T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI

KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ'NDE KORUNAN ELLİ ADET YAZMA ESERİN ŞEMSELİ CİLT SÜSLEMELERİNİN İNCELENMESİ

AMİNE UYANIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DOÇ. MUHAMMED BİLGEN

KASIM - 2022
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Amine UYANIK

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ'NDE KORUNAN ELLİ ADET YAZMA ESERİN ŞEMSELİ CİLT SÜSLEMELERİNİN İNCELENMESİ

AMİNE UYANIK

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI
DANIŞMAN:DOÇ. MUHAMMET BİLGEN

El yazması eserler Türk İslam Sanatları açısından bakıldığında birden fazla sanatı içinde barındırır, bulunduğu dönemlerin birer aynası olarak günümüze adeta mesaj verirler ve ışık tutarlar. Bugün ülkemizde pek çok yazma eser kütüphanesi mevcuttur. Bu kütüphanelerde pek çok açıdan incelenecek kıymetli eserlerin sayısı oldukça fazladır. Bunlardan bir kısmı şu an Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesinde korunmaktadır. Bu araştırmada ise Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi bünyesinde korunan el yazması eserler içerisinden seçtiğimiz elli adet şemseli cilt, tezyini açıdan ele alınarak incelenmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde Türk cilt sanatı ve el yazması eser hakkında kısaca bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesine kısaca değinildikten sonra üçüncü bölümde seçilen şemseli ciltlerin incelenmesi ile ilgili kısım yer alır. Bu kısımda eserlerin üst alt kapak varsa mıklep kısmının fotoğrafları ve üzerinde bulunan şemselerin çizimleri yer alır. Dördüncü bölümde çalışmanın yöntemi anlatılmaktadır. İncelediğimiz eserlerden ilham alarak hazırlanan sanatsal çalışmalar ise araştırmanın beşinci bölümünü oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda ulaşılan bulgular ve çalışmanın detaylı tahlili, altıncı bölüm olarak tez çalışmasının son bölümünü oluşturur. Bu çalışmanın sonucunda incelenen eserlerin çoğunda soğuk baskı tekniğinin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Ayrıca alttan ayırma mülemma, mülevven, çarkuşe ve yekşah usulü ile yapılan ciltlerde tezin içerisinde yer almaktadır. Ciltlerin süslemesinde sıklıkla tercih edilen motiflerin hatai, penç gibi bitkisel olduklarını görmekteyiz. Süslemede tercih edilen motiflerden ikinci sırada olanı ise bulut motifleridir. Ardından rumili tasarımları kullanım sıklığı olarak üçüncü sıraya koyabiliriz. Eserlerin genel olarak yıprandıkları gözlenmiştir. Bazı eserlerde mıklep kısmının ise kopuk olduğunu görmekteyiz. Bazı eserlerin ise üst veya alt deffelerinin kopuk olduğunu görmekteyiz. Tez çalışmasına konu olan elli adet eser katalog tarama yöntemi ile çalışmaya dâhil edilmiştir. Ortaya çıkan bulgular Türk cilt sanatının anlaşılması ve yapılacak çalışmalara örnek olması açısından önem arz etmektedir.

ANAHTAR KELİMELER: Cilt Sanatı, el yazması, Şemse

Kasım 2022, 146 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

INVESTIGATION OF FIFTY MANUSCRIPTS BINDINGS WHICH HAS ŞEMSE DECORATIONS PRESERVED IN KASTAMONU MANUSCRIPT LIBRARY

AMİNE UYANIK

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
ART AND DESIGN DEPARTMENT
SUPERVISOR:ASSOC. PROF. MUHAMMET BİLGEN

Manuscripts, when viewed from the point of view of Turkish Islamic arts, contain more than one art, they almost give a message and shed light on the present day as a mirror of the periods in which they took place. Today, there are many manuscript libraries in our country. The number of valuable works to be examined in many respects in these libraries is quite high. Some of them are currently preserved in the Kastamonu Manuscript Library. In this research, fifty embellished as shemsel book binding that we selected among the manuscripts preserved in Kastamonu Manuscript Library were examined in terms of decoration. In the first part of the study, brief information is given about the Turkish bookbinding art and the manuscript. In the second part, after the Kastamonu manuscript library is briefly mentioned, in the third part, the section on the examination of the selected şemse bookbindings takes place. In this section, the photographs of an upper and lower cover of the works, if there is the a short cover(mıklep) part and the drawings of these take place. In the fourth chapter, the method of the study is explained. The artistic works prepared by being inspired of the works were examined constitute the fifth part of the research. As a result of this study, it is striking that the cold printing technique was used in most of the works examined. In addition, undercutting is included in the thesis in the volumes made with the mulemma, mülevven,çarkuşe and yekşah method. We see that the motifs that are frequently preferred in the decoration of the bindings are herbal such as hatai and penç. Cloud designs are the second most preferred motifs in decoration, and then we can put rumili designs in the third place as the frequency of use. It was observed that the works were generally worn out. In some works, we see that the miklep part is detached. On the other hand, we see that the upper or lower deffe of some works are broken. Fifty works, which are the subject of my thesis, were included in the study with the catalog scanning method. The resulting findings are important in terms of understanding the Turkish bookbinding art and being an example for the studies to be done.

KEYWORDS:Şemse, Bookbinding Art, Manuscript

November 2022, 146 Page

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimi tamamlamam ve tez çalışmamı hazırlamam hususunda bana yol gösteren ve desteklerini hiç esirgemeyen değerli hocam Doç. Muhammet BİLGEN'e, şükranlarımı arz ederim. Eğitimim boyunca desteğini hep hissettiğim Doç. Ruhi KONAK'a ve jüri üyelerim Doç. Dr. Hatice Tozun ve Dr. Öğr. Üyesi İ. M.V. Noyan Güven'e teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans eğitimime başlamam için beni yüreklendiren ve hep arkamda duran merhum babam Rafet KÜLLÜOĞLU'na, sabır ve sevgiyle eğitimime destek veren çok kıymetli eşim Mustafa Hakdan UYANIK'a şükranlarımla.

AMİNE UYANIK

Kastamonu, 2022

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ... **ii**
TAAHHÜTNAME ... **iii**
ÖZET ... **iv**
ABSTRACT ... **v**
TEŞEKKÜR ... **vi**
İÇİNDEKİLER ... **vii**
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ ... **ix**
ÇİZİMLER DİZİNİ ... **xi**
TABLOLAR DİZİNİ ... **xiii**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ... **xiv**
1. GİRİŞ ... **1**
1.1 Kuramsal Çerçeve ... 2
1.1.1 El Yazması Eser ve Bölümleri ... 2
1.1.2 Türk Cilt Sanatı ... 4
1.1.3 Türk Cilt Sanatının Tarihi Gelişimi ... 5
1.1.3.1 Türk cilt sanatının ilk örnekleri ... 5
1.1.3.2 Anadolu selçuklu ve beylikler dönemi cilt sanatı ... 7
1.1.3.3 Osmanlı dönemi cilt sanatı ... 8
1.1.3.3.1 Osmanlı erken dönem cilt sanatı ... 8
1.1.3.3.2 Klasik dönem cilt sanatı ... 9
1.1.3.3.3 Batılılaşma dönemi cilt sanatı ... 10
1.1.3.3.4 Cumhuriyet dönemi cilt sanatı ... 10
1.1.4 Cilt Sanatında Kullanılan Malzemeler ve Cilt Çeşitleri ... 11
1.1.4.1 Cilt yapımında kullanılan malzemeler ... 11
1.1.4.2 Cilt çeşitleri ... 12
2. KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ ... **20**
3. KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPYANESİ'NDE KORUNAN ELLİ ADET YAZMA ESERİN ŞEMSELİ CİLT SÜSLEMELERİNİN İNCELENMESİ ... **22**
3.1 K.İ.H.K/7 Envanter Numaralı Eser ... 22
3.2 K.İ.H.K/2002 Envanter Numaralı Eser ... 24
3.3 K.İ.H.K/ 2599 Envanter Numaralı Eser ... 26
3.4 K.İ.H.K/ 2018 Envanter Numaralı Eser ... 28
3.5 K.İ.H.K/ 2023 Envanter Numaralı Eser ... 30
3.6 K.İ.H.K/ 2026 Envanter Numaralı Eser ... 32
3.7 K.İ.H.K/ 2035 Envanter Numaralı Eser ... 34
3.8 K.İ.H.K/ 2038 Envanter Numaralı Eser ... 36
3.9 K.İ.H.K/ 2088 Envanter Numaralı Eser ... 38
3.10 K.İ.H.K/ 2089 Envanter Numaralı Eser ... 40
3.11 K.İ.H.K/ 2100 Envanter Numaralı Eser ... 42
3.12 K.İ.H.K/ 2130 Envanter Numaralı Eser ... 44
3.13 K.İ.H.K/ 2151 Envanter Numaralı Eser ... 46
3.14 K.İ.H.K/ 2155 Envanter Numaralı Eser ... 48
3.15 K.İ.H.K/ 2186 Envanter Numaralı Eser ... 50

3.16 K.İ.H.K/ 2189 Envanter Numaralı Eser 52
3.17 K.İ.H.K/ 2199 Envanter Numaralı Eser 54
3.18 K.İ.H.K/ 2217 Envanter Numaralı Eser 56
3.19 K.İ.H.K/ 2548 Envanter Numaralı Eser 58
3.20 K.İ.H.K/ 2277 Envanter Numaralı Eser 60
3.21 K.İ.H.K/ 2280 Envanter Numaralı Eser 62
3.22 K.İ.H.K/ 2305 Envanter Numaralı Eser 64
3.23 K.İ.H.K/ 2320 Envanter Numaralı Eser 66
3.24 K.İ.H.K/ 2327 Envanter Numaralı Eser 68
3.25 K.İ.H.K/ 2329 Envanter Numaralı Eser 70
3.26 K.İ.H.K/ 2344 Envanter Numaralı Eser 72
3.27 K.İ.H.K/ 2346 Envanter Numaralı Eser 74
3.28 K.İ.H.K/ 2349 Envanter Numaralı Eser 76
3.29 K.İ.H.K/ 2364 Envanter Numaralı Eser 78
3.30 K.İ.H.K/ 2368 Envanter Numaralı Eser 80
3.31 K.İ.H.K/ 2371 Envanter Numaralı Eser 82
3.32 K.İ.H.K/ 2380 Envanter Numaralı Eser 84
3.33 K.İ.H.K/ 2382 Envanter Numaralı Eser 86
3.34 K.İ.H.K/ 2388 Envanter Numaralı Eser 88
3.35 K.İ.H.K/ 2396 Envanter Numaralı Eser 90
3.36 K.İ.H.K/ 2400 Envanter Numaralı Eser 92
3.37 K.İ.H.K/ 2404 Envanter Numaralı Eser 94
3.38 K.İ.H.K/ 2408 Envanter Numaralı Eser 96
3.39 K.İ.H.K/ 2412 Envanter Numaralı Eser 98
3.40 K.İ.H.K/ 2424 Envanter Numaralı Eser 100
3.41 K.İH.K/ 2450 Envanter Numaralı Eser 102
3.42 K.İ.H.K/ 2454 Envanter Numaralı Eser 104
3.43 K.İ.H.K/ 2459 Envanter Numaralı Eser 106
3.44 K.İ.H.K/ 2468 Envanter Numaralı Eser 108
3.45 K.İ.H.K/ 2476 Envanter Numaralı Eser 110
3.46 K.İ.H.K/ 2480 Envanter Numaralı Eser 112
3.47 K.İ.H.K/ 2537 Envanter Numaralı Eser 114
3.48 K.İ.H.K/ 2505 Envanter Numaralı Eser 116
3.49 K.İ.H.K/ 2588 Envanter Numaralı Eser 118
3.50 K.İ.H.K/ 2616 Envanter Numaralı Eser 120
4. YÖNTEM 122
5. SANATSAL ÇALIŞMALAR 123
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 136
KAYNAKLAR 144

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Sayfa

Fotoğraf 1.1 Ebrulu iç kapak 12
Fotoğraf 1.2 Murassa cilt örneği 13
Fotoğraf 1.3 Alttan ayırma cilt örneği 13
Fotoğraf 1.4 Soğuk baskılı cilt örneği 14
Fotoğraf 1.5 Mülemma cilt örneği 15
Fotoğraf 1.6 Mülevven cilt örneği 15
Fotoğraf 1.7 Müşebbek (Kat'ı) cilt örneği 16
Fotoğraf 1.8 Zerbahar cilt örneği 16
Fotoğraf 1.9 Yekşah cilt örneği 17
Fotoğraf 1.10 Zerdüzi cilt örneği 17
Fotoğraf 1.11 Çarkuşe cilt örneği 18
Fotoğraf 1.12 Lâke cilt örneği 19
Fotoğraf 2.1 Kastamonu yazma eser kütüphanesi 21
Fotoğraf 3.1 K.H.K./7 numarlı eser 22
Fotoğraf 3.2 K.H.K. 2002 numaralı eser 24
Fotoğraf 3.3 K.H.K. 2599 numaralı eser 26
Fotoğraf 3.4 K.H.K. 2018 numaralı eser 28
Fotoğraf 3.5 K.H.K. 2023 numaralı eser 30
Fotoğraf 3.6 K.H.K. 2026 numaralı eser 32
Fotoğraf 3.7 K.H.K. 2035 numaralı eser 34
Fotoğraf 3.8 K.H.K.2038 numaralı eser 36
Fotoğraf 3.9 K.H.K.2088 numaralı eser 38
Fotoğraf 3.10 K.H.K. 2089 numaralı eser 40
Fotoğraf 3.11 K.H.K. 2100 numaralı eser 42
Fotoğraf 3.12 K.H.K. 2130 numaralı eser 44
Fotoğraf 3.13 K.H.K. 2151 numaralı eser 46
Fotoğraf 3.14 K.H.K. 2155 numaralı eser 48
Fotoğraf 3.15 K.H.K. 2186 numaralı eser 50
Fotoğraf 3.16 K.H.K. 2189 numaralı eser 52
Fotoğraf 3.17 K.H.K. 2199 numaralı eser 54
Fotoğraf 3.18 K.H.K. 2217 numaralı eser 56
Fotoğraf 3.19 K.H.K. 2548 numaralı eser 58
Fotoğraf 3.20 K.H.K. 2277 numaralı eser 60
Fotoğraf 3.21 K.H.K. 2280 numaralı eser 62
Fotoğraf 3.22 K.H.K. 2305 numaralı eser 64
Fotoğraf 3.23 K.H.K. 2320 numaralı eser 66
Fotoğraf 3.24 K.H.K. 2327 numaralı eser 68
Fotoğraf 3.25 K.H.K. 2329 numaralı eser 70
Fotoğraf 3.26 K.H.K. 2344 numaralı eser 72
Fotoğraf 3.27 K.H.K. 2346 numaralı eser 74
Fotoğraf 3.28 K.H.K. 2349 numaralı eser 76
Fotoğraf 3.29 K.H.K. 2364 numaralı eser 78
Fotoğraf 3.30 K.H.K. 2368 numaralı eser 80
Fotoğraf 3.31 K.H.K. 2371 numaralı eser 82

Fotoğraf 3.32 K.H.K. 2380 numaralı eser..... 84
Fotoğraf 3.33 K.H.K. 2382 numaralı eser..... 86
Fotoğraf 3.34 K.H.K. 2388 numaralı eser..... 88
Fotoğraf 3.35 K.H.K. 2396 numaralı eser..... 90
Fotoğraf 3.36 K.H.K. 2400 numaralı eser..... 92
Fotoğraf 3.37 K.H.K. 2404 numaralı eser..... 94
Fotoğraf 3.38 K.H.K. 2408 numaralı eser..... 96
Fotoğraf 3.39 K.H.K. 2412 numaralı eser..... 98
Fotoğraf 3.40 K.H.K. 2424 numaralı eser..... 100
Fotoğraf 3.41 K.H.K. 2450 numaralı eser..... 102
Fotoğraf 3.42 K.H.K. 2454 numaralı eser..... 104
Fotoğraf 3.43 K.H.K. 2459 numaralı eser..... 106
Fotoğraf 3.44 K.H.K. 2468 numaralı eser..... 108
Fotoğraf 3.45 K.H.K. 2476 numaralı eser..... 110
Fotoğraf 3.46 K.H.K. 2480 numaralı eser..... 112
Fotoğraf 3.47 K.H.K. 2537 numaralı eser..... 114
Fotoğraf 3.48 K.H.K. 2505 numaralı eser..... 116
Fotoğraf 3.49 K.H.K. 2588 numaralı eser..... 118
Fotoğraf 3.50 k.h.k. 2616 numaralı eser 120
Fotoğraf 5.1 Sazyolu üslubu ile şemse tasarımı..... 124
Fotoğraf 5.2 Sazyolu üslubunda cilt kapağı..... 125
Fotoğraf 5.3 Cilt kapağı 126
Fotoğraf 5.4 Bulutlu cilt kapağı tasarımı 127
Fotoğraf 5.5 Lazer kesim deri üzerine rumili şemse tasarımı..... 128
Fotoğraf 5.6 Bulutlu cilt kapağı tasarımı 129
Fotoğraf 5.7 Deri üzerine rumili bitkisel cilt tasarımı 130
Fotoğraf 5.8 Deri üzerine bulutlu bitkisel cilt tasarımı..... 131
Fotoğraf 5.9 Cilt kapağı 132
Fotoğraf 5.10 Deri üzerine şemse tasarımı 133
Fotoğraf 5.11 Deri üzerine cilt kapağı tasarımı 134
Fotoğraf 5.12 Sülüs levha 135
Fotoğraf 6.1 Serbest tasarım cilt örneği..... 140
Fotoğraf 6.2 1/2 Tasarımlı cilt örneği..... 140
Fotoğraf 6.3 ¼ Simetrik cilt örneği..... 141
Fotoğraf 6.4 Ters simetri cilt örneği 141

ÇİZİMLER DİZİNİ

Sayfa

Çizim 1.1 Klasik cildin bölümleri 4
Çizim 3.1 K.H.K.7 numaralı cilt çizimi 23
Çizim 3.2 K.H.K.2002 numaralı cilt çizimi 25
Çizim 3.3 K.H.K. 2599 numaralı cilt çizimi 27
Çizim 3.4 K.H.K. 2018 numaralı cilt çizimi 29
Çizim 3.5 K.H.K. 2023 numaralı cilt çizimi 31
Çizim 3.6 K.H.K. 2026 numaralı cilt çizimi 33
Çizim 3.7 K.H.K.2035 numaralı cilt çizimi 35
Çizim 3.8 K.H.K.2038 numaralı cilt çizimi 37
Çizim 3.9 K.H.K.2088 numaralı cilt çizimi 39
Çizim 3.10 K.H.K. 2089 numaralı cilt çizimi 41
Çizim 3.11 K.H.K. 2100 numaralı cilt çizimi 43
Çizim 3.12 K.H.K. 2130 numaralı cilt çizimi 45
Çizim 3.13 K.H.K.2151 numaralı cilt çizimi 47
Çizim 3.14 K.H.K. 2155 numaralı cilt çizimi 49
Çizim 3.15 K.H.K.2186 numaralı cilt çizimi 51
Çizim 3.16 K.H.K. 2189 numaralı cilt çizimi 53
Çizim 3.17 K.H.K. 2199 numaralı cilt çizimi 55
Çizim 3.18 K.H.K.2217 numaralı cilt çizimi 57
Çizim 3.19 K.H.K.2548 numaralı cilt çizimi 59
Çizim 3.20 K.H.K.2277 numaralı cilt çizimi 61
Çizim 3.21 K.H.K.2280 numaralı cilt çizimi 63
Çizim 3.22 K.H.K.2305 numaralı cilt çizimi 65
Çizim 3.23 K.H.K.2320 numaralı cilt çizimi 67
Çizim 3.24 K.H.K.2327 numaralı cilt çizimi 69
Çizim 3.25 K.H.K. 2329 numaralı cilt çizimi 71
Çizim 3.26 K.H.K. 2344 numaralı cilt çizimi 73
Çizim 3.27 K.H.K. 2346 numaralı cilt çizimi 75
Çizim 3.28 K.H.K. 2349 numaralı cilt çizimi 77
Çizim 3.29 K.H.K. 2349 numaralı cilt çizimi 79
Çizim 3.30 K.H.K.2368 numaralı cilt çizimi 81
Çizim 3.31 K.H.K.2371 numaralı cilt çizimi 83
Çizim 3.32 K.H.K. 2380 numaralı cilt çizimi 85
Çizim 3.33 K.H.K. 2382 numaralı cilt çizimi 87
Çizim 3.34 K.H.K. 2388 numaralı cilt çizimi 89
Çizim 3.35 K.H.K. 2396 numaralı cilt çizimi 91
Çizim 3.36 K.H.K. 2400 numaralı cilt çizimi 93
Çizim 3.37 K.H.K. 2404 numaralı cilt çizimi 95
Çizim 3.38 K.H.K. 2408 numaralı cilt çizimi 97
Çizim 3.39 K.H.K. 2412 numaralı cilt çizimi 99
Çizim 3.40 K.H.K. 2424 numaralı cilt çizimi 101
Çizim 3.41 K.H.K. 2450 numaralı cilt çizimi 103
Çizim 3.42 K.H.K. 2454 numaralı cilt çizimi 105
Çizim 3.43 K.H.K. 2459 numaralı cilt çizimi 107

Çizim 3.44 K.H.K. 2468 numaralı cilt çizimi 109
Çizim 3.45 K.H.K.2476 numaralı cilt çizimi 111
Çizim 3.46 K.H.K. 2480 numaralı cilt çizimi 113
Çizim 3.47 K.H.K. 2537 numaralı cilt çizimi 115
Çizim 3.48 K.H.K.2505 numaralı cilt çizimi 117
Çizim 3.49 K.H.K.2588 numaralı cilt çizimi 119
Çizim 3.50 K.H.K. 2616 numaralı eser 121
Çizim 6.1 Bitkisel motifler 138
Çizim 6.2 Bulut motifleri 139

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 6.1 Kastamonu yazma eser kütüphanesinde yer alan eserlerin yapımında kullanılan teknikler, motifler ve cilt renkleri 142

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

B.	**:** Bin
Bkz.	**:** Bakınız
C.	**:** Cilt
Env.	**:** Envanter
H.	**:** Hicri
K.H.K.	**:** Kastamonu Halk Kütüphanesi
M.	**:** Miladi
mm.	**:** Milimetre
No.	**:** Numara
s.	**:** Sayfa
T.C.	**:** Türkiye Cumhuriyeti
TDK	**:** Türk Dil Kurumu
TDV.	**:** Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	**:** Ve benzeri
yk.	**:** Yaprak
yy.	**:** Yüzyıl

1. GİRİŞ

İçerisinde geçmişin izlerini barındıran el yazması eserler kültürel mirasımızdır. Bu konuda ülkemiz oldukça zengindir. Kastamonu ilinde de yazma eserlerin korunduğu bir kütüphane bulunmaktadır. Çalışmaya Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesinde korunan eserler taranarak başlanmıştır. Kütüphanenin dijital arşivi gerekli izinler alındıktan sonra baştan sona incelenerek tezin konusu ve örneklemi seçilmiştir. Eserler içerisinden şemseli olanlar ayıklanmış, farklı deri örnekleri içeren ve birbiriyle desen açısından benzeşen 50 eserin çalışmaya konu edilmesine karar verilmiştir. Daha sonra kütüphaneye giderek eserler sırayla incelenmeye başlanmıştır. Tek tek seçilen eserlerin fotoğrafları çekilmiş, fotoğraf çıktısı alınmış ve çizimler fotoğraf üzerinden eskiz üzerine geçirilerek yapılmıştır. Bu süreçte fotoğraf kalitesi düşük olan ya da fotoğrafta detayları anlaşılmayacak kadar hasar görmüş eserlerin çizimleri kütüphanede eser birebir incelenerek yapılmaya çalışılmıştır. Çalışma ilerledikçe kütüphanede çizimlerin yapılmasının bazı zorlukları ve fotokopiler üzerinden net çizimlerin ortaya konamaması farklı arayışlara gidilmesine sebep olmuştur. Çizimler farklı tekniklerle denenmiştir. Bu tekniklerden biri olan ibis paint uygulaması ile yapılan çizimlerin iyi sonuç verdiği görülmüştür ve çizimlerin bu programla yapılmasına karar verilmiştir. Tezde yer alan tüm çizimler bu uygulama kullanılarak dijital ortamda çizilmiştir. Bu uygulama ile doğrudan ekrandaki eserin fotoğrafı üzerinden çizim yapılması imkânı doğmuştur. Bu da motiflerin daha iyi anlaşılması ve ölçeklendirmenin daha doğru yapılmasına vesile olmuştur.

Çizim ve analizler ile ortaya konulan bulguların, fotoğraf ve açıklamalarla detaylı analiz edilip kayıt altına alınan eserlerin cilt süslemelerinin daha sonraki çalışmalarda belge niteliği taşıması hedeflenmiş ve bu mantık çerçevesinde analiz çalışmalarına ve çizimlere azami hassasiyet gösterilmiştir.

Elli adet orijinal el yazması eserin şemseli cilt süslemelerinin incelenmesinin yanı sıra, incelenen bu eserler ve Türk cilt sanatı örneklerinden edinilen bilgiler doğrultusunda yeni tasarımlar yapılmış ve sanatsal üretimler gerçekleştirilmiştir. Bu sanatsal üretimler deri ve kâğıt üzerine şemseli özgün cilt kompozisyonları şeklinde

tasarlanmış, sıvama altın, guaj ve akrilik boyalar kullanılarak yapılmıştır. Sanatsal çalışmaların görselleri tez çalışmasının sonunda açıklamalarıyla birlikte verilmiştir.

1.1 Kuramsal Çerçeve

Sözün yazıya dökülebilmesi insanlık tarihi açısından önemli dönüm noktalarından biri olmuştur. Yazı ise kendine en uygun zemin olan kâğıda ulaşıncaya kadar bir takım safhalardan geçmiş ve en sonunda ait olduğu sayfalarda yerini almıştır. İşte bu sayfalar ise kaybolma yıpranma gibi dış etkenlerin tahribatına açık olduğundan sayfaları bu etkilerden korumak maksadıyla ciltler ortaya çıkmıştır. Kitabın kabı olarak nitelendirdiğimiz ciltler zamanla birer sanat eseri halini almış en az içeriğindeki süslemeler ve ilmi bilgiler kadar değerli hale gelmiştir. Bugün ise el yapımı ciltler yerini baskı teknikleri ile üretilen ciltlere bırakmıştır. Çalışmamızın konusu cilt kapaklarındaki tezyinattır. Bu çalışma için Kastamonu yazma Eserler Kütüphanesinde korunan yazma eserlerin ciltleri üzerinde bulunan süslemeler konu olarak alınmıştır. Bünyesinde 4185 adet el yazması eseri barındıran kütüphane bu açıdan zengindir. El yazmaları farklı dönemlere aittir, çeşitli cilt yapım ve süsleme teknikleri ile zamanın sanatçıları tarafından günümüze miras bırakılmışlardır. Bu çeşitlilik açısından zengin cilt kapakları içerisinden sadece şemse motifi içeren eserlerden 50 tanesi konumuza dâhil olmuştur. Eserler tezyini açıdan incelenmiştir.

1.1.1 El Yazması Eser ve Bölümleri

El yazması eserler, bilim ve sanat camiasının ilk elden kaynaklarıdır. Eserlerin içeriğinde yazıldığı döneme ait birçok bilgi bulunur, bu açıdan dönemini yansıtan bir ayna vazifesi görür. El yazması eserler tarih, dil, din, felsefe, astroloji, coğrafya ve fen bilimleri gibi konuların ele alındığı ve yazılmış oldukları zaman diliminin özelliklerini bugüne aktaran eserlerdir (Yazıcı, 2008, s.1).

Özen, el yazmasını tarif ederken "yazarı veya kopya etmek suretiyle çoğaltan kimseler tarafından elle yazılmış kitap" olarak tarif etmiştir (Özen, 1985, s.19).

El yazması eserler bazı bölümlerden oluşmaktadır. Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

Zahriye: Zahr Arapçada arka sırt manasına gelir. Kağıdın arkasına yazılmış olan yazı veya şerh anlamındadır. İç kapakta bulunan tezhipli kısım için zahirîye terimi kullanılır. El yazmalarının hepsinde zahirîye bulunmayabilir (Özkeçeci, 2004, s.171). Zahirîye kısmında kitabın adı, müellifin adı ve bazen de el yazmasının kimin adına yazılmış olduğu kaydedilir.

Serlevha: Yazma eserlerde tezhiplenen başlık bölümüne verilen isimdir. (Özen, 1985, s.62). Eser metninin başladığı bölümdür. Bu kısımda besmele veyahut eserin adı yer alır.

Temellük kaydı: Başka bir deyişle mülkiyet kaydıdır. Kitabın kime ait olduğu hakkında bilgi veren kayıttır (Kaya ve Ünver, 2005, s.12).

Sima‘ kaydı: Eserin müellifine yani yazarına okunduğu ve yazarı tarafından düzeltildiği hususunda bilgi veren kayıttır (Kaya ve Ünver, 2005, s.12).

Mukabele kaydı: Yazarı tarafından oluşturulmuş olan esas nüshanın, başka bit tam yazılmış veya iyi olduğu düşünülen bir nüsha ile karşılaştırılmış olduğunu belirten kayıttır (Kaya ve Ünver, 2005, s.12).

Besmele: El yazmaları "Esirgeyip bağışlayan Allah'ın adıyla" (Bismillâhi'r-rahmani'r-rahim) cümlesi ile başlar.

Hamdele: Allah'a hamd ve şükranın belirtildiği kısımdır.

Salvele: Hz. Peygambere dua ve methiyenin yer verildiği bölümdür.

Dibâce /mukaddime: Esere giriş kısmının yani ön sözün bulunduğu bölümüdür.

Fihrist: Bir kitabı oluşturan bab yani konu ve fasılları, alfabetik sıraya göre kısaca gösteren bölümdür (Özen, 1985, s.20).

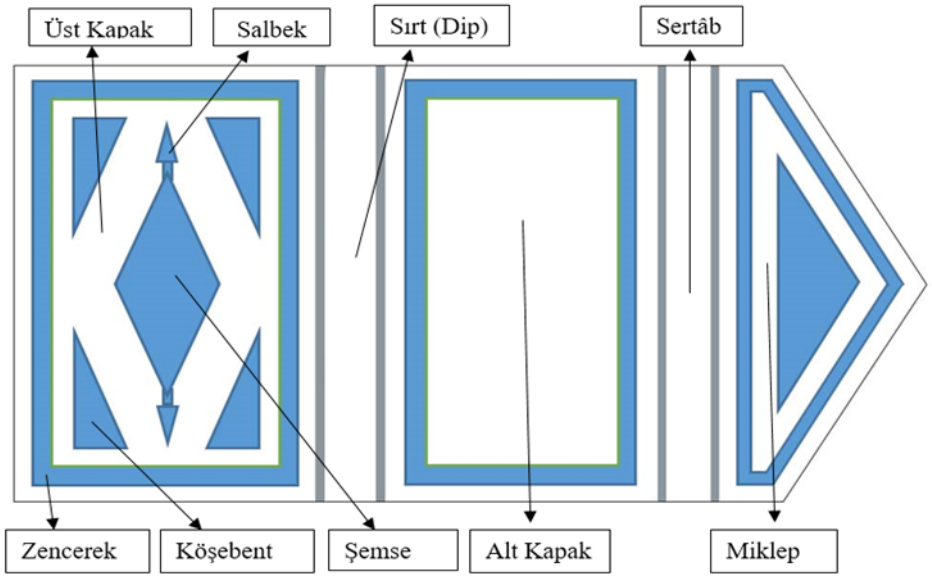
Eserin metni: Eseri oluşturan asıl konuların olduğu bölümüdür.

Hatime: Yazarın eserini bitirirken kaleme aldığı duaları, hattatın ismini, nüshanın yazıldığı tarihi, müzehhebi varsa onun adının belirtildiği yazıları kapsayan son sayfadır (Özkeçeci, 2004, s.175).

İstinsah[1] **kaydı:** Bu bölüme ketebe kaydı da denilir. El yazmasının istinsah tarihi, istinsah yeri ve müstensihi (kopya eden kimsenin adı) kaydedilir. (Kaya ve Ünver, 2005, s.12).

1.1.2 Türk Cilt Sanatı

Bir dergi veya kitabın yapraklarını dağılmadan ve sırası bozulmadan bir arada tutabilmek için yapılan koruyucu kapağa cilt (cild) denilmektedir. Arapçada "deri" anlamına gelir. Cilt yapımına en uygun materyal deri olduğu için bu isim verilmiştir (Arıtan, 1993, s.551). Daha sonraki dönemlerde deriden başka malzemelerde kullanılmıştır fakat bunlara da cilt denmeye devam edilmiştir. Teclid; cildleme işi, mücellid; cild yapan kişi yani cildci anlamına gelir.

Çizim 1.1 Klasik cildin bölümleri (Bilgen, 2017, s.2259)

Cild bazı bölümlerden meydana gelir. Bu bölümlerin isimleri; üst kapak, alt kapak, mıklep, sırt yani dip ve sertapdır. Üst kapak sağ tarafa doğru açılır ve ilk kapaktır.

[1] Bir metni kopya etme, sûretini çıkarma (Kaya ve Bozkurt, 2001, s.369).

Alt kapak ise kitabın sonunda yer alır. Alt ve üst kapağı birbirine bağlayan parçaya dip veya sırt denir. Kapakların rahatça açılıp kapanmasını sağlayan sırt kısmına bağlı dar bir boşluk bırakılır bu boşluğa muhat[2] payı denir. Sertap[3] ise alt kapak ve mıklebi birleştiren parçaya verilen isimdir. Bir de dudak payı vardır bu da mıklebin açılıp kapanmasını kolaylaştırmak amacıyla sertap ile aralarında bırakılan boşluğa verilen isimdir. Mıklep üçgen biçimindedir ve metne kalındığı yerden devam etmek için bir ayraç vazifesinin yanı sıra kitabın sayfalarını da korur ve klasik bir ciltte bulunan öğelerden biridir (Küçük, 2008, s.3-4).

Türkler Kur'an-ı Kerim'e gösterdikleri saygı ve sevgi ve dolayısıyla ilme önem verdikleri için yazma eserleri yani kitapları değerli görmüşler eserlerin içerisini hat tezhip minyatür gibi süsleme sanatları ile bezerken dış kısmında süslemeyi ihmal etmemişlerdir. Eserin içerisinde değerli süslemeler olması ve kitabın sayfalarının dağılmaktan ve yıpranmaktan korunması için cilt yapımı doğmuş ve ciltçilik sanatı günümüze kadar varlığını korumuştur (Totankart, 2017, s.8).

1.1.3 Türk Cilt Sanatının Tarihi Gelişimi

Tarihe baktığımızda İslam sanatları içerisinde en çok yer alan ve sözü edilen millet Türklerdir. Çünkü Türkler 3 kıtada hüküm sürmüş ve çok geniş coğrafyalarda yaşamışlardır. Cilt sanatında da diğer sanatlar kadar etkili olmuşlardır (Arıtan, 2010, s.176). Cildin icadından günümüze kadar ki zaman zarfında geçirdiği gelişimi daha iyi anlayabilmek için cildin tarihçesi dört başlık altında incelenecektir.

1.1.3.1 Türk cilt sanatının ilk örnekleri

Temellerinin Orta Asya'ya dayandığını bildiğimiz Türk Cilt Sanatı İslamiyet'in kabulü ile büyük bir gelişme göstermiş ve Avrupa ciltçiliği üzerinde birçok bakımdan geniş etkiler yaratmıştır (Kızılşafak, 2017, s.15). Cilt sanatının Türklerde bu denli gelişmesini ve neden Orta Asya'ya kadar uzanan bir geçmişi olduğunu daha iyi

[2] Kitabın sırt kâğıdı ile mukavvasının arasında isteka ile bastırılarak oluşturulmuş hafif çukurluk (TDK sözlüğü)
[3] Mikleple alt kapak arasındaki parça (Özen, 1985, s.62)

kavramak için cildin ana maddesi olan derinin kullanımıyla ilgili tarihe bakmamız gerektiği sonucuna varabiliriz.

Türk tarihine baktığımızda derinin günlük hayatta ne kadar sıklıkla kullanıldığını görebiliriz. Kurganlardan çıkan kırbaçlar (Ögel, 1984, s.66), pantolonlar (Ögel, 1984, s.93), deri kaplar (Ögel, 1984, s.155), çizmeler (Ögel, 1984, s.205), çantalar (Ögel, 1984, s.135) gibi birçok eşyanın deriden mamul olduğunu görmekteyiz. Cild sanatı da deri kullanılarak yapılır ve ilk Türk ciltleri Orta Asya'da ortaya çıkmıştır. Sanat eseri niteliği taşıyan ilk ciltler Mısırda Koptlar ve Orta Asya'da ise Uygurlar tarafından yapılmıştır. Türk cildine ait ilk örnekleri bir Uygur şehri olan Karahoça'da ortaya çıkarılan 2 cilt parçasıdır. Buluntularda çıkan parçaların incelenmesi neticesinde, bulunan parçaların VI-IX. yüzyıllara ait olabileceği ortaya çıkmıştır (Çığ, 1952, s.110). Türk Cild sanatı, Uygurlularla başlamış, bugün kullandığımız anlamda deriyle kaplanmış bir kitap cildini ilk defa Uygurlular yapmıştır (Arıtan, 1993, s. 551).

Çinliler kâğıdı icat ettikten 600 yıl sonra komşusu olan Türkler kâğıdın sırrını öğrenmişler ve bunu yaklaşık 400 sene de kendileri saklamışlar, 1000 sene boyunca onun ticaretini yapmışlardır (Arıtan, 2010, s.177-178). Türkler MS.300'lü yıllarda kâğıtla tanışmışlar ve diğer medeniyetlerdeki gibi ruloları kullanmak yerine bugünkü kitabı tasarlamış ve onu iki kapak arasına almayı da düşünmüş, cilt yapmaya Çinlilerden önce başlamışlardır. Çin'deki ciltçiliğin gelişmesini ise Uygurlu cilt sanatkârların Çin illerine göçmelerine ve o bölgelere yerleşmelerine bağlayabiliriz (Çığ, 1952, s.109-110).

Yakın zamana kadar cilt sanatının kökeninde Çinlilerin olduğu düşünülüyorken Prof. Dr. Wolfram Eberhard "Çin Tarihi" adlı eserinde, Çin kitaplarının ciltli olmadığını, tomar (rulo) halinde olduklarını belirtmektedir, bu durumda cilt sanatının ilk icra edenlerin Çinliler olduğu iddiası çürümektedir (Eberhard 1947, s.120'den aktaran Arıtan, 2010:178). Tüm bu araştırmalar bize cilt yapımı için ilk çalışmaları yapanların Orta Asya'da yaşamış olan Uygur Türkleri olduğunu gösterir.

1.1.3.2 Anadolu selçuklu ve beylikler dönemi cilt sanatı

Türkler Orta Asya'dan Ön Asya'ya, daha sonra oradan da Anadolu'ya göç etmişler ve deneyimlerini de beraberinde getirmişlerdir. (Eski) Anadolu'da deri işleme sanatı çok gelişmişti. Türklerin kendi deneyimlerini bu gelişmeler ile birleştirmeleri sonucu dericilik sanatı büyük bir gelişme gösterdi (Arıtan, 2008, s.127). Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemlerinde dericiliğin en çok yapıldığı iller, özellikle Kayseri, Diyarbakır ve Kastamonu idi. (Arıtan, 2008, s.127).

IX. yüzyılda Halife Mu'tasım Billâh (833-842) Uygur Türklerini Sâmarrâ'ya yerleştirmiş ve Uygur Türkleri, burada ortaya koydukları ciltler ile bu sanatı geliştirmişlerdir. Cilt sanatının Uygur Türkleri vasıtasıyla İslam dünyasına yayılmış olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte ilk gelişme merkezleri Irak ve Horasan bölgesi olmuştur. İslam cildinin tarihte bilinen ilk örnekleri, yine bir Türk devleti olan Tolunoğulları (868-905) zamanına aittir. İslâm cildindeki bu gelişme, XII. yüzyıla kadar, Fâtımîler, Gazneliler, Büyük Selçuklularla devam etmiştir (Arıtan, 2010, s.179).

Türkler'in batıya akınları Hun döneminde başlamış Selçuklu döneminde de devam etmiştir. Türkler Anadolu'da mimari alanda, güzel sanatlar ve edebiyat alanında önemli eserler ortaya koymuşlardır. Orta Asya-Büyük Selçuklu sanat gelenekleriyle Anadolu'nun eski sanatlarından başarılı bir sentez ortaya koymuşlardır (Karpuz, 2009, s.52).

Selçuklu Devleti en kudretli zamanlarını birinci Alaattin Keykubat döneminde (1219 -1236) yaşamıştır. Bu hükümdar zamanında Selçuklular sanat ve medeniyet bakımından gelişme göstermiştir. Çünkü İslam âleminin merkezi olan Konya'ya birçok ilim adamı ve sanatkârlar gelmiş, I. Alaattin Keykubat tarafından derin bir ilgi ile karşılanmışlardı. Bunun neticesi olarak Konya gün be gün sanat eserleri ile dolmaya başlamıştır ve İslam âleminin tanıdığı çok değerli âlimler de yine bu devirde yetişmiştir (Çığ, 1952, s.111). Sanatın gelişmesine bağlı olarak Cild Sanatında da gelişme olmuş, bu alanda da çok güzel örnekler verilmiştir. X-XIII. yüzyıllarda yapılan İslâm ciltleri arasında oldukça büyük benzerlikler görülür (Arıtan, 1993, s.552).

XIV. yüzyılda en iyi el yazmaları Konya'dan çıkmıştır. Bununla birlikte Karaman ve Erzincan'ın önemli kitap üretim merkezleri olduğunu söyleyebiliriz. Bu dönemdeki el yazmaları Kur'an dan ziyade Mevlânâ Celaleddin Rûmi'nin Mesnevi'si, Divân-ı Kebir'i ve Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled tarafından yazılmış Rebâbnâme ve "İntihânâme'ye ait el yazmalarıdır (Maraşlı, 2005, s.47).

XIII. Yüzyıla kadar cilt sanatında çok güzel eserler üreten Türkler XIII. Yüzyılın ikinci yarısından sonra cilt sanatındaki inkişafına Anadolu Selçuklu, Memluküler, XV yüzyıldan itibaren İlhanlılar ve Karamanoğulları başta olmak Anadolu Beylikleriyle devam etmiştir (Mavili, 2002, s.10). Gelişimine devam eden bu cilt üslûbu, aynı zamanda Osmanlı Cilt Sanatına geçişi sağlamıştır. XV. yüzyılda Memlûklu cildi ile Osmanlı cildi karşılaştırıldığında ikisi arasında büyük paralellik tespit edilir. Bu asırda Timurlular, Akkoyunlular, Karakoyunlular zamanında da güzel cilt kapakları yapılmış olduğu görülür. XVI. yüzyıldan itibaren klasik Osmanlı Cilt Sanatı, Türk ve İslâm Cildi'nin en büyük temsilcisi olarak, XX. yüzyıla kadar devam etmiştir (Arıtan, 1993, s.552).

1.1.3.3 Osmanlı dönemi cilt sanatı

1.1.3.3.1 Osmanlı erken dönem cilt sanatı

Anadolu Selçuklu cildinden Osmanlıya geçiş dönemini olan IV. Yüzyıl ciltlerinde halen Anadolu Selçuklu etkisinin devam ettiğini görmekteyiz. Hatta bu etkiyi klasik dönemin hemen öncesinde yani XV. yüzyılın sonlarına kadar görebilmekteyiz. Anadolu Selçuklu cilt sanatı için Osmanlı cilt sanatı arasında bir köprü görevi görmüştür diyebiliriz. Bu dönemde diğer sanat dallarıyla birlikte ciltçilikte gelişme göstermiş ve ayrı bir karakter kazanmıştır (Çığ, 1952, s.117). Fatih'in özel kütüphanesi için yazılan kitaplar tezhibiyle, cildiyle, hattıyla hatta kağıdıyla Türk kitap sanatında o devre damgasını vuran başlı başına bir üslup oluşturarak yeni bir sanat çığırı açmışlardır. Bu dönemde Memlüklü ciltçiliği ile Osmanlı ciltçiliği paralellik göstermektedir (Arıtan, 1993, s.552-556).

Türk cildi için Fatih devri bir yükseliş çağıdır ve ilk ciltçilik teşkilâtı da Sultan II. Bayezid zamanında kurulmuştur ve İlk mücellithane II. Bayezıt zamanında açılmıştır

(Arıtan, 1993, s.556; Özen, 1998, s.17'den aktaran Edis, 2006:18). Ehli hiref teşkilatı içinde yer alan mücellitler ayrı bir topluluk oluşturmuşlardır. Rugani tekniğiyle cilt süslemesi bu döneme tekabül eder. Dış kapağın zıddı olan bir renkte iç kapak derisinin boyayla ve altınla süslenmesi yine bu dönemde görülür (Tanındı, 1999, s.104'den aktaran Şahin, 2013:16).

Genel karakter ve süsleme özellikleri incelendiğinde bir geçiş dönemi olan bu yüzyılın erken örnekleri, Anadolu Selçuklu cildinden Osmanlı cildine geçiş niteliğindedir ve Anadolu Selçuklu cilt geleneğinin izleri yoğun olarak görülmektedir.

1.1.3.3.2 Klasik dönem cilt sanatı

Ciltçilik klasik devrini XV. ve XVI. Yüzyıllarda yaşamış klasik üslubun en güzel örneklerini Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman zamanında vermiştir (Cumbur, 1968, s.77).

XVI. yüzyılın ilk yarısında yapılan ciltlerde klasik üslubun yanı sıra yenilik hareketleri de görülür. Bahsedilen yenilik şemse ve köşebentlerin iç kısımlarını dolduran bezeme tasarımında görülür. Deri ciltlerin saz üslûbunda tasarlanmış olan muhteşem güzellikteki ilk örneği (1557–1558) yılında Kanûnî Sultan Süleyman için hazırlanan Süleymannâme'nin cildidir (Küçük, 2018, s.21).

XVI. yüzyılın ikinci yarısında saray sanatının ihtişamını ve güzelliğinin yansıtacak şekilde tasarlanmış olan gömme şemseli ve köşebentli deri, deri ve kumaş üzerine işleme, altın ve gümüş levhayla kaplı, üzeri değerli taşlarla süslü ciltler dikkati çeker (Tanındı, 1999, s.103'den aktaran Küçük, 2018:21).

Bu dönemdeki cilt kapaklarında kullanılan altın tüm sayfayı kaplamaz. Süsleme ile bezenen kısımla üzerindeki kabartma motiflere sarı ve yeşil olmak üzere iki renk olarak sürülür, zemin derinin kendi renginde kalır. Bu teknik üstten ayırma olarak adlandırılır. Cilt kapaklarındaki şemse motifleri beyzi ve salbekli olarak karşımıza çıkar. Motiflere altılı çiçek, kaplan çizgisi ve beneği, narçiçeği ve bilhassa tırtıllı yaprak motifi eklenmiştir. Bazı ciltlerin içteki kapakları salbekli şemse ve köşebent tarzında oyma (katığ) süslüdür. Fakat bu oymaların zemini çeşitli renklerde değildir.

Yine bu dönemde mukavva üzerine deri yerine kumaş kaplanarak yapılmış bir önceki yüzyıldan daha sanatlı ciltlere de rastlamaktayız (Çığ, 1952, s.118-120).

XVI. yüzyıl boyunca pek kıymetli örnekler verildikten sonra XVII. yüzyılda siyasi başarısızlıklarında etkisi ile sanatta gerileme kaydedilmiştir. Cilt yapım tekniğinde bir değişiklik olmamasına rağmen kompozisyonda ve motiflerin işlenmesinde gerileme gözlenmektedir. Birçok cilt kapağında köşebent ve bordür unsurları kalkmıştır. Yerine tepe ve yanları çıkıntılı tek ve büyük şemseler yapılmıştır. Dış bordür yerine ise kalın bir zencirek çekilmiştir. Klasik dönemin kompozisyon tarzını devam ettirmeye çalışan cilt tasarımlarında salbekler fazla büyük çizilmiş, şemseden ayrılmış ve zarafetini yitirmiştir. Ayrıca bu dönemin eserlerinde işçiliğin de düştüğü gözlenmektedir (Çığ, 1952, s.118-121).

Duraklamanın gözlendiği XVII. yüzyıldan sonra XVIII. yüzyılda klasik dönemin güzel örnekleri ile karşılaşırız. Dönemin padişahı III. Ahmed, sadrazamı Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın desteği ile nadide eserler ortaya çıkmıştır. Klasik üslubun yanı sıra farklı teknik ve üsluplarda eserler üretilmiştir. Bu dönemde lake ciltler çok çeşitli ve zengin örneklerle karşımıza çıkar. Dönemin lake üstadı ise Ali Üsküdaridir (Arıtan, 1993, s.557).

1.1.3.3.3 Batılılaşma dönemi cilt sanatı

XIX. yüzyılda klasik tarzda deri kapak yapımı devam etmiş fakat örneklere baktığımızda pek iç açıcı bir manzarayla karşılaşılmamıştır. Bu dönemde XVIII. yüzyılın yekşah (klasik üslupta olup yeni bir teknikle yapılan ciltler) ve barok-rokoko ciltleri daha fazla ilgi görmüştür. Bu dönemde tercih edilen yeni tekniklerle yapılmış ciltlerin klasik üslupla bir benzerliği kalmamış süslemeler daha çok Alman ve Fransız ciltlerinin etkisinde kalmıştır (Arıtan, 1993, s.557).

1.1.3.3.4 Cumhuriyet dönemi cilt sanatı

19. ve 20. yüzyıllarda cilt süslemelerinde yenilik manasında pek fazla bir değişiklik gözlenmez. Eski motifler karşımıza çıkar. Günümüzde ise büyük bir emekle ve sanatçı

titizliğiyle hazırlanan el yapımı klasik ciltler yerini, yapımı daha az emek ve gayret isteyen modern ciltlere bırakmıştır (Güleç, 2007, s.20).

1.1.4 Cilt Sanatında Kullanılan Malzemeler ve Cilt Çeşitleri

1.1.4.1 Cilt yapımında kullanılan malzemeler

Cilt sanatı için gerekli pek çok malzeme bulunmaktadır. Bunları deri, altın, mukavva, jelatin, boyalar olarak sıralayabiliriz.

Deri; cilt yapımında daha sağlam olması özelliği ile sanatçıların hususiyetle tercih ettiği bir kaplama malzemesidir. Türkler deriyi çok iyi terbiye ederek kullanmışlardır. Elle inceltilen deri neredeyse kağıt kadar inceltilerek kullanılmıştır. En çok tercih edilen deri koyun derisidir ve buna "meşin" denir. Keçi derisi "sahtiyan" ve ceylan derisi "rak" kullanılmış, nadir de olsa sığır derisi "kösele" de tercih edilmiştir.

Mukavva; cilt kapağının yapımında kullanılan ana malzemelerden biridir. Mukavva sözlükte "kuvvetlendirilmiş" anlamına gelir. Mücellit kullanacağı mukavvayı kendi hazırlar buna da murakka denir. Murakka, birinin su yönünün diğerinin aksi yönüne gelecek şekilde üst üste yapıştırılmış kâğıtlardan oluşan tabakaya verilen isimdir. Daha önceleri murakkanın yerine tahta kullanılmıştır. Fakat murakkayı işlemek daha kolay olduğu için mücellitlerin tercihi murakkadan yana olmuştur (Çığ, 1952, s.113).

Altın; klasik ciltlerde bezemedeki motiflerin süslenmesi için gerekli malzemelerden biridir. Zeminde ve motiflerde kullanılır. Altının uygulanması iki şekilde olmuştur. Sulandırılarak fırça yardımıyla sürülmesi suretiyle ve varak halinde yapıştırılarak. Ayrıca kakma altın olarak da kullanılmıştır (Arıtan, 1993, s.554).

Jelatin; hayvanların kemik ve kıkırdaklarından elde edilir. Suda eriyebilen bir yapıştırma malzemesidir. Altının sürülen zemine yapışmasını sağlaması için kullanılır.

Boyalar; cilt yapımında süslemelerde kullanılan boyalar topraktan veya bitkilerden elde edilen doğal boyalardır. Topraktan boya elde etmek için mermerden bir zemin

üzerinde yine mermerden yapılmış desteseng adı verilen bir malzeme ile ezmek gibi işlemler gerektirir.

1.1.4.2 Cilt çeşitleri

Deri cild; Türklerin günlük hayatında deri çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum deri sanatında ileri derecede geliştiklerinin bir göstergesidir (Arıtan, 2010, s.121). Klasik cilt sanatında en çok kullanılan malzeme bu yüzden deridir. Günümüzde diğer deriler pahalı olduğundan suni derler tercih edilmektedir (Oral, 2008, s.15).

Kumaş ciltler; keten ipekli veya kadife kumaşı mukavva üzerine kaplanarak yapılan ciltlerdir (Arıtan, 1993, s.553). Cilt için seçilen kumaşlar eserin cildi için özel olarak dokunmamıştır. Ciltlenecek veya tamir olunacak eserin o yıllarda ait olduğu çevrede kullanılan kumaşların parçalarıdır (Tanındı, 1985: 28'den aktaran Totankart, 2017:20).

Fotoğraf 1.1 Ebrulu iç kapak

Kağıt (Ebrulu) ciltler; cilt sanatında önemli bir yeri olan ebrunun çarkuşe tekniği ile cilt sanatında uygulandığını görmekteyiz. Cildin iç ve dış kapaklarında ve kitap mahfazası yapımında da kullanılmıştır (Arıtan, 1993, s.553).

Fotoğraf 1.2 Murassa cilt örneği (Tanrıver Celasin, 2019, s.226)

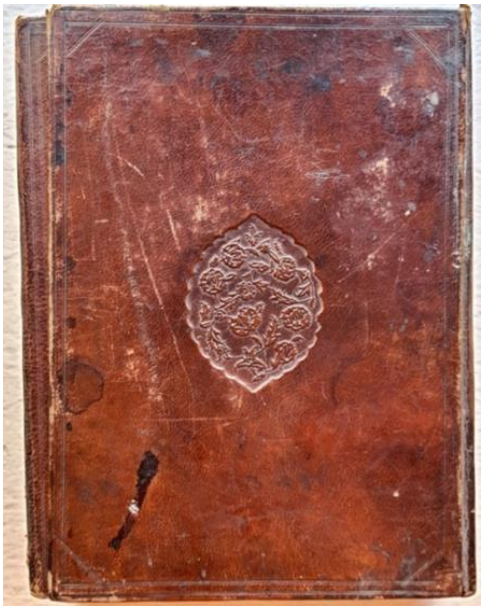
Murassa cilt; ciltçilik sanatından çok kuyumculuk sanatlarının ilgilendiği bir türdür. Murassa; İnci, yakut, gümüş, elmas gibi değerli ve doğal taşlarla yapılan süsleme işleminin adıdır (Ayverdi, 2003, s.2146). Bu tür ciltlerin üzeri elmas, yakut, zümrüt, inci gibi değerli taşlarla süslenir. Fildişi oymalı, altın kaplamalı olanları da vardır. Maddi açıdan çok kıymetli ciltlerdir (Arıtan, 1992, s.7).

Fotoğraf 1.3 Alttan ayırma cilt örneği (Gümüşhan, 2019, s.52)

Alttan Ayırma Cilt; cildin üzerinde yer alan desenin zemininin altınla doldurulduğu, kompozisyonu oluşturan motiflerin ise sade bırakıldığı ciltlerdir (Arıtan, 1992, s.5).

Üstten Ayırma Cilt; alttan ayırma tekniğinin tam aksine bu türde zemin deri renginde bırakılır motifler ise altınla boyanır (Arıtan, 1992, s.5).

Fotoğraf 1.4 Soğuk baskılı cilt örneği

Soğuk Baskılı Cilt; kalıpla baskı yapıldıktan sonra desen ve zeminin başka bir işlem yapılmadan öylece bırakılmasıdır. Desenler ya da zemin, altınla belirgin hale getirilmez. Selçuklu 'da ve Osmanlı'nın ilk dönemlerinde yaygın şekilde kullanılmıştır (Oral 2008, s.16).

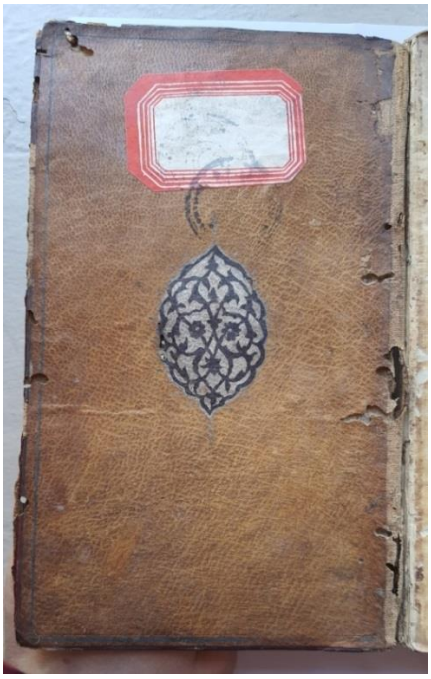
Fotoğraf 1.5 Mülemma cilt örneği (Dülger, 2008, s.98)

Mülemma Cilt; cilt bezemesini oluşturan motiflerin hem zemini, hem de kabartılmış olan bölümleri altınla bezenmiştir (Binark, 1975, s.11'den aktaran Küçüktepe, 2015:61). Bu tarzda yeşil ve sarı altın uygulamaları görülmüştür (Mavili, 2002, s. 25).

Fotoğraf 1.6 Mülevven cilt örneği (Kural Özgörüş, 2019, s.121)

Mülevven Cilt; şemse, köşebent ve salbekde cildin asıl derisinden farklı renkte deri kullanılarak yapılan ciltlerdir (Binark, 1956, s.995'den aktaran Oral, 2008, s.17).

Fotoğraf 1.7 Müşebbek (Kat'ı) cilt örneği

Müşebbek (Kat'ı) Cilt; deri bir dantel gibi kesici bir aletle oyulur. Oyulan deri asıl deriden farklı renkte bir kumaş veya deri zemin üzerine yapıştırılır. Çabuk yıprandığı için kitap kaplarının iç yüzüne uygulanır. Deri üzerinde kesilen motifler, uçlarından birbirine bağlı olduğundan, şebekeli manasında "müşebbek" denilmiştir (Arıtan, 1993: 552).

Fotoğraf 1.8 Zerbahar cilt örneği (Küçük, 2008, s.50)

Zerbahar (Zilbahar) Cilt; bu süslemelerin diğer adı "kafes şemsedir. Kapağın üzerine ezilmiş altın ve fırça kullanılarak, dilimli yaprak motifi ile geometrik çizgiler

çekilmiş, kesişen hatlar arasına yaldız ve noktalar konulmuş deri ciltlerdir. Zilbahar ciltte süsleme kapağın ortasında yer alırken bazen bütün yüzeyi kaplamış olarak karşımıza çıkar (Erkan, 1994, s. 46).

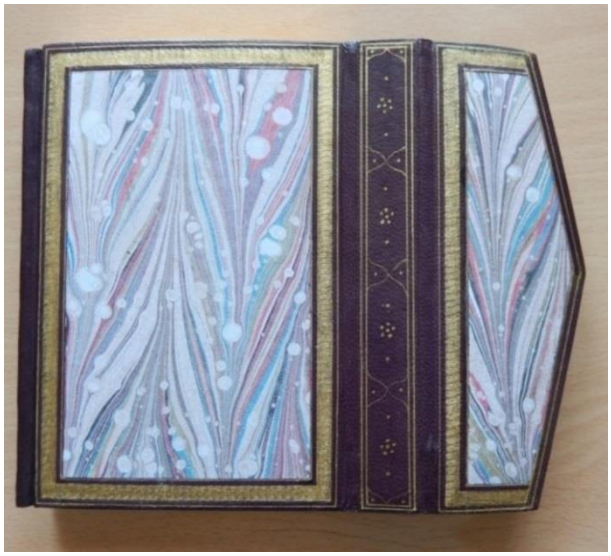
Fotoğraf 1.9 Yekşah cilt örneği

Yekşah Cilt; ucu sivri yekşah isminde metal bir aletle yapıldığı için bu ismi alır. Deri üstü yekşâh isimi verilen demirle (sıcak ya da soğuk) figürlü, geometrik, bitkisel öğeler oluşacak biçimde çizilir. Aletin bıraktığı oyuntular altın, gümüş, yaldız veya maviyle renklendirilir (Tanındı, 1999, s.347'den aktaran Küçük, 2008:38).

Fotoğraf 1.10 Zerdüzi cilt örneği (Arıtan, 1993,s 553)

Zerdûzî-Simdûzî Cilt; deri üzerine sarı, yeşil ve pembe sırma ipliklerle realist motiflerin bezendiği ciltlerdir. Bu tarz işlemelerde altın, gümüş veya ipek kullanılmıştır. Gümüş ile yapılan ciltlere simduzi, altın ile yapılanlarına ise, zerduzi denilmektedir (Arıtan, 1993, s.553).

Fotoğraf 1.11 Çarkuşe cilt örneği (Gümüşhan, 2019, s.190)

Çarkuşe Cilt; kitabın kenar kısımları yaklaşık birer santim eninde deri ile çevrilmiştir. Ortası ebrû, kumaş veya kâğıt kaplı bu ciltlere "çarkûşe" denilmektedir. Adını cildin köşelerinde bulunan üçgen şeklindeki köşebentlerden alır (Arıtan, 1993, s, 553).

Fotoğraf 1.12 Lâke cilt örneği (Güleç, 2007, s.20)

Lâke Cilt; rugani ve edirnekari de denilen cilt adını vernik manasına gelen lak kelimesinden alır. Deri üzerine çeşitli boya ve altın ile şemse motifinin fırça ile boyanarak uygulanması ve boyanın üzerine kat kat vernik sürülmesi ile oluşturulur (Mavili, 2002, s.26). Lâke süsleme, mukavva üzerine, deri ve tahta üzerine olmak kaydıyla üç çeşit madde üzerine yapılmıştır (Binark, 1987, s104-105'den aktaran Küçük, 2018:36).

2. KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ

Kastamonu ili Anadolu Selçuklu devletinin parçalanması sonucu Candaroğulları ve ve Çobanoğluları beylikleri döneminde başkentlik yapmış ve Osmanlı döneminde ise önemli sancak merkezlerinden birisi olmuştur. İlimizin pek çok önemli vasfının yanı sıra ilim ve irfan merkezi olma özelliği de şu an mevcudiyetini koruyan yazma eserlerden anlaşılmaktadır. Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan eserler, il ve ilçelerdeki medreselerin bünyesinde bulunan kütüphanelerden toplanarak bugüne ulaşmıştır. Mevcut kayıtlara göre 1800'lü yılların sonlarında il merkezimizde 16 tane, merkeze bağlı köylerde 4, ilçelerde ise 12 adet olmak toplamda 32 medrese bulunduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Yine kayıtlarda pek çok medrese ve kütüphane olmasına karşın 1925'te kurulacak olan memleket kütüphanesine yalnızca 15 medreseden kitap devredildiğine dair kayıt bulunmaktadır (Öztürk, 2016, s.290).

Şu anki yazma eser kütüphanesinin yapımıyla ilgili çalışmalar 1916 yılına dayanır. O dönemin valisi bir kütüphane yapılmasına karar vererek binanın hükümet bahçesinin içerisinde bir yere yapılması üzerine gerekli izinleri alır. Uzun bir zaman inşaata başlanamaz, aradan altı yıl geçtikten sonra yine dönemin valisinin konuyu tekrar gündeme getirmesi üzerine 1922 yılında daha önceden kararlaştırılan yere kütüphane inşa edilmeye başlanır. 1924 yılında inşaat tamamlanır. Açılışı 1925 yılında gerçekleşir (Öztürk, 2016, s.283).

Kütüphanenin restorasyonu 2002 yılında yapılmış olup yapı müstakil iki katlı tarihi bir binadır. Toplam kullanım alanı yaklaşık olarak 300 metrekaredir.

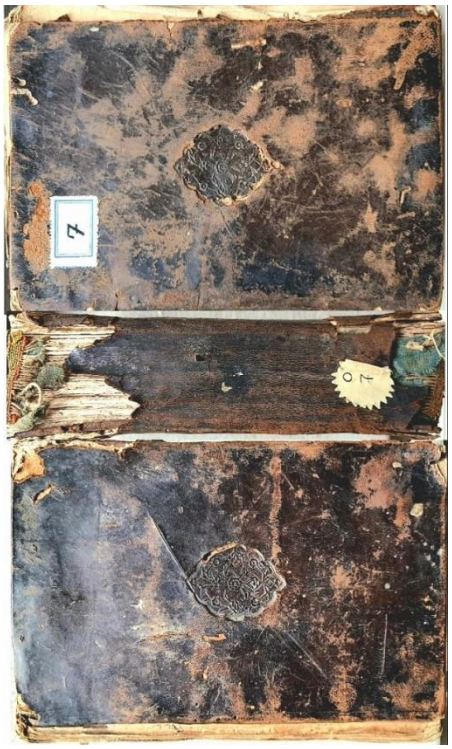
Türkiye Yazma Eser Kurumu Başkanlığına İl Genel Meclisinin 19.11.2011 tarih ve 167 sayılı kararı ile 25 yıllığına Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi olarak kullanılmak üzere tahsis edilmiştir. Tahsis edildikten sonra Türkiye Yazma Eser Kurumu Başkanlığınca mevcut binanın içerisinde depo alanları, okuyucu salonları, sergi salonu ve idari birimlerin tefrişatını yapmıştır. 2013 yılının Kasım ayı itibariyle araştırmacıların ve okurların hizmetine açılmıştır (http://www.kastamonu.yek.gov.tr/09/10/2022).

Fotoğraf 2.1 Kastamonu yazma eser kütüphanesi (www.kastamonu.yek.gow.tr)

3. KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPYANESİ'NDE KORUNAN ELLİ ADET YAZMA ESERİN ŞEMSELİ CİLT SÜSLEMELERİNİN İNCELENMESİ

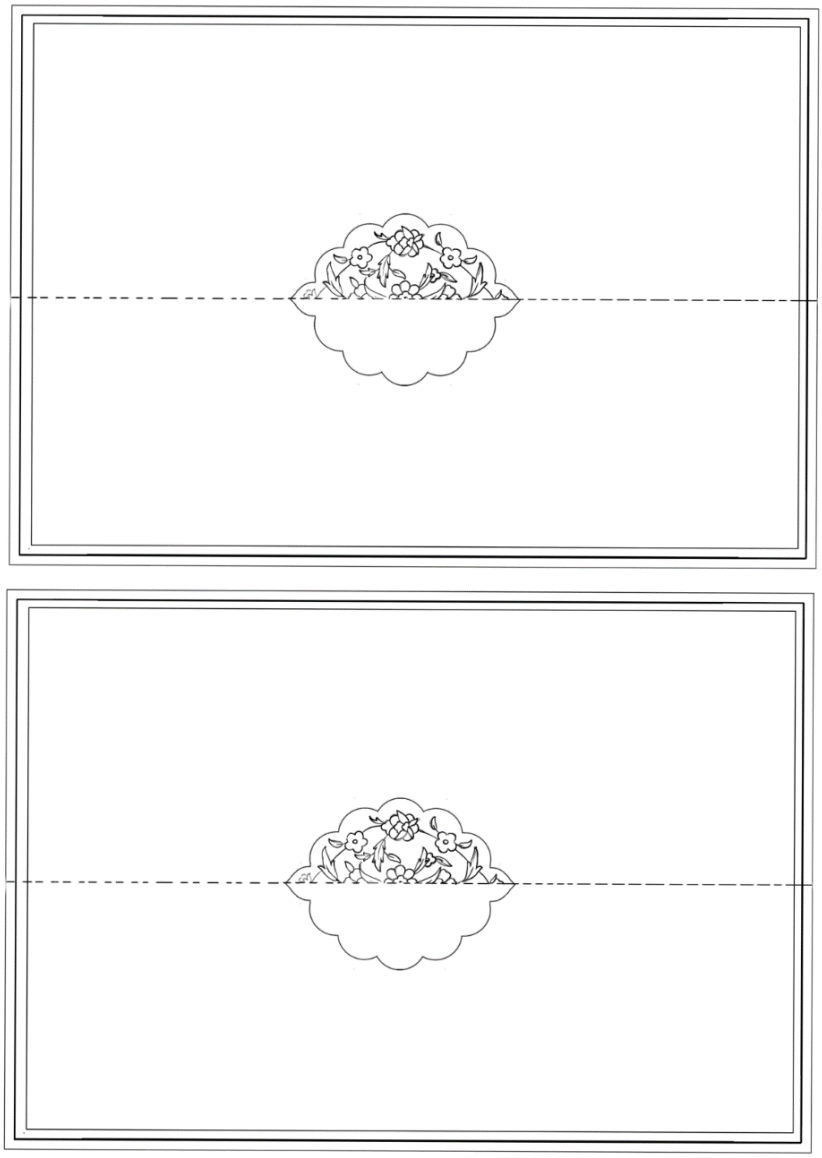
3.1 K.İ.H.K/7 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.1 K.H.K./7 numarlı eser

Eser Adı: Haşiye ala şerhi'l-akaidi'l-Adudîye, Kitabü'l-hudûd ve'l-ahkâm, Terceme-i minhâcü'l-abidîn, Dureru'l-hükkâm fî şerhi gureri'l-ahkâm, Ahkâmü'l-cenâ'iz, Risâle fî Âdâbi'l-bahs ve tariki'l-münâzara, Şerhu talîmi'l-müteallim, Ta'lîmü'l-müte'allim li te'allumi tariki'l-İlm, Şerhu'l-fıkhi'l-ekber, Risâle fî bahsi'l-İstinca. Yazar adı: Yok. Müstensih: Yok. Dil: Arapça. Telif tarihi Hicri (Miladi): 0 (0). Bulunduğu yer: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi. Geldiği yer: Numaniye medresesi. Ölçü: Cild ve Kâğıt: 165x75mm. Yazı: 165x75mm.[4]

[4] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

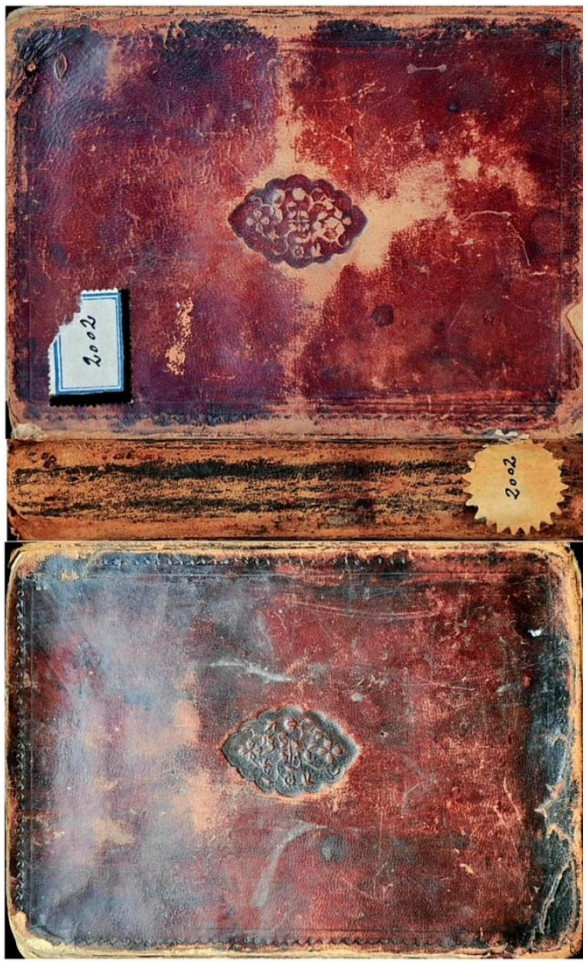

Çizim 3.1 K.H.K.7 numaralı cilt çizimi

Eserin cildinin üst ve alt kapağında aynı desen kullanılmıştır. Şemse yalın kullanılmış ve beyzi formdadır. Cildin süslemesinde salbek, tığ ve köşebentin olmadığı görülür. Şemse ½ oranında tasarlanmış olup bezemesi hatai ve penç motiflerinden oluşmaktadır.

Eserde kullanılan deri kahverengidir. Şemse soğuk baskı tekniği ile uygulanmıştır. Cildin mıklebi kopmuş ve sırt kısmı oldukça yıpranmıştır.

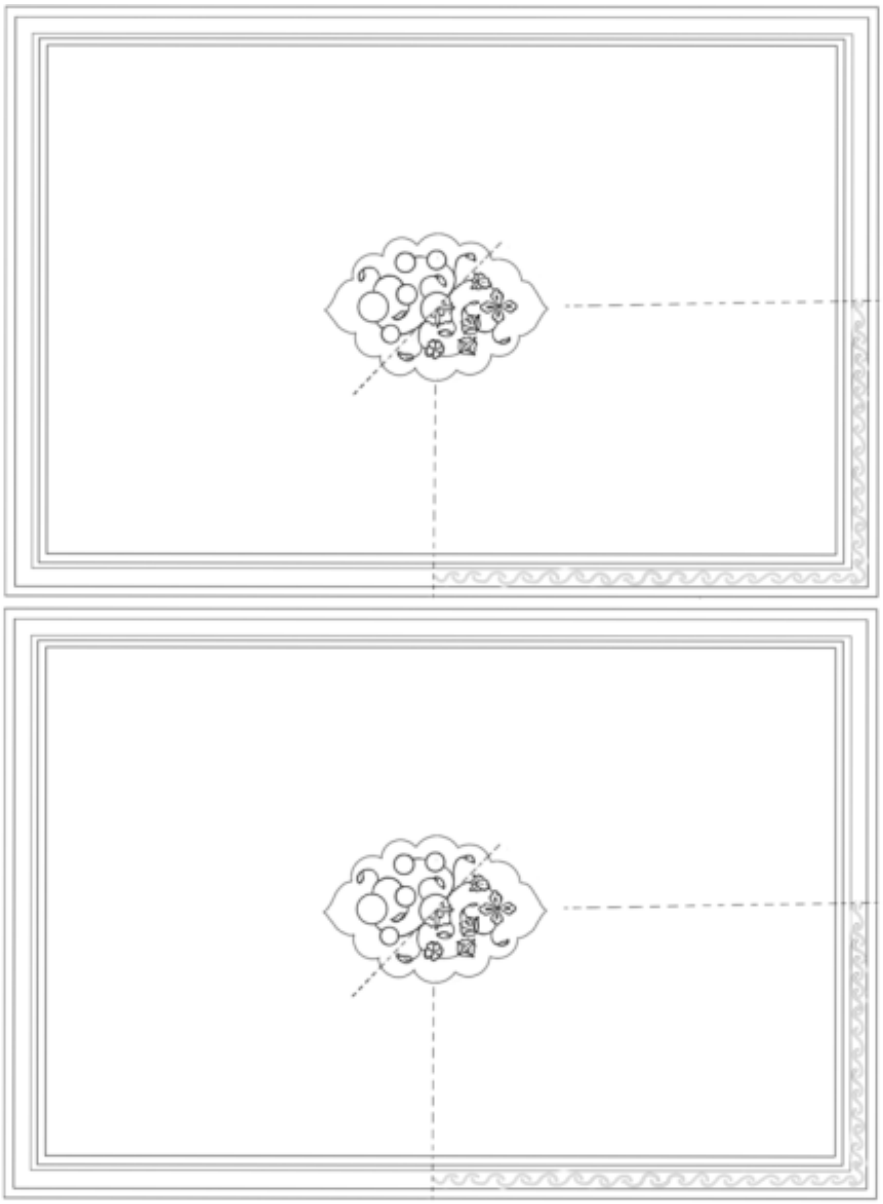
3.2 K.İ.H.K/2002 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.2 K.H.K. 2002 numaralı eser

Eserin Adı: Nefhatü'l-Ervâh ve Tuhfetü'l-Efrâh.Dil / Konu: Arapça /944'den 1079'a Kadar Şam'a Vali Olarak Gönderilenlerin İsmi Yazılıdır. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2002. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt :185x135 mm. Yazı: 140x95 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 124. Ketebesi (Tarih): 952 (1544). Müellifi: Tâceddin Abd El-Vahhâb Abdullah Eş Şafi'î Ed-Dimaşkî. Malzeme ve Reng: Meşin/Siyah. Cild Tasarımı: Bitkisel motifli salbeksiz şemse tezyinatı soğuk baskı tekniği ile uygulanmıştır. Bugünkü Durumu: Kapak kenarları ve sırt deforme olmuş, mıklebi kopmuş.[5]

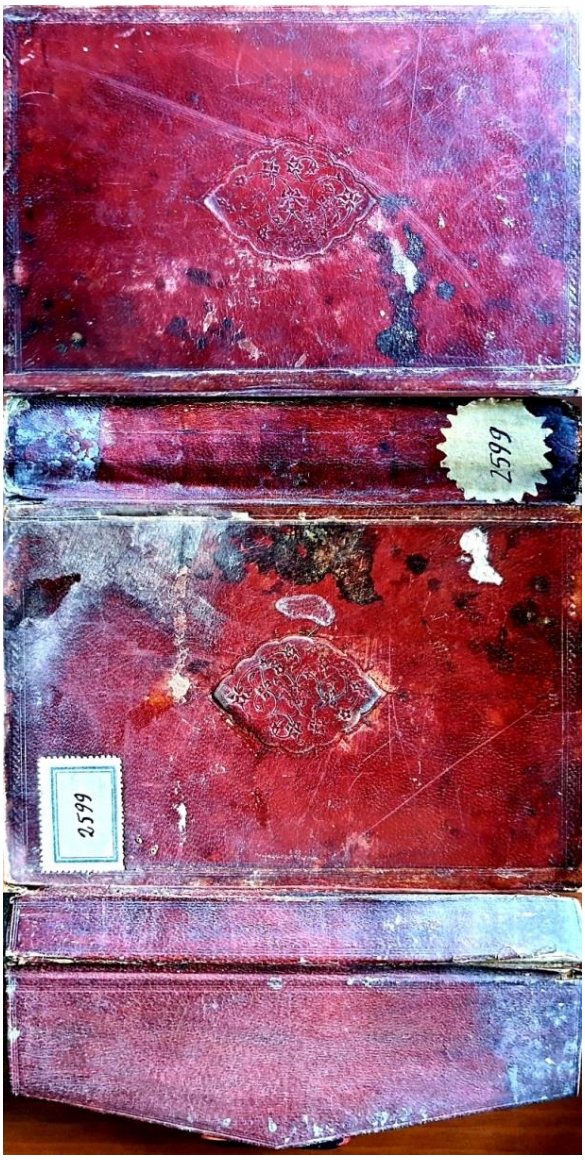
[5] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.2 K.H.K.2002 numaralı cilt çizimi

Eserin cildinin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Ortada beyzi formda tasarlanmış şemse, içerisinde sade ve dilimli yapraklar, penç ve hatayilerden oluşan ½ oranında simetrik bitkisel bir bezeme vardır. Şemsenin etrafında tığ motifi, köşelerinde köşebent bulunmamaktadır. Eserin her iki kapağında da cetvelleri bulunur ve sayfa kenarındaki bordürün içerisine sarmal zencerek, yekşah tekniği ile uygulanmıştır.

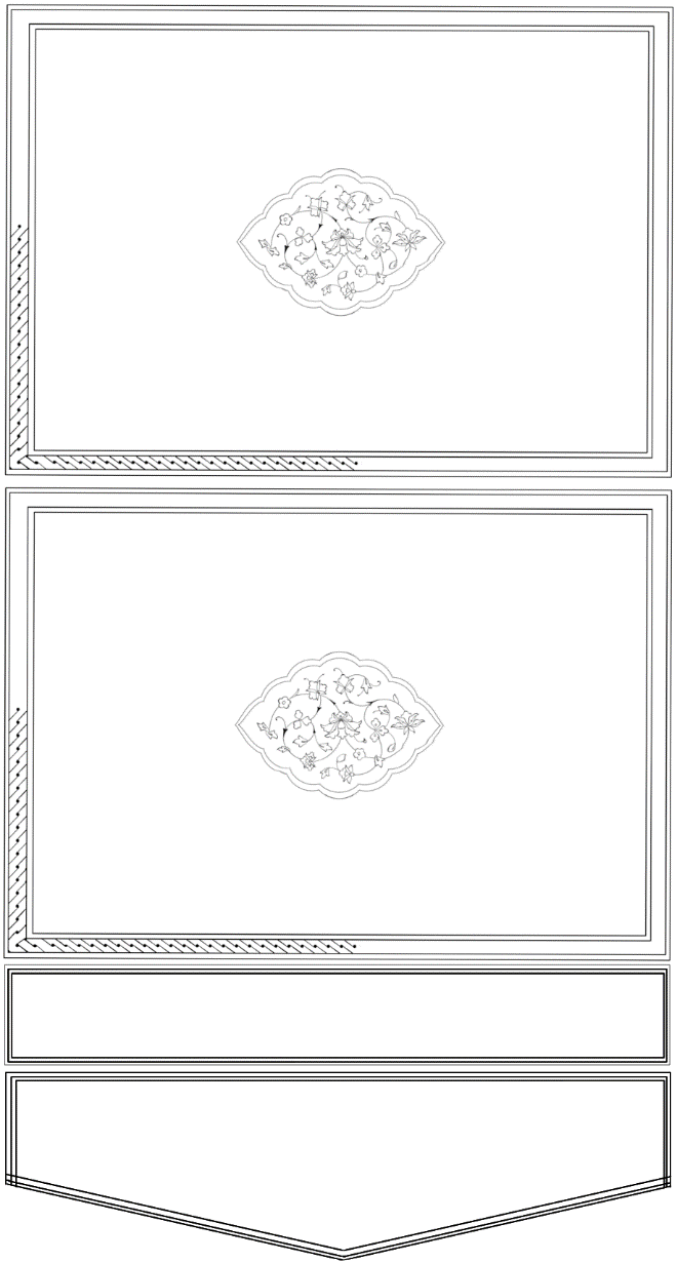
3.3 K.İ.H.K/ 2599 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.3 K.H.K. 2599 numaralı eser

Eser adı: Şerhu hikmeti'l-ayn. Yazar adı: Mîrek Şemseddin Muhammed b. Mübârek Şâh el-Buhârî. Dil: Arapça. Telif tarihi Hicri 0 (Miladi): 0 Bulunduğu yer: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi. Geldiği yer: Numaniye Medresesi Ölçü: Cild ve Kâğıt: 182x125mm. Yazı: 115x65 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 256 Yk. Ketebesi (Tarih): 1340(M)-740(H). Malzeme ve Rengi: Bordo deri cilt. Cild Tasarımı: Soğuk baskı tekniği. Bugünkü Durumu: Yıpranmış.[6]

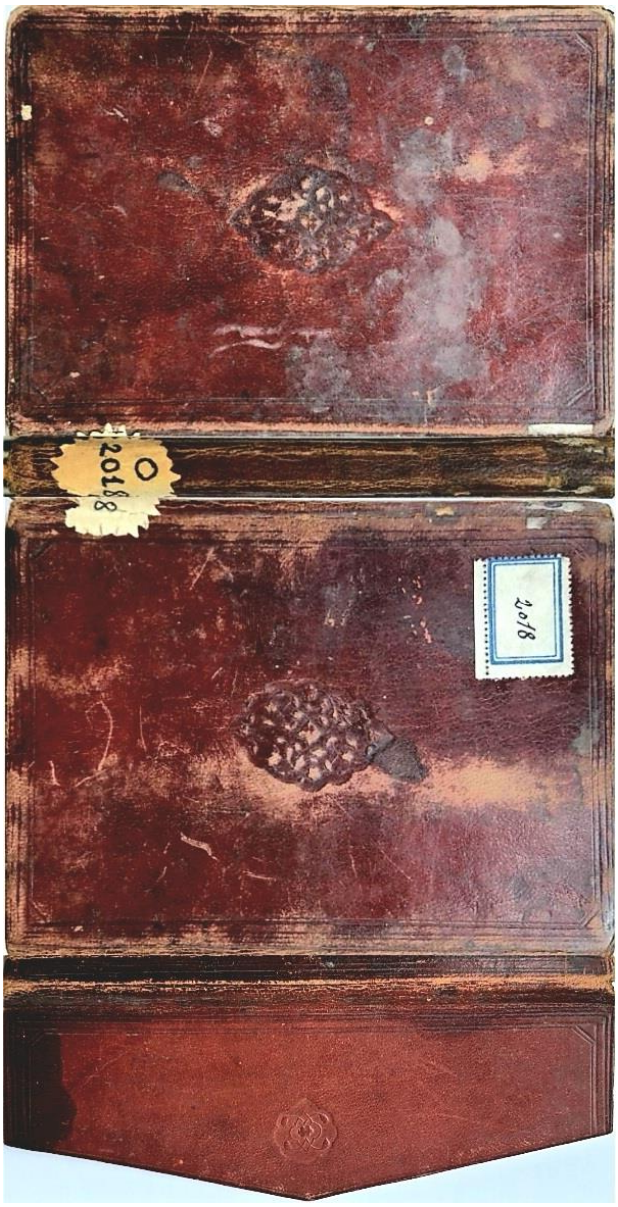
[6] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.3 K.H.K. 2599 numaralı cilt çizimi

Cild kapaklarının her ikisinde de aynı şemse deseni kullanılmıştır. Ortada beyzi formda tasarlanmış şemse, içerisinde ‘s’ formundaki dalların üzerinde basit ve dilimli yapraklar, penç ve hatayilerden oluşan bitkisel bir bezeme vardır. Şemsenin kenarlarında tığ motifi, köşelerinde köşebent bulunmamaktadır. Eserin her iki kapağında da cetvelleri bulunur. İki iplik zencerek ile kapağın tasarımı tamamlanır. Eserin mıklebi orta kısıma kadar yırtık vaziyettedir. Mıklepte bir süsleme unsuruna rastlanmaz.

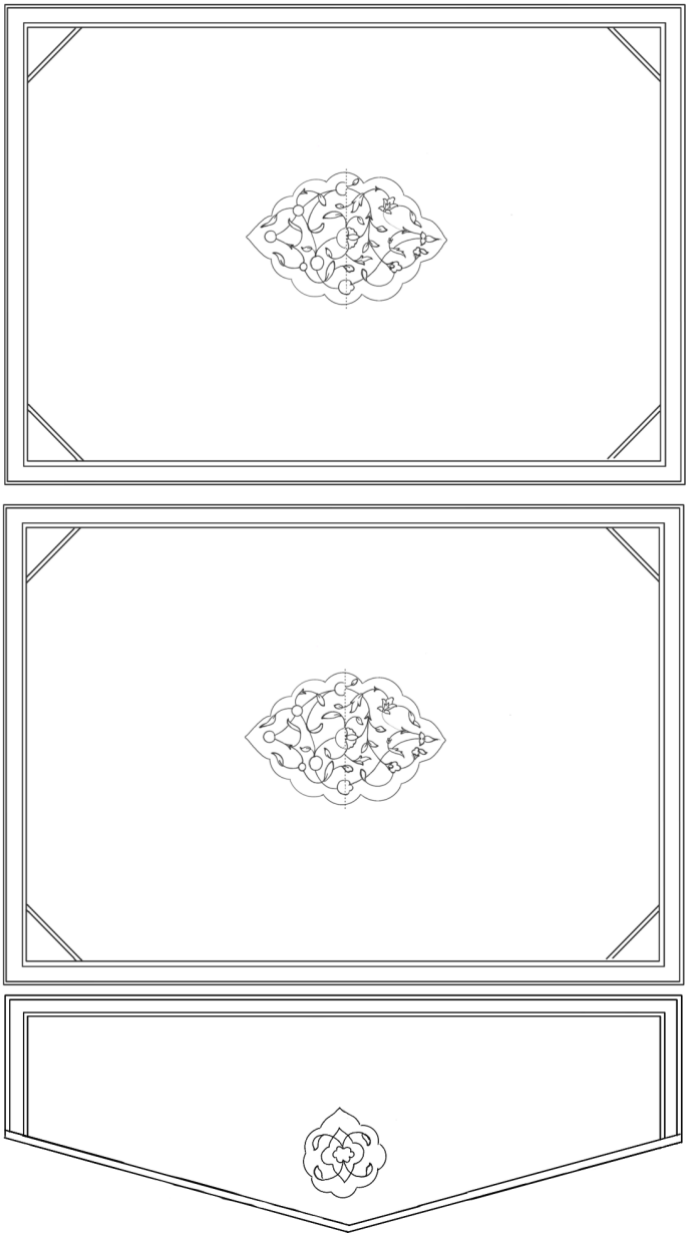
3.4 K.İ.H.K/ 2018 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.4 K.H.K. 2018 numaralı eser

Eserin Adı: Şerhu Muhtasar Fî İlmi'l-Kelâm. Dil / Konu: Arapça /Talik Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2018 Geldiği Yer: Numaniye Medresesi Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 177x130mm. Yazı: 120x70mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 99 Yk. Ketebesi (Tarih): 904(M) -1498(H). Malzeme ve Rengi: Bordo meşin cilt. Cild Tasarımı: Soğuk baskı tekniği. Bugünkü Durumu: Hafif yıpranmış.[7]

[7] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.4 K.H.K. 2018 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında bulunan desen aynıdır. Şemse deseni beyzi formda ve yalın haldedir. Yani tığ, salbek ve köşebent süsleme unsuru olarak tercih edilmemiştir. Desenin tasarımında hatai, penç ve basit yapraklardan oluşan bitkisel motifler kullanılmıştır. Tasarım 1/2 oranında simetriktir. Mıklepte de bitkisel motiflerden müteşekkil yuvarlak bir desen bulunur. Kapağın kenarlarda ince bir cetvel kullanılmıştır. Kitabın iç sayfalarında yer alan bazı haşiyelerin ağaç formunda olduğu görülmektedir.

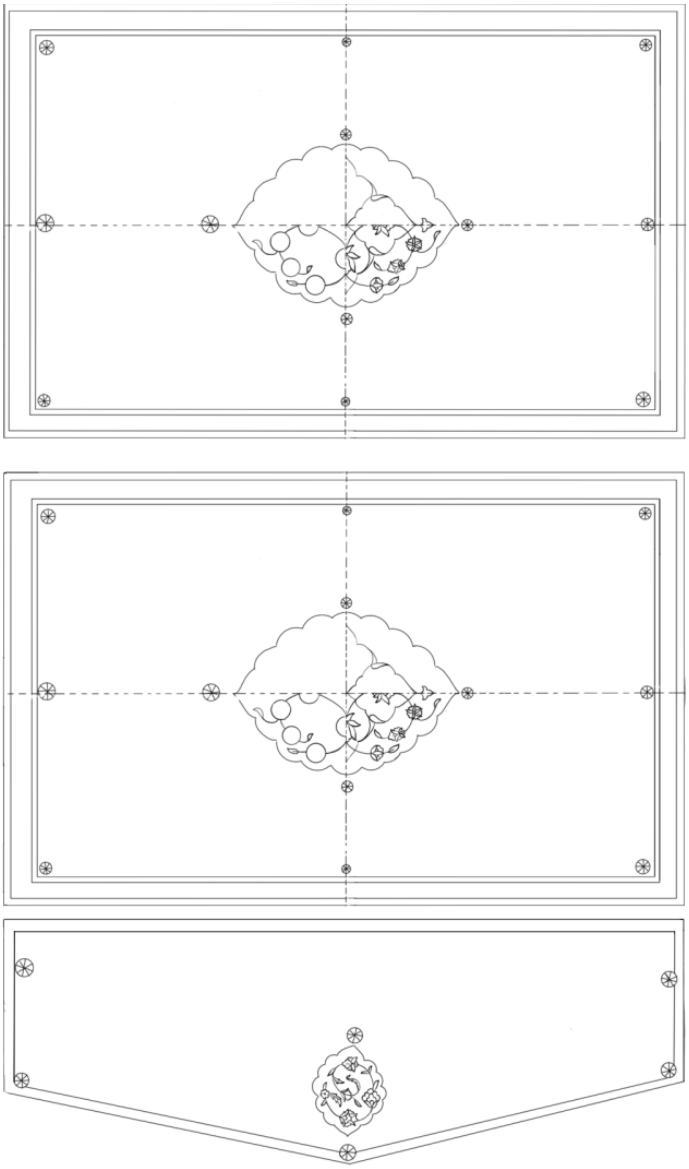
3.5 K.İ.H.K/ 2023 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.5 K.H.K. 2023 numaralı eser

Eserin Adı: Risâletü'ş-Şifâ Li-Edvâ'i'l-Veba. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2023. Geldiği Yer: Halidiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 165x115 Mm. Yazı: 105x65mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 108 yk. Ketebesi (Tarih): 961(H) 1553(M). Müellifi: İsâmeddin Ahmed B. Mustafâ Taşköprüzâde. Malzeme ve Reng: Sırtı ve kenarları kahverengi üzeri daha açık bir tonda meşin. Cild Tasarımı: Çarkuşe. Bugünkü Durumu: Yıpranmış, mıklebi kopmuş vaziyettedir.[8]

[8] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.5 K.H.K. 2023 numaralı cilt çizimi

Kitap kabının üst ve alt kapağında birbirinin aynı olan yalın şemse deseni kullanılmıştır. Eserin kapağında köşebent, salbek, tığ kullanılmamıştır. Bunların yerine yıldız formunda küçük şekiller yekşah ile işlenmiştir. Desen ¼ oranında simetriktir. Yalın rumi ve bitkisel motifler deseni oluşturan unsurlardır. Cilt yapımı tekniği ise çarkuşedir, şemse kısmında koyu kahverengi deri kullanılmıştır.

Kitabın mıklep kısmında da tek bir sarmal dal üzerine yerleştirilmiş bitkisel motiflerden meydana gelen beyzi formda bir desen görülür. Eserin kenarlarında ince bir cetvel bulunur. Günümüze yıpranmış olarak ulaşan kitabın mıklebi de kapaktan ayrılmıştır.

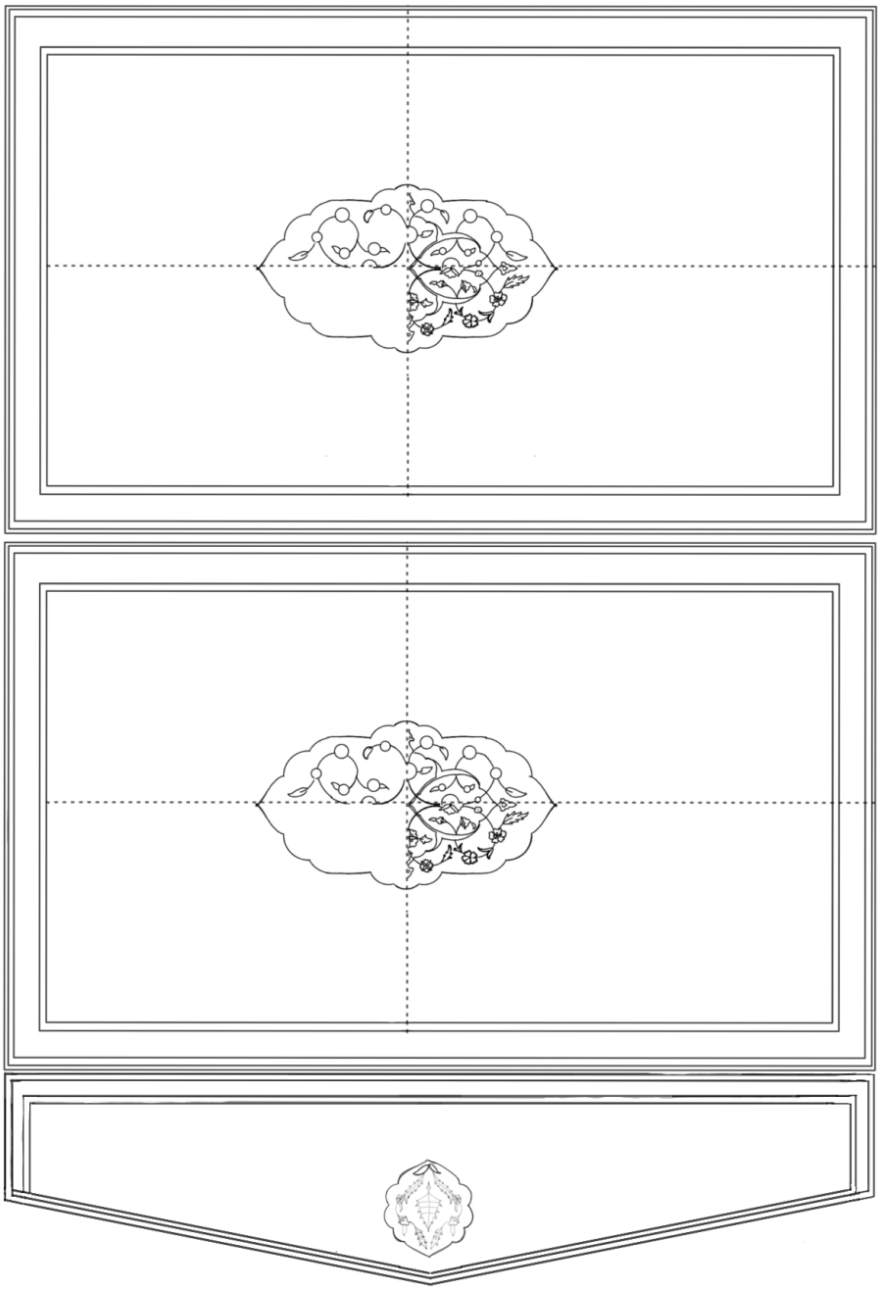
3.6 K.İ.H.K/ 2026 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.6 K.H.K. 2026 numaralı eser

Eserin Adı: İthafu Fuzala'i'l-Beşer Bi'l-Kıra'âti'l- Erba'a Aşer. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2026. Geldiği Yer: Semhiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 165x100mm. Yazı: 105x55mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 517. Ketebesi (Tarih): 1219 (1803). Müellifi: Şemseddin Ahmed B. Muhammed B. Ahmed Ed-Dimyatî. Malzeme ve Rengi: Koyu kahverengi meşin. Cild Tasarımı: Soğuk baskı yöntemi ile şemse motifli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış durumda.[9]

[9] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.6 K.H.K. 2026 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında kullanılmış olan desen birbirinin aynısıdır. Şemse yalın olarak kullanılmıştır, salbek köşebent veya tığ tercih edilmemiştir. Desen ¼ oranında simetriktir. Şemsenin bezemesinde rumi ve bitkisel motifler tercih edilmiştir. Bitkisel bezemede hançeri yapraklar, hatayi ve pençler kullanılmıştır. Mıklebinde damla formunda bitkisel motifli küçük bir şemse bulunur. Burada kullanılan desen ağaç formuna benzemektedir. Eserin kenarlarında cetvel bulunur. Eser oldukça yıpranmış sırt kısmı tamir görmüştür. Mıklebin bir kısmı sertabdan ayrılmış fakat kopmamıştır.

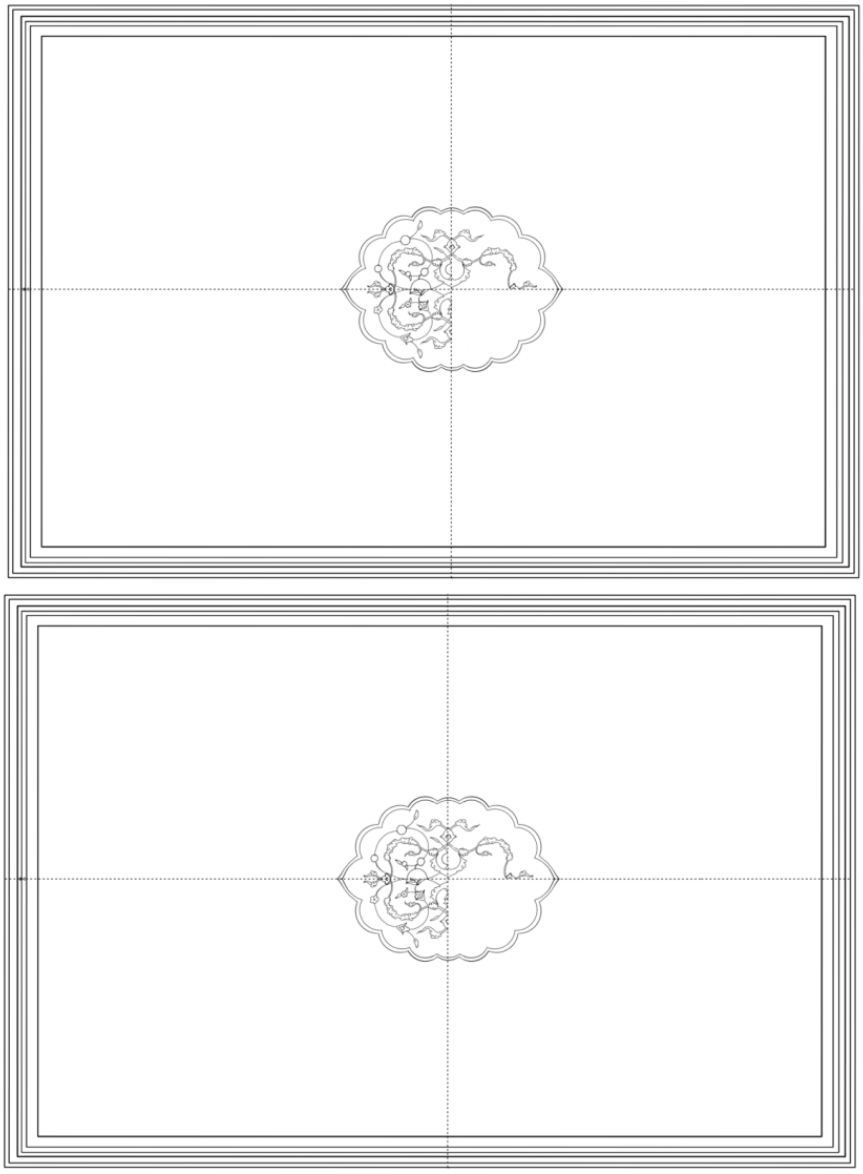
3.7 K.İ.H.K/ 2035 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.7 K.H.K. 2035 numaralı eser

Eserin Adı: Haşiyetü't-Tasdikat, Haşiyetü'ş-Şemsîye. Dil / konu: Arapça. Bulunduğu yer / env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2035. Geldiği yer: Numaniye Medresesi ölçüler: Cild ve kâğıt: 167x121mm. Yazı: 113x70mm. Varak (yaprak) sayfa: 177yk. Ketebesi (tarih): 916 (1509). Müellifi: Halîl B. Mehmed Rızavî Karamânî, Kara Dâvûd B. Kemâl Kocavî. Malzeme ve reng: Kahverengi deri cilt. Cild tasarımı: Soğuk baskı tekniği ile yalın şemse. Bugünkü durumu: Yıpranmış zarar görmüş.[10]

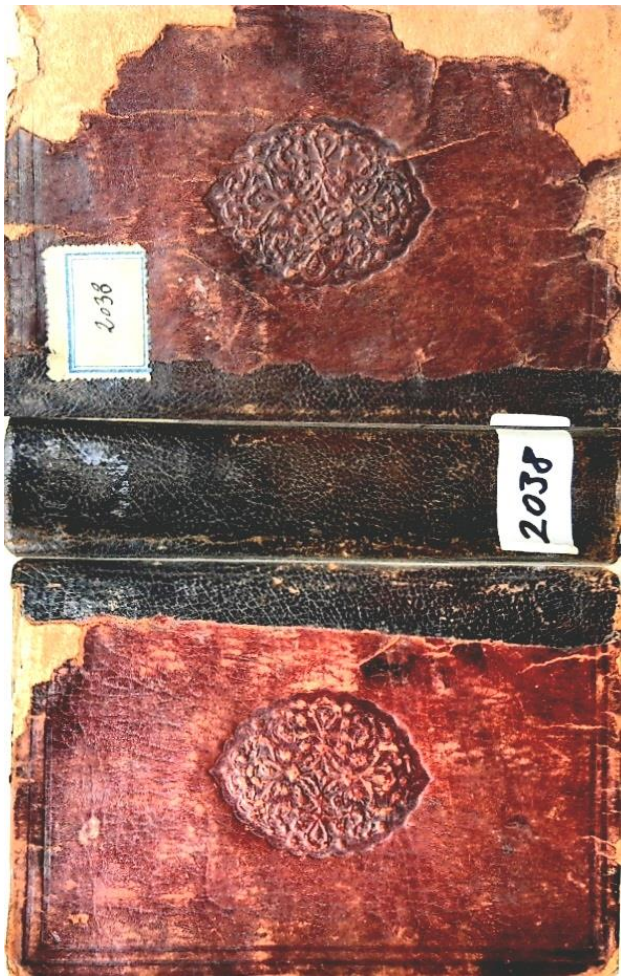
[10] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.7 K.H.K.2035 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni bulunmaktadır. Şemsedeki desen ¼ oranında simetriktir. Şemsede bulutlardan ve bitkisel motiflerden oluşan detaylı bir kompozisyon mevcuttur. Şemsenin etrafını saran dendanların üzerinden altınla geçilmiştir. Ayrıca tığ yerine altınla kısa çizgiler kullanılmıştır. Kitabın kenarlarında bulunan cetvelde yine altın kullanılarak tasarım tamamlanmıştır. Kitabı saran cilt oldukça yıpranmış bazı yerleri kopmuştur. Sırt kısmındaki derinin büyük bir kısmı kaybolmuş yerine altındaki kumaş parçası kalmıştır. Eserde mıklep bulunmamaktadır.

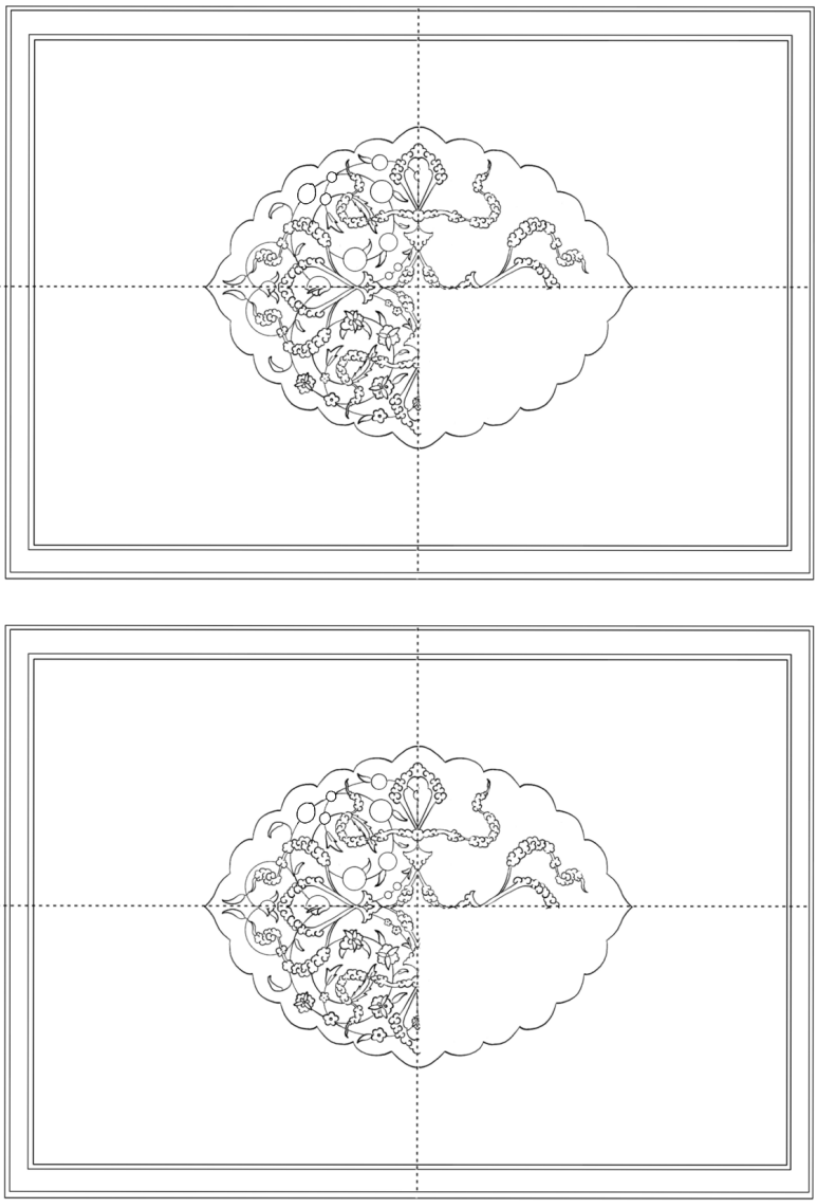
3.8 K.İ.H.K/ 2038 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.8 K.H.K.2038 numaralı eser

Eserin Adı: Tefsîru Sûreti'l-İhlâs, Risâle Fî Hakîkati'l-İnsan, Durru Beyâni İlmi Rumuzi'l-Kur'ân, Nazmu Avâmili'l-Mi'e, Risâle Fî's-Saddı Ani'l-İlmi'l-Ledun, Eyyuhâ'l-Veled, Elfazü'l-Mütedavile Beyne Ehli'l-Hadîs, Sihâhü'l-Hadîs, Kitabü Câmi'i'l-Letaif, Kitab-I Erbain. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2038. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 157x105mm. Yazı: 110x75mm. Varak (Yaprak) Sayfa: Yok. Ketebesi (Tarih): 948(1540). Malzeme ve Reng: Meşin vişne rengi. Cild Tasarımı: Yalın şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüş, derisi kopmuş durumda.[11]

[11] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

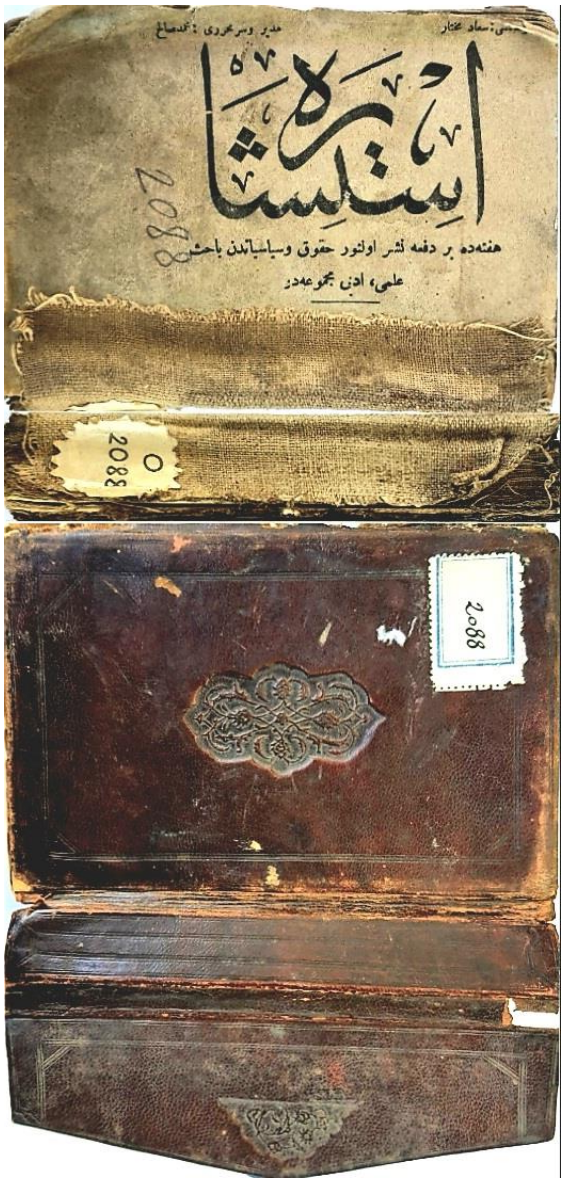

Çizim 3.8 K.H.K.2038 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Kullanılan desen ¼ oranında simetriktir. Desen tasarımında bulut motifleri, küçük hatai ve pençler sarmal dallar üzerinde sıralanarak kullanılmıştır. Motifler oldukça küçük ve detaylıdır. Şemse deseni yalın kullanılmış, tığ, köşelik, salbek kapağın tasarımına dahil edilmemiştir.

Kapağın kenarlarında ince bir cetvel çekilmiştir. Şemse deseni cilt kapağına soğuk baskı ile uygulanmıştır. Kullanılan deri kapağın kenarlarına gelen kısımlarda dökülmüş ve eser sırt kısmından başka renk bir deri ile tamir edilmiştir. İç kapakta taraklı ebru kullanılmıştır. Eserin mıklebi yoktur.

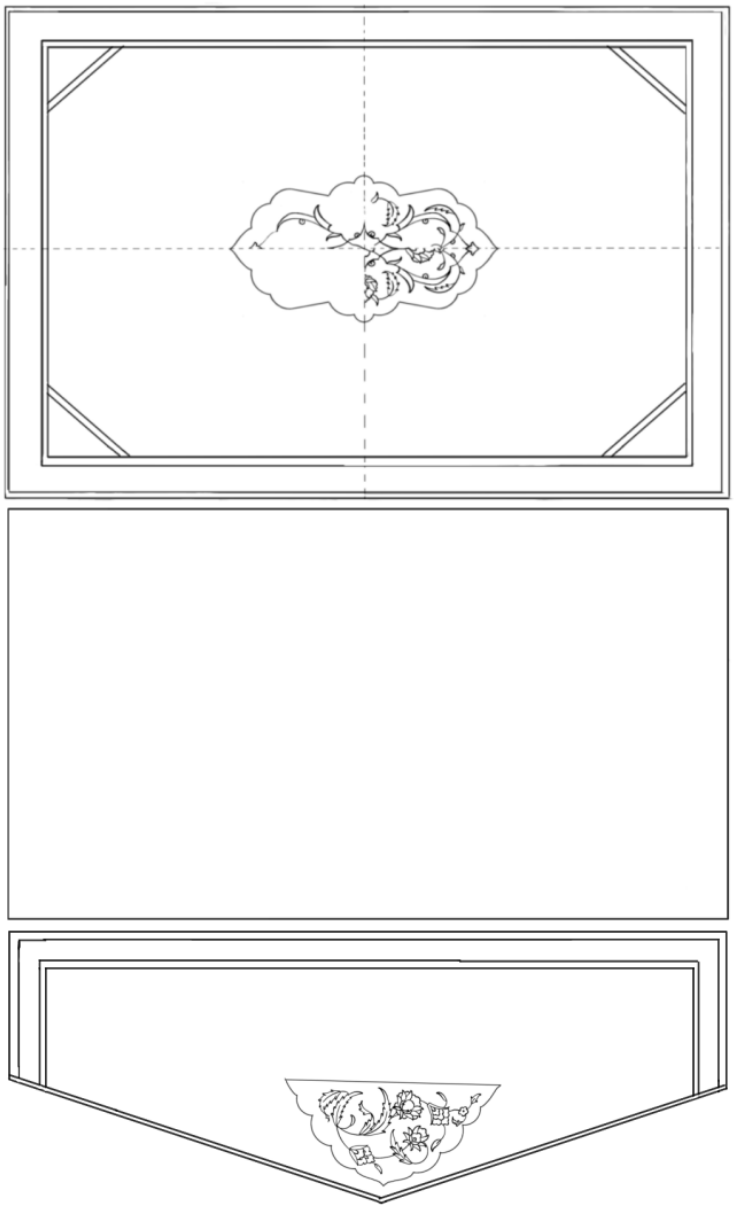
3.9 K.İ.H.K/ 2088 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.9 K.H.K.2088 numaralı eser

Eserin Adı: El-Mazamîrü'l-Mukaddasa. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2088. Geldiği Yer: Yok Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 153x105mm. Yazı: 105x55mm.Varak (Yaprak) Sayfa: 174 yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Ebû Zekerîyâ B. Selâme. Malzeme ve Rengi: Bordo Meşin. Cild Tasarımı: Yalın şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış bazı formalar dağılmış, ön kapağı kopmuş durumdadır.[12]

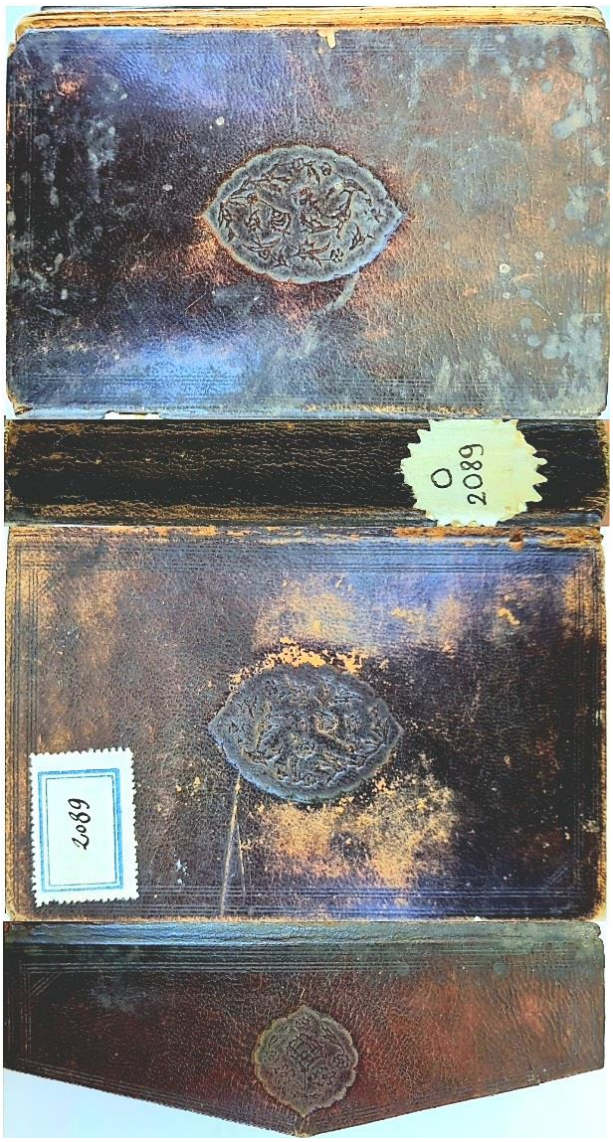
[12] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.9 K.H.K.2088 numaralı cilt çizimi

Esrein alt kapağında şemse deseni bulunmaktadır. Ön kapağı kopmuş vaziyettedir. Kullanılan şemse beyzi formundadır. Şemsede rumiler, hançerli yapraklar ve detaylı hatailerle ¼ formunda bir deseni görülmektedir. Eserde tığ, salbek ve köşebentin bulunmadığı görülür. Kenarlarında ince bir cetvel vardır. Mıklebinde yarım daire formunda bir bezeme görülür. Bu bezeme iki ana sarmal dal üzerinde bulunan hatai, penç ve hançeri yapraklardan oluşan bitkisel bir desendir. İç kapakta ebru kullanılmıştır. Eser çok yıpranmış ön kapak koparak kaybolmuş, formalar birbirinden ayrılmıştır. Şemse motifi soğuk baskı yöntemi ile uygulanmıştır.

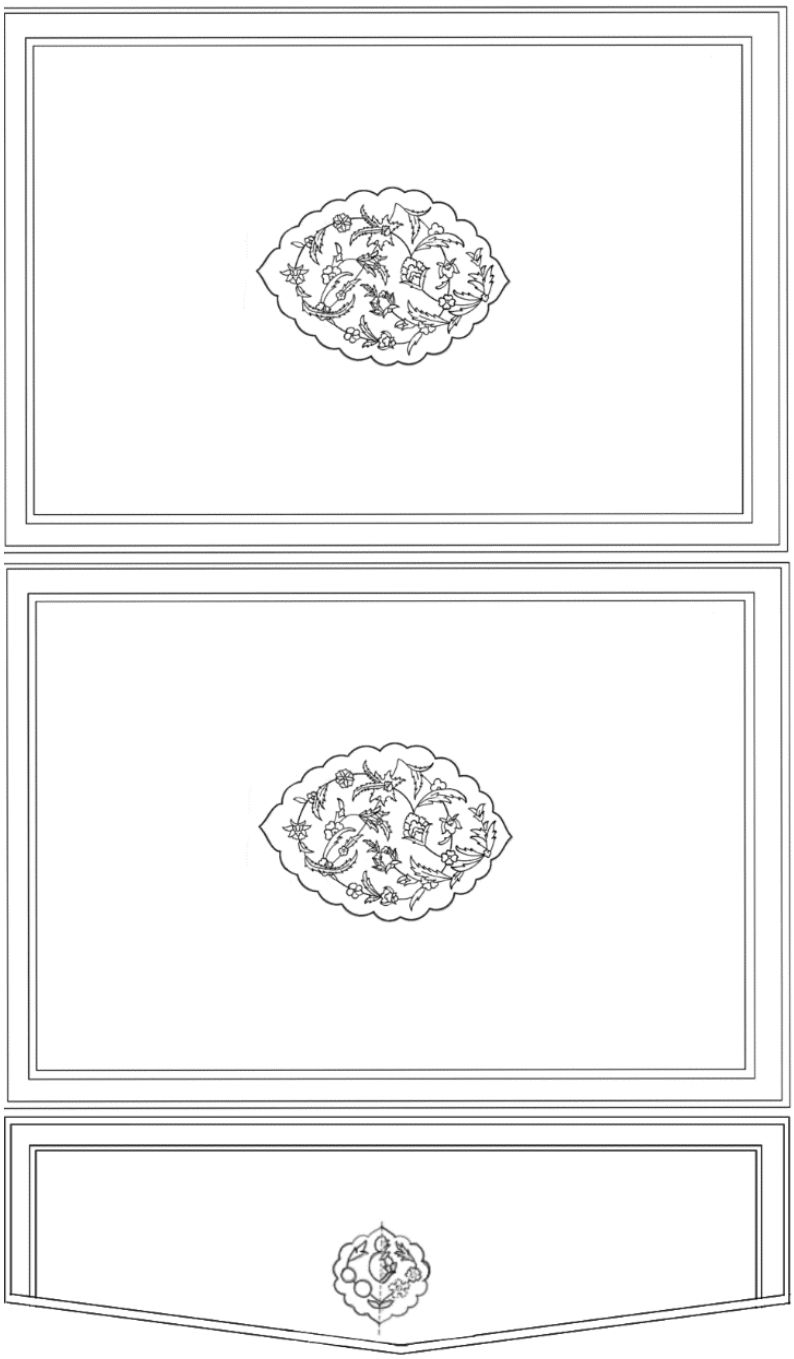
3.10 K.İ.H.K/ 2089 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.10 K.H.K. 2089 numaralı eser

Eserin Adı: Haşiyetü'd-Dav, Misbâh. Dil / Konu: Arapça Nesih. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2089. Geldiği Yer: Yok. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 155x105 mm. Yazı: 105x40 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 115 Yk. Ketebesi (Tarih): 1290(H) 1872(M). Müellifi: Et-Teftâzânî, Sadeddin Mesud B. Ömer B. Abdillah. Malzeme ve Rengi: Kahverengi deri cilt. Cild Tasarımı: Soğuk baskı ile yalın şemse uygulanmıştır. Bugünkü Durumu: Yıpranmış.[13]

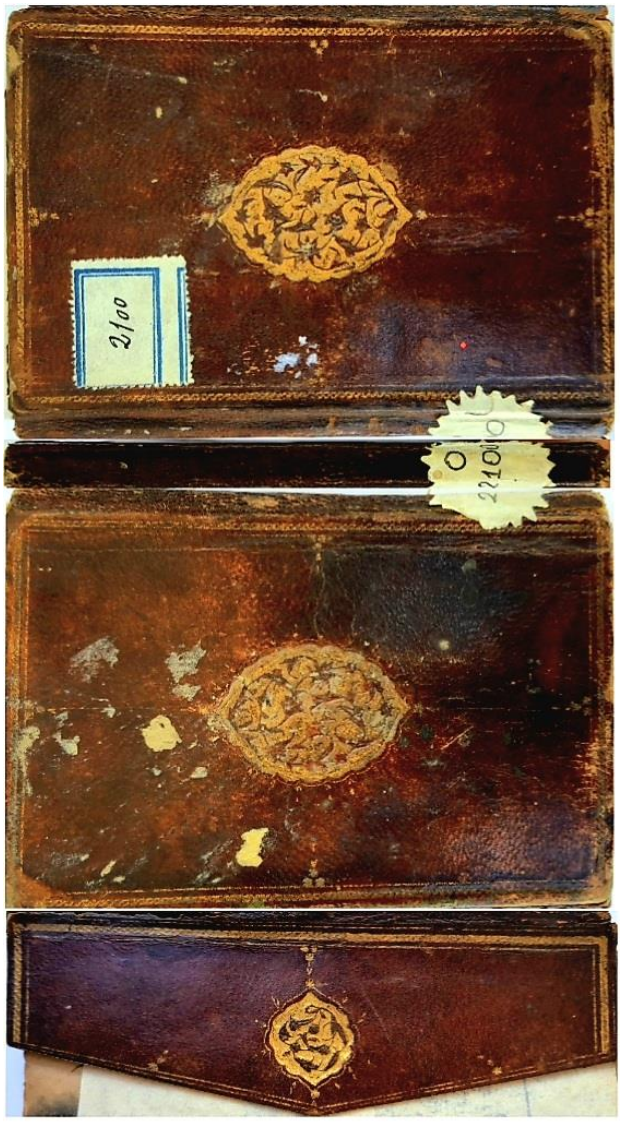
[13] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.10 K.H.K. 2089 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Şemsenin tasarımında hatai, penç ve hançeri yapraklardan oluşan bir bezeme göze çarpar. Şemsenin tasarımında tığ, salbek kullanılmamış, kitap kabının köşelerinde köşebent motifi tercih edilmemiştir. Eserin mıklebinde bitkisel motiflerden yuvarlak formda bir bezeme daha mevcuttur. Kenarlarda cetvel çekilmiştir.

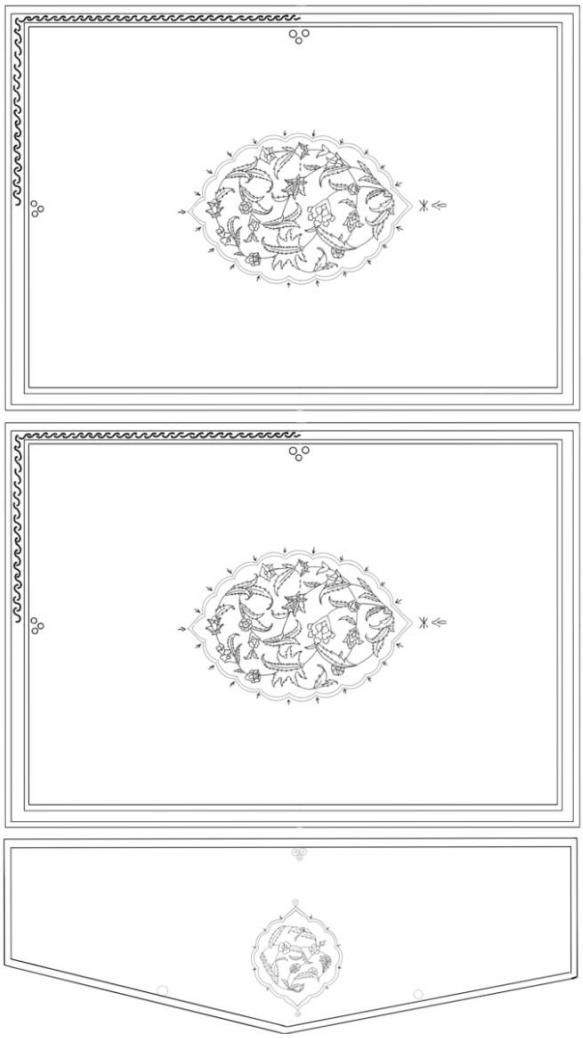
3.11 K.İ.H.K/ 2100 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.11 K.H.K. 2100 numaralı eser

Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2100. Geldiği Yer: Halidiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 150x105 mm. Yazı: 103x78mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 57 Yk. Ketebesi (Tarih): 560-638 (H) 1165-1240 (M) Müellifi: İbnü'l-Arabî, Ebu Abdillah Muhyiddin Muhammed B. Ali B. Muhammed El-Hatimî Et-Taî El-Endelüsi. Malzeme ve Rengi: Kahverengi deri. Cild Tasarımı: Kahverengi deri üzerine alttan ayırma tekniği uygulanmıştır. Bugünkü Durumu: Yıpranmış mıklebin bir kısmı ayrılmış durumdadır.[14]

[14] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

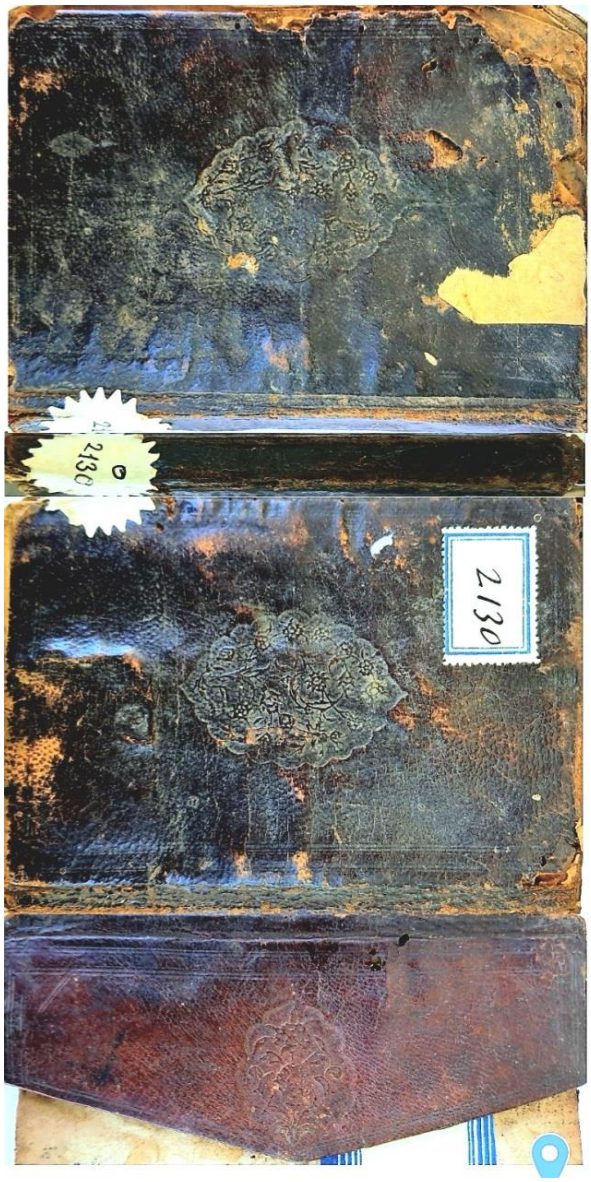

Çizim 3.11 K.H.K. 2100 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Şemsenin formunun beyzi olduğu görülür. Desen dallar üzerine hançeri yapraklar, detaylı hatailer ve pençler yerleştirilerek oluşturulmuştur. Şemsenin kenarlarında tığların yerinde altınla çekilmiş kısa çizgiler bulunur. Kapak tasarımında köşebent ve salbek kullanılmamıştır. Şemsenin süslemesinde altın ile alttan ayırma tekniği kullanılmıştır. Cildin kenarlarında yıldız formunda altın ile işlenmiş küçük yuvarlak motifler bulunmaktadır. Kapağın kenarlarında altın ile çekilmiş cetvel ve ince bir zencerek bulunur.

Mıklepte yuvarlak formda bitkisel unsurlarla hazırlanmış ve kapaktaki şemsenin devamı niteliğinde bir bezeme daha bulunmaktadır. Burada da tığlar altınla çekilmiş kısa çizgiler şeklindedir. Mıklebin bir kısmı sertabdan ayrılmış fakat kopmamıştır. Eserin ön yüzünün arkasına göre daha çok yıpranmış olduğu görülmektedir.

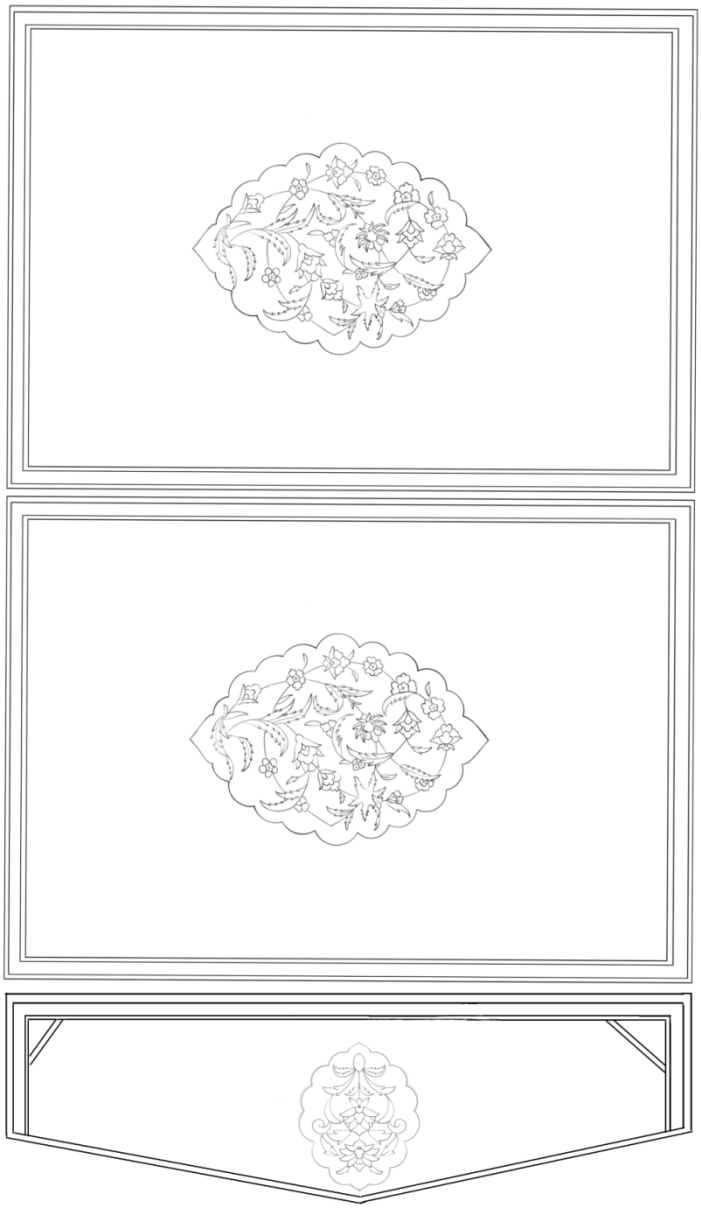
3.12 K.İ.H.K/ 2130 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.12 K.H.K. 2130 numaralı eser

Eserin Adı: Münyetü'l-Musallî ve Gunyetü'l-Mühtedî. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2130. Geldiği Yer: Yok. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 148x100 mm. Yazı: 107x52mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 73 Yk. Ketebesi (Tarih): 956 (H) /1549 (M). Müellifi: İbrâhîm B. Muhammed El-Halebî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi deri. Cild Tasarımı: Soğuk baskı tekniği ile yalın şemse. Bugünkü Durumu: Yıpranmış kurt yenikleri var.[15]

[15] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.12 K.H.K. 2130 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında birbirinin aynı şemse deseni kullanılmıştır. Şemse beyzi formdadır. Şemseyi oluşturan desen sarmal dallar üzerine hançeri yapraklar, detaylı hatailer ve pençler yerleştirilerek oluşturulmuştur. Şemsenin kenarlarında tığ ve salbek bulunmamaktadır. Kapağın köşelerinde köşebent yoktur ancak kenarlarda ince bir cetvel bulunur. Mıklepte beyzi formda ve buket şeklinde ½ oranında simetrik bitkisel bir desen bulunmaktadır.

Şemse soğuk baskı tekniği ile cilde uygulanmıştır. Eser çok yıpranmış ve kurt yenikleri ile zarar görmüştür. Mıklebin iç kısmında hatip ebrusu kullanılmıştır.

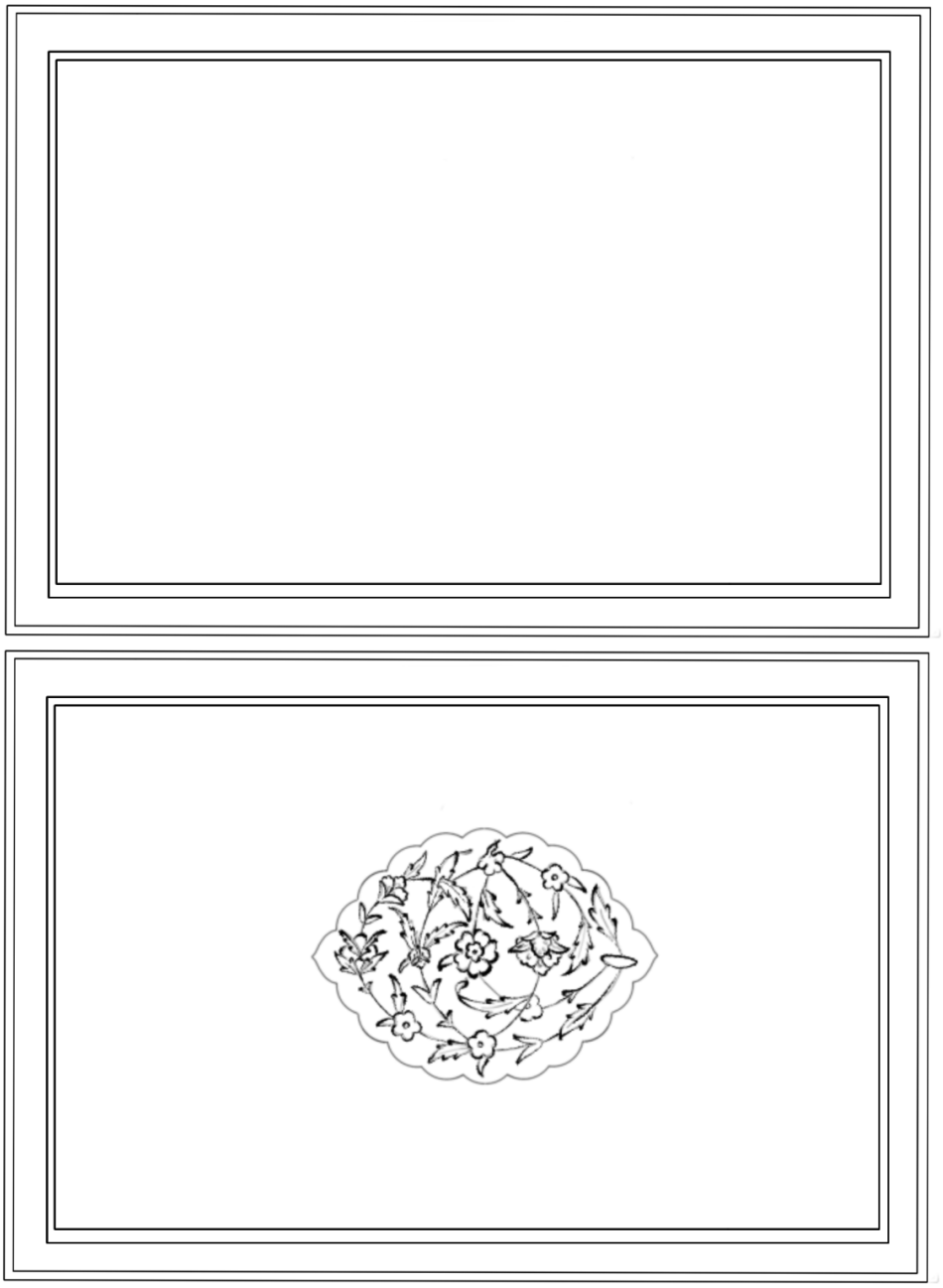
3.13 K.İ.H.K/ 2151 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.13 K.H.K. 2151 numaralı eser

Eserin Adı: Risâle-İ İman. Dil / Konu: Osmanlıca. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2151. Geldiği Yer: Yok. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 163x108 mm. Yazı: 110x60 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 361 Yk. Ketebesi (Tarih): 1197 (1782). Müellifi: Ahmed B. Muhaffak Mustafa. Malzeme ve Rengi: Bordo deri. Cild Tasarımı: Mülemma tekniği ile yalın şemse. Bugünkü Durumu: Ön kapak ve mıklep kopmuş, çok yıpranmış ve kurt yenikleri ile zarar görmüş.[16]

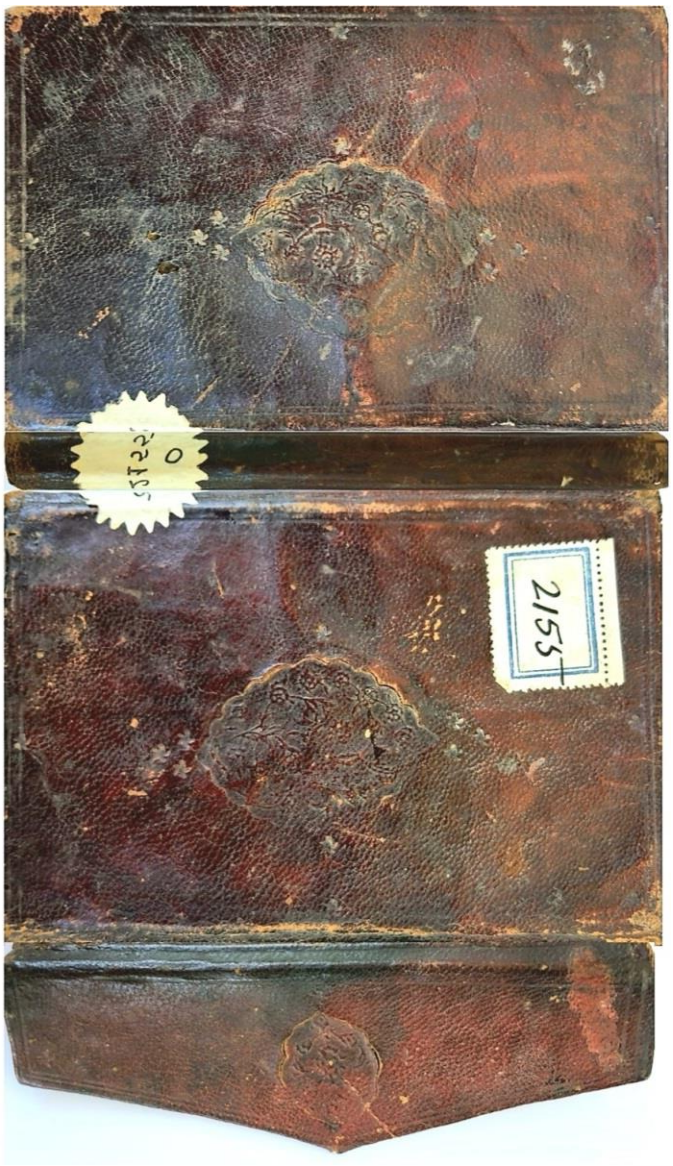
[16] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.13 K.H.K.2151 numaralı cilt çizimi

Eserin yalnızca arka kapağı günümüze ulaşmıştır. Kapakta yalın bir şemse bulunur. Şemse beyzi formdadır. Şemsenin bezemesinde sarmal ve kırık dallar üzerinde bitkisel motifler kullanılmıştır. Bu motifler hançeri yapraklar, detaylı hatailer ve pençlerden müteşekkildir. Tığ, salbek ve köşebent bu kapağın tasarımında kullanılmamıştır. Kapağın kenarlarında cetvel bulunur. Üst kapak ve mıklep kopmuş durumdadır. Eser yıpranmış ve oldukça zarar görmüştür

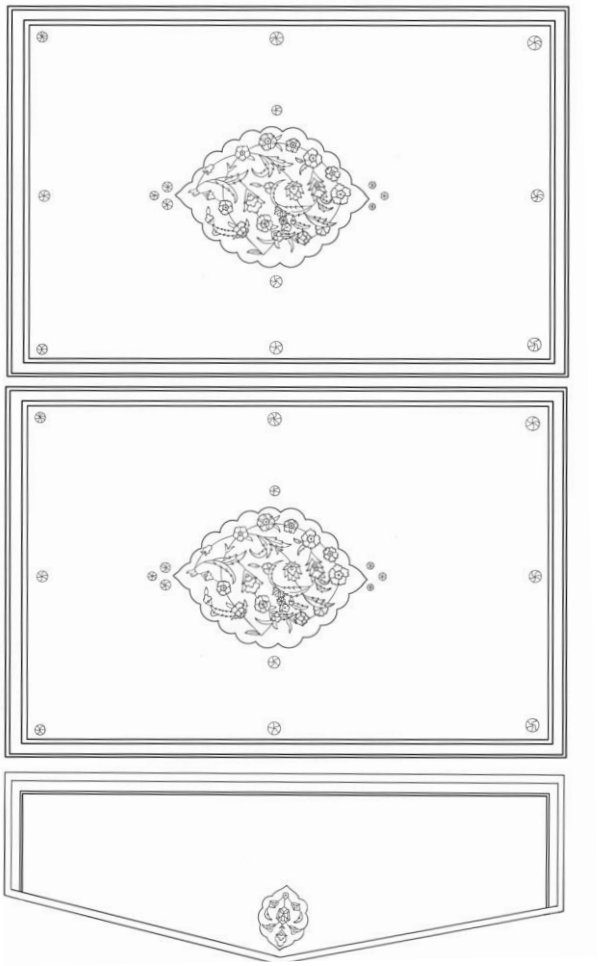
3.14 K.İ.H.K/ 2155 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.14 K.H.K. 2155 numaralı eser

Eserin Adı: Kur'an-ı Kerim, Esmâ'ü'l-Hüsnâ. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2155. Geldiği Yer: Sıdkiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt : 156x110 mm. Yazı: 125x65 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: Yok. Ketebesi (Tarih): Yok. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin. Cild Tasarımı: Soğuk baskı yöntemi ile yalın şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış zarar görmüş.[17]

[17] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.14 K.H.K. 2155 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Bezemedeki tasarım helezonik dallar üzerinde hatai, penç, hançeri yapraklar gibi bitkisellerle oluşturulmuştur. Salbek yerine yıldız formunda küçük yuvarlak motifler kullanılmıştır, aynı motifler köşebentlerin yerinde de mevcuttur. Ayrıca bir köşebent bezemesi bulunmaz. Şemsenin etrafında tığ kullanılmamıştır. Kapağın kenarlarında ince bir cetvel bulunur. Eserin mıklebinde yuvarlak form içinde ½ oranında simetrik bitkisel motifli bir bezeme daha görülür.

Cilt tasarımı; yalın şemse motifinin soğuk baskı ile uygulanması şeklindedir. Yıldız formunda yekşah ile uygulanan noktalar ve cetvel ile tasarım tamamlanmıştır. Yıpranan eserdeki bezemelerin çok silik bir şekilde günümüze ulaştığı görülmektedir

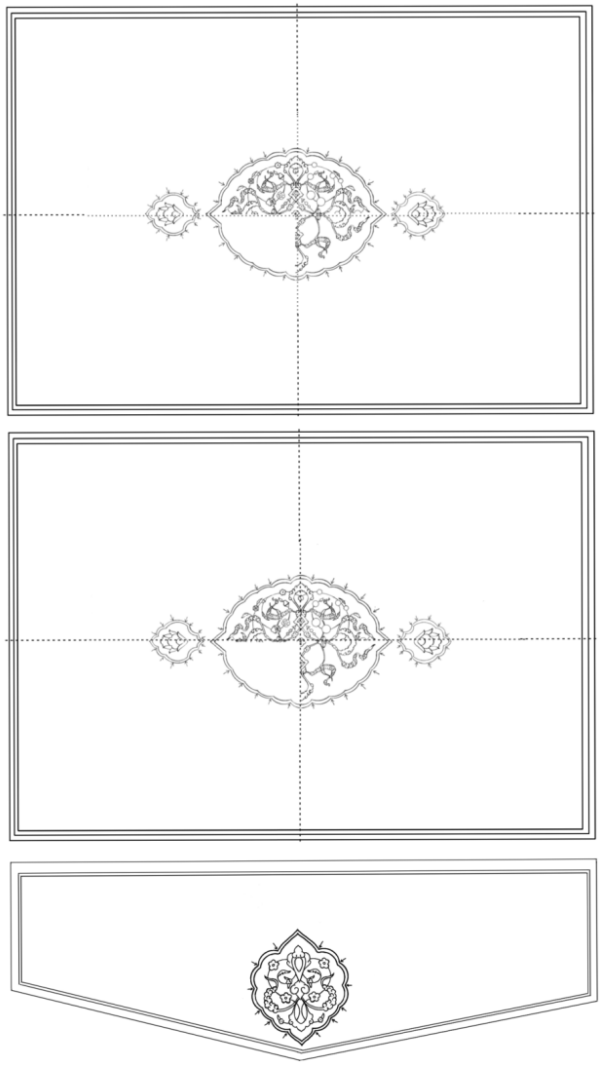
3.15 K.İ.H.K/ 2186 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.15 K.H.K. 2186 numaralı eser

Eserin Adı: Fetava-yı Yahyâ Efendî. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2186 Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 238x143 mm. Yazı: 183x95 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 343 yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Mehmed B. Abd El-Halîm Bursavî. Malzeme ve rengi: Kahveregi deri. Cild Tasarımı: Salbekli bulutlu şemse soğuk baskı yöntemi ile uygulanmış şemse formunun kenarları altınla geçilmiştir. Bugünkü Durumu: Üst kapak kopmuş sertabı başka bir deri ile tamir edilmiş, kurt yenikleri mevcuttur.[18]

[18] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.15 K.H.K.2186 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Şemse salbeklidir. Şemseyi oluşturan bezeme ¼ oranında simetriktir. Detaylı hatailer, pençler ve yapraklar, bulutun motifinin arasından döndürülen dallar üzerinde yerleştirilerek bir tasarım oluşturulduğu görülmektedir. Salbekde bir hatai motifi görülür. Şemsenin dış formunu oluşturan dendanlara altınla ince bir tahrir çekilmiştir. Aynı şekilde kısa çizgilerden oluşan tığlar kenarlarda bulunan cetvelde altınla çekilmiştir. Köşebent kullanılmamıştır. Mıklebinde yuvarlak formda bitkisel motiflerden ve buluttan oluşan ½ oranında simetrik bir bezeme bulunur.

Cilt soğuk baskı yöntemiyle yapılmıştır. Sertabı muhtemelen kopmuş başka bir deri ile tamir edilmiştir. Ön kapak kopuk vaziyettedir. İç kapakta ebru kullanılmıştır. Günümüze oldukça yıpranmış olarak gelmiştir.

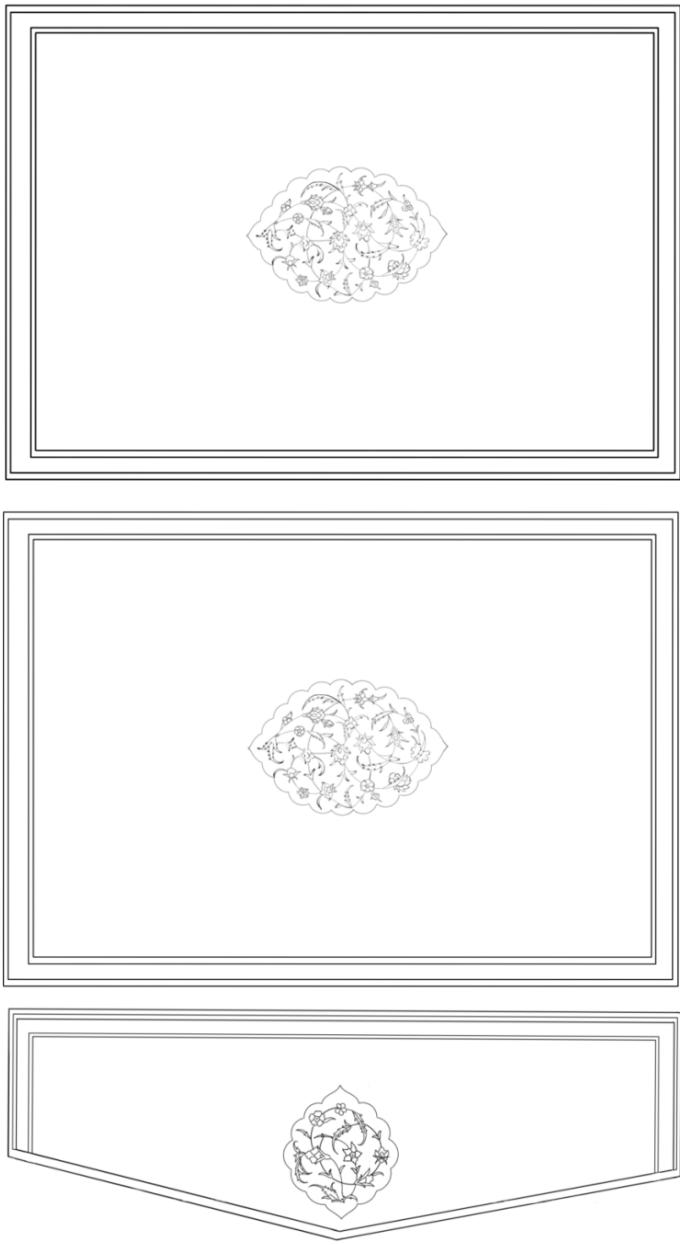
3.16 K.İ.H.K/ 2189 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.16 K.H.K. 2189 numaralı eser

Eserin Adı: Ez-Ziyâ'ü'l-Manevi Ala Mukaddimeti'l-Gaznevi. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2189. Geldiği Yer: Münire Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 233x150 mm. Yazı: 165x113 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 492 Yk. Ketebesi (Tarih): 886 (1480), Müellifi: Ebû'l-Bekâ Muhammed B. Ahmed El-Kuraşî, Malzeme ve Rengi: Bordo meşin, Cild Tasarımı: Soğuk baskı yöntemi ile yalın şemse. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüş.[19]

[19] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.16 K.H.K. 2189 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt yüzünde aynı şemse deseni kullanılmıştır. Tasarımı bazı noktalarda kırılan, kıvrımlı dallar üzerine yerleştirilmiş detaylı hatailer, pençler, hançeri yapraklar oluşturur. Cildin tasarımında salbek, tığ ve köşebent kullanılmamıştır. Kenarlarda ince bir cetvel bulunur. Mıklebinde de aynı şemse de olduğu gibi dallar üzerinde bitkisel motifler görülür.

Eserin cildi yıpranmıştır ve kurt yenikleri ile oluşan delikler mevcuttur. Sırt kısmı başka bir deri ile tamir edilmiş olarak günümüze ulaşmıştır.

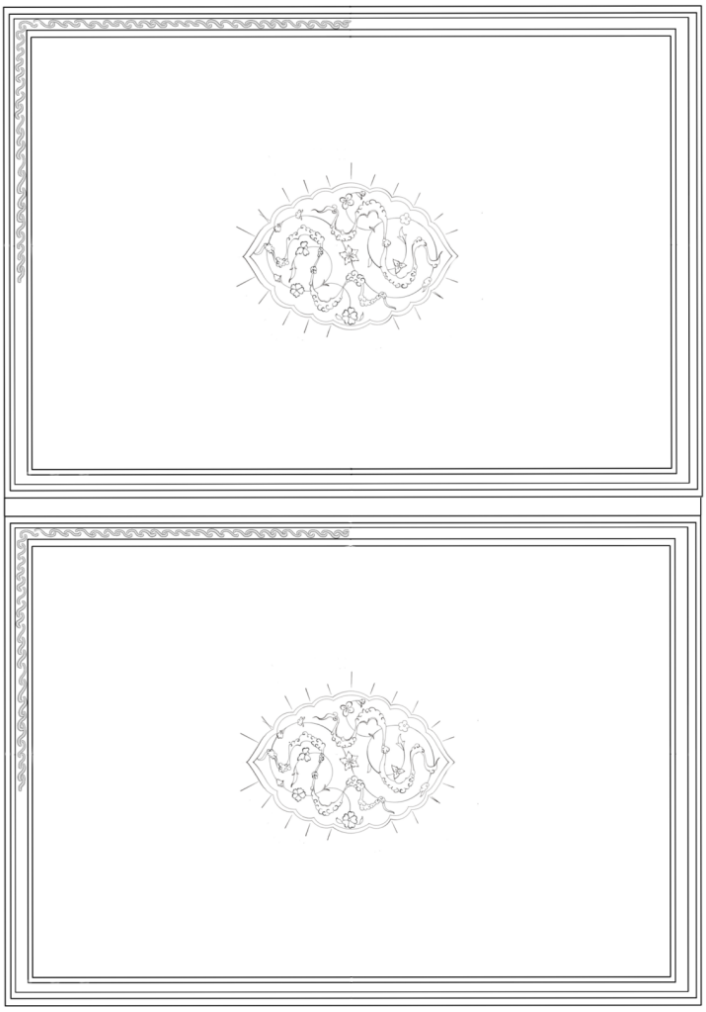
3.17 K.İ.H.K/ 2199 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.17 K.H.K. 2199 numaralı eser

Eserin Adı: Muhtasar-Ul Kuduri. Dil /Konu: Arapça /Fıkıh Kitabı. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2199. Geldiği Yer: Ziyaiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 233x160 mm. Yazı: 135x85 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 242 yk. Ketebesi (Tarih): 950 H (1542). Müellifi: Ebû'l-Hüseyn Ahmed B. Muhammed El-Kudûrî. Malzeme ve Rengi: Deri, vişne çürüğü. Cild Tasarımı: Alt ve üst kapak bulut ve bitkisel motifli, kenarları cetvel ve zencerek kullanılmıştır. Bugünkü Durumu: Mıklebi kopuk, sırt kısmı tamir görmüş, yıpranmış.[20]

[20] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.17 K.H.K. 2199 numaralı cilt çizimi

Eserin cildinde üst ve alt kapakta aynı şemse deseni kullanılmıştır. Ortada beyzi formda tasarlanmış şemse görülür. Şemsenin içerisinde ters simetri olarak karşılıklı iki bulut motifi yerleştirilmiş, bulutların arasına helezonik dallar üzerine basit yaprak ve pençler dolandırılarak bitkisel bir bezeme oluşturulmuştur. Desende iki noktada agraf kullanılarak dal ikiye ayrılmıştır. Şemse formunu çevreleyen dendanların kenarlarında nokta ve kısa çizgilerden oluşan tığlar yer alır. Şemse motifinin uçlarında salbek yerine zor fark edilecek derecede çok küçük motifler bulunur. Sayfa kenarlarının ortasında ve köşelerde üç nokta kullanılmıştır.

Kapak kenarları iki pervaz alanı oluşturacak şekilde cetvellenmiştir. İçteki pervaz alanı boş bırakılmıştır. Dıştaki pervazda sarmal zencerek motifleri görünür. Eser tezhipsiz ve siyah mürekkep kullanılarak yazılmıştır.

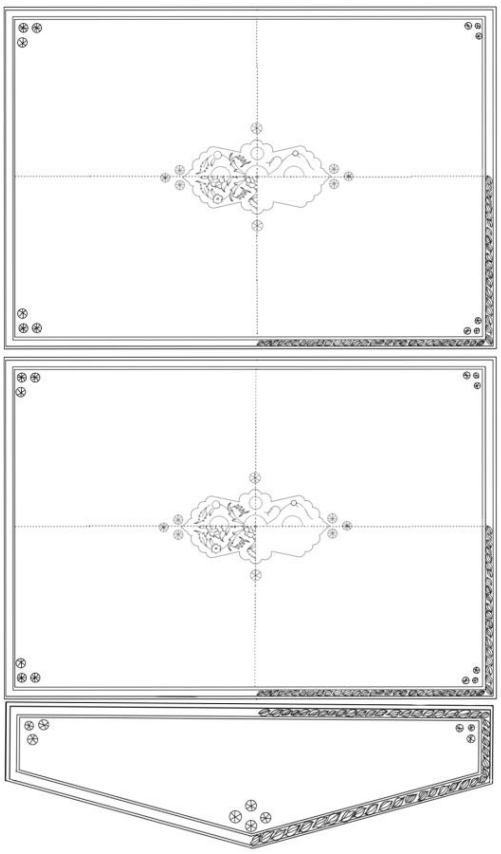
3.18 K.İ.H.K/ 2217 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.18 K.H.K. 2217 numaralı eser

Eserin Adı: El-Cüz'ü Mine'l-Kur'ân (1. Cüz). Dil/Konu: Arapça /Kuran-ı Kerim Cüzü, Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2217. Geldiği Yer: Merdiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 235x160 mm, Yazı: 170x90 mm, Varak (Yaprak) Sayfa: 173.Ketebesi (Tarih): 1244. Müellifi: Hafız Osman El-Hasbi N.Ahmed. Malzeme ve Rengi: Kırmızı Meşin. Cild Tasarımı: Dikey beyzi formda şemse.[21]

[21] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.18 K.H.K.2217 numaralı cilt çizimi

2217 envanter numaralı eserin cildinde üst ve alt kapakta aynı şemse deseni kullanılarak soğuk baskı tekniği ile uygulanmıştır. Ortada 22 dilimden oluşan ve dikdörtgene yakın kıvrımlı dikey beyzi formda şemse tasarlanmıştır. Şemse formu 1/4 tam simetrili kabartma ve çiçek motifli bir bitkisel kompozisyondan oluşmaktadır. Bitkisel bezemenin ortasında bir penç bulunan şemse, köşelere doğru uzanan kıvrımlı dalların üzerinde yapraklar, penç ve hatayilerden müteşekkildir. Şemsenin kenarlarında tığ motifi bulunmamakla beraber şemsenin üst ve alt kısmının bittiği yerde üçer yanlarında ise, birer penç motifi kullanılmıştır. Aynı penç motifleri köşelerde de görülür. Kapağın dış pervazının köşelerinde birer iç pervazın köşelerinde ise üçer adet kullanılmıştır. Salbek bulunmamaktadır. Cildin kenarlarında iki adet pervaz ve cetveller bulunur. Eser bir kuran cüzüdür ve mikleplidir. Miklebin sertba bağlandığı kenarı zencerekli miklebin uç kısmı sadece cetvellidir. Ayrıca mıklebin üçgen kısmında 5 adet penç motifi ile oluşturulmuş bir süsleme bulunur. İçteki pervaz boş bırakılırken dış pervazda sarmal zencerek motifi yekşah kalıbı ile işlenmiştir. Ayetlerin bitimindeki duraklar altınla sade bir yuvarlak olarak yapılmış ve sayfa kenarlarına yeşil mürekkeple cetvel çekilmiştir.

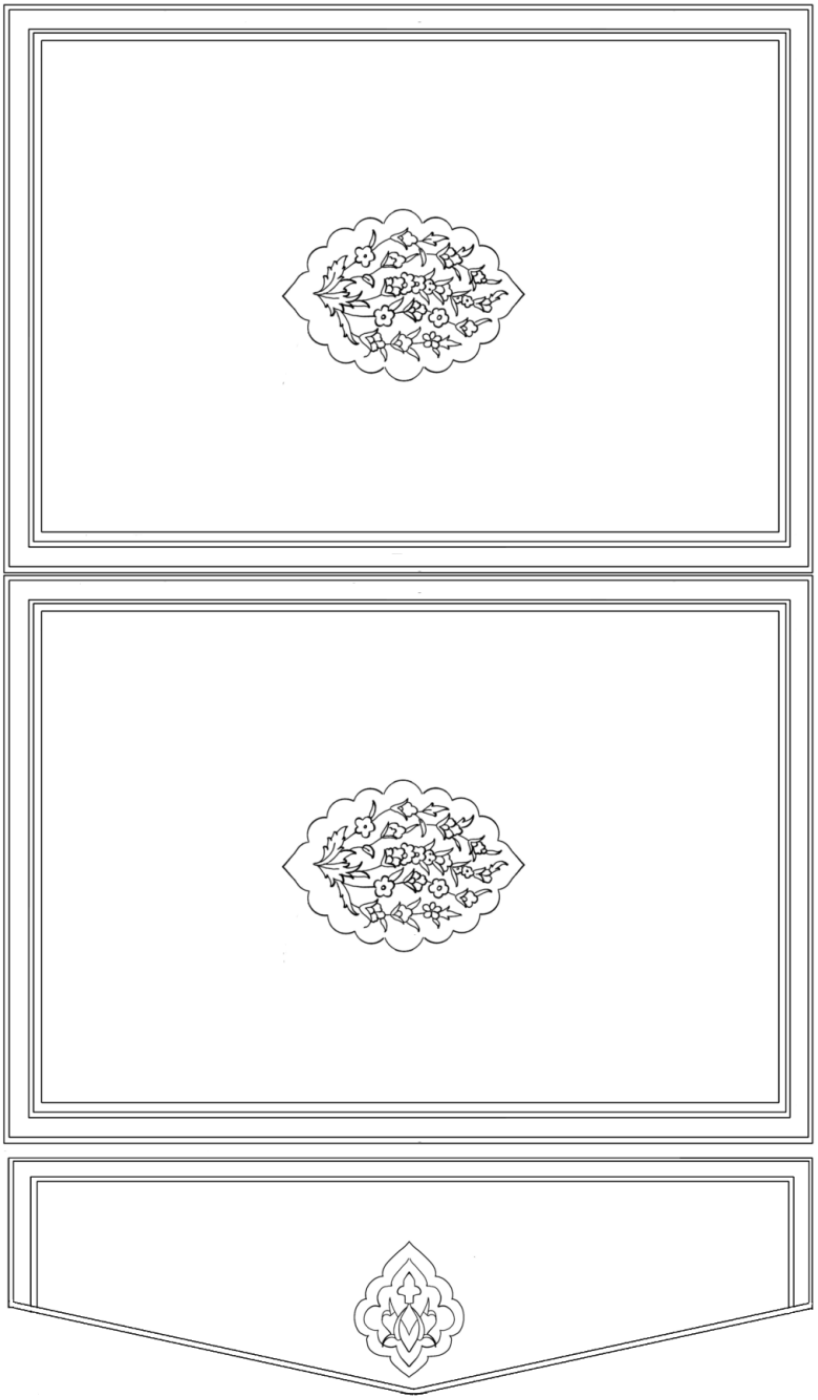
3.19 K.İ.H.K/ 2548 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.19 K.H.K. 2548 numaralı eser

Eserin Adı: Gencine-i râz. Dil/Konu: Arapça/Nesih Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2548 Geldiği Yer: Semhiye Medresesi Ölçüler: Cilt ve Kâğıt: 185x110mm. Yazı: 140x65mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 93 Yk. Ketebesi (Tarih): 986(M)-1578(H). Müellifi: Dukâgin-zâde Yahyâ Bey Taşlıcalı. Malzeme ve Rengi: Bordo meşin cilt. Cild Tasarımı: Soğuk baskı tekniği. Bugünkü Durumu: Hafif yıpranmış.[22]

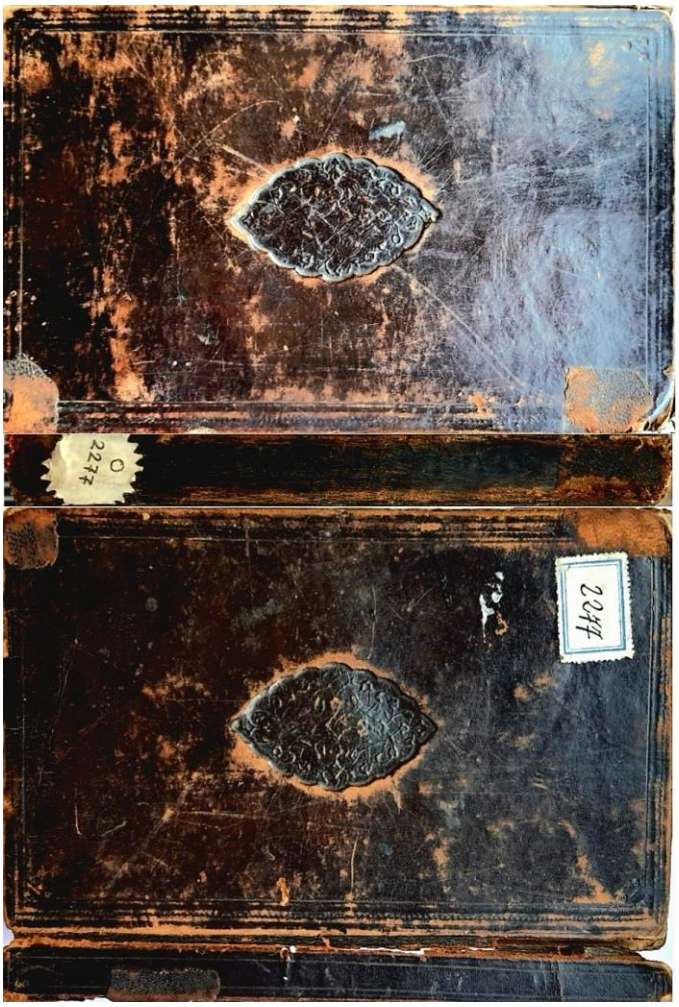
[22] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.19 K.H.K.2548 numaralı cilt çizimi

Bordo renkli bir deri ile tasarlanan cildin üst ve alt kapaklarında yer alan şemse deseni beyzi formdadır. İçerisinde bir noktadan yukarı doğru uzanan beş adet dalın penç ve hatayilerle süslendiği görülmektedir. Mıklebinde ½ formda küçük bir desen daha mevcuttur. Cetvellerle son bulan kapak tasarımında köşebent, salbek, tığ gibi süsleme unsurları görülmez. Eser yıpranmış olarak günümüze ulaşmıştır.

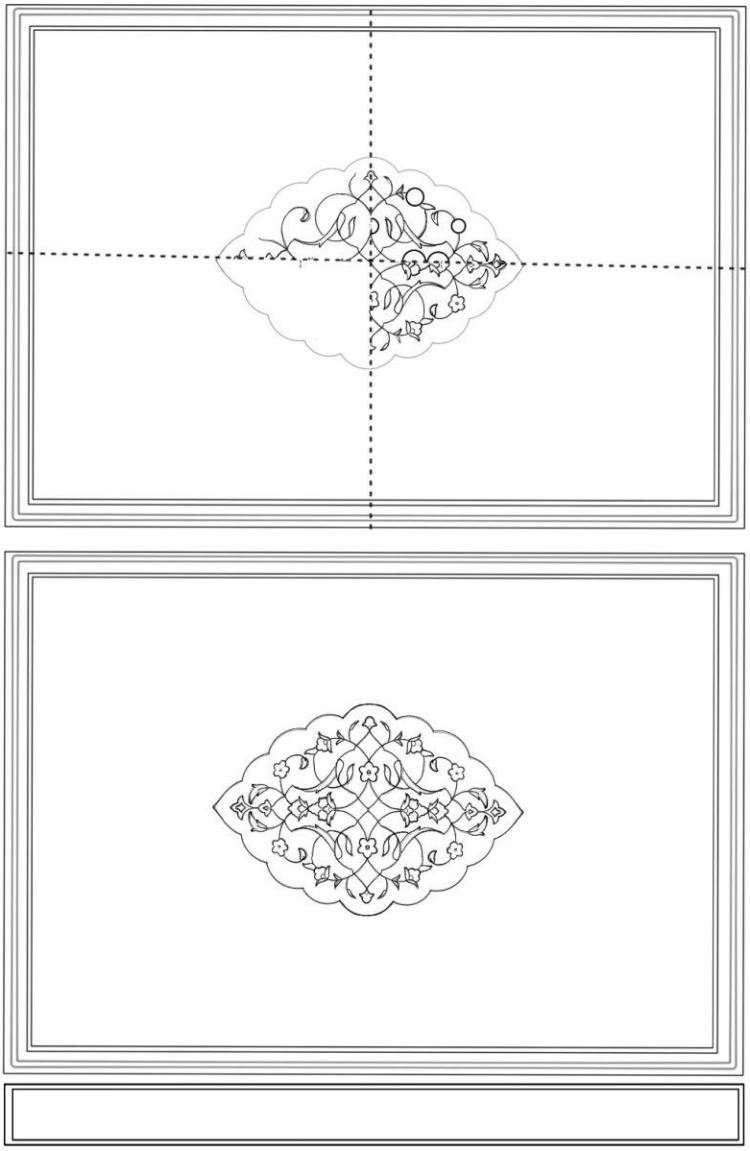
3.20 K.İ.H.K/ 2277 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.20 K.H.K. 2277 numaralı eser

Eserin Adı: Lisanü'l-Hukkam Fi Marifetil Ahkâm. Dil /Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2277. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 232x148 – 153x70. Yazı: Nesih. Varak (Yaprak) Sayfa: 173. Ketebesi (Tarih): 999(1590). Müellifi: Hattatı: İbn Eş-Şıhna Ebu'l-Velid Muhammed B. Muhammed El-Halebi. Malzeme ve Rengi: Koyu Kahverengi. Cild Tasarımı: Bitkisel ve rumi motifli salbeksiz şemse tezyinatı soğuk baskı tekniği ile uygulanmıştır. Bugünkü Durumu: Eserin iç sayfaları lekeli mıklebi kısmen kopmuş, kurt yenikleri mevcuttur. Sırt kısmı yıpranmış. Cildin bazı bölümleri benzer renkte bir deri ile yama şeklinde tamir olunmuş.[23]

[23] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

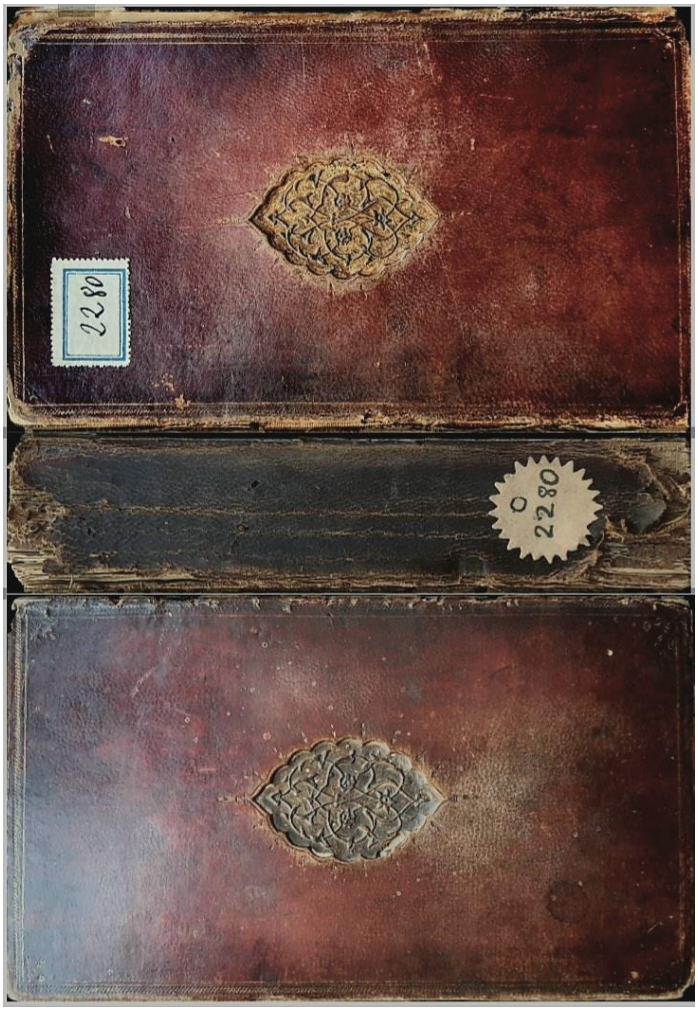
Çizim 3.20 K.H.K.2277 numaralı cilt çizimi

Eserin cildinde üst ve alt kapakta aynı şemse deseni kullanılmıştır. Ortada beyzi formda tasarlanmış şemse formu 22 dendan ile çevrilidir.

4/1 formunda bitkisel ve rumi motifleri kullanılarak süsleme yapılmıştır. Bitkisel motifler hatai panç ve yapraklardan oluşur ve yalın rumi motifleri ile bezenmiştir. Şemsenin kenarlarında tığ motifi ve uçlarında salbek bulunmamaktadır.

Cildin tasarımında köşebent kullanılmamıştır onun yerine üç noktadan oluşan küçük motifler bulunur. Kenarlarında cetvelleri bulunur. Basit sarmal zencerek yekşah tekniği ile uygulanmıştır**.**

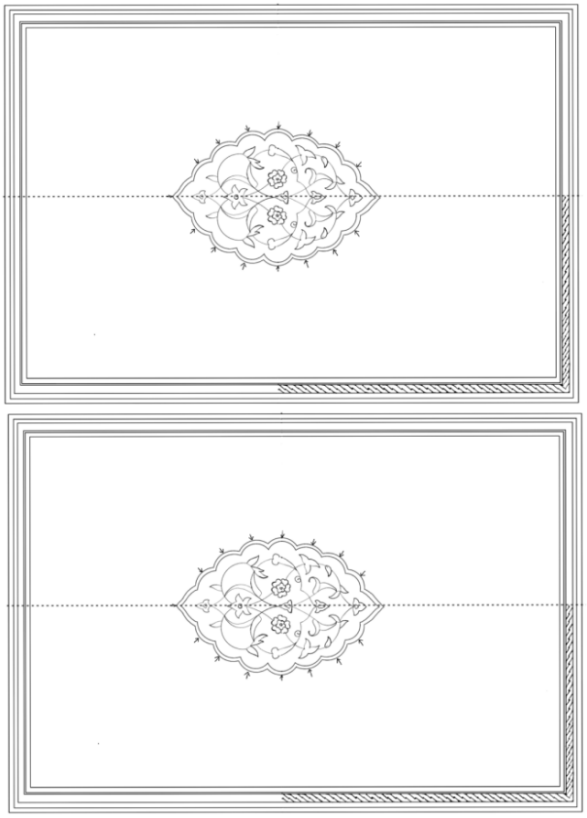
3.21 K.İ.H.K/ 2280 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.21 K.H.K. 2280 numaralı eser

Eserin Adı: Durerü'l-Hukkâm Fî Şerhi Gureri'l-Ahkâm. Dil/Konu: Arapça /Mola Hüsrev'in Gurerü'l-Ahkâm adlı kitabına yine kendisinin yazdığı şerhtir. Fıkıh Kitabıdır. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler kütüphanesi /2280. Geldiği Yer: Çelenli Medresesinden intikal etmiştir. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 225x135 mm. Yazı: 165x85 mm.Varak (Yaprak) Sayfa: 329. Ketebesi (Tarih): 1069(1658). Müellifi: Mollâ Husrev Muhammed B. Ferâmurz Tarsusî. Malzeme ve Rengi: Deri/ Vişne çürüğü renginde. Cild Tasarımı: Gömme alttan ayırma şemse ve salbekli zencirekli tasarım. Bugünkü Durumu: Sağ deffe kopmuş, şirazesi açılmış, derisi yıpranmıştır.[24]

[24] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

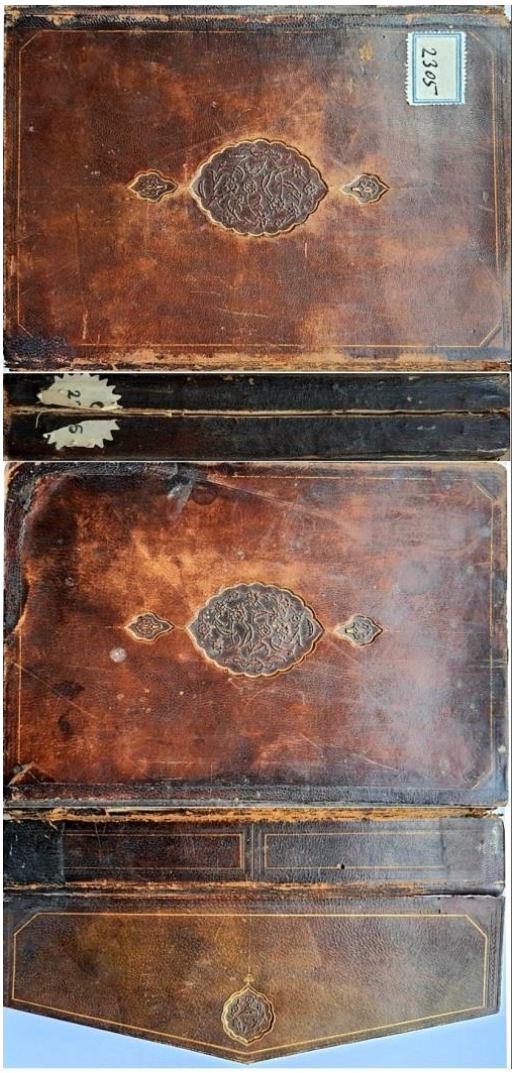
Çizim 3.21 K.H.K.2280 numaralı cilt çizimi

Eserin alt kapağı kopmuştur. Üst kapak üzerinde gömme şemse bulunan altınla alttan ayırma tekniği ile bezenmiş rumili ve bitkisel bir bezeme bulunur. Bezeme 1/2 oranında tam simetriktir. Rumiler bir orta bağ ve üç tepelikle bitkisel motiflerle içiçe yer alır. Bitkisel bezeme unsurları olarak penç, hatai ve yapraklar seçilmiştir. Bitkisel motifler rumilerin arasında sarmal ve ince dallar üzerinde görülmektedir.

Cildin süslemesinde alttan ayırma tekniği kullanılmış, arka kapaktaki altın nerdeyse tamamen dökülmüştür. İç kapakta cildin ön yüzünde kullanılan şemse motfinin aynısı müşebbek olarak uygulanmıştır.

Şemsenin kenarındaki dendanları arasında altınla kısa tığlar bulunur. Salbek yerine tığlardan daha uzun ama küçük motiflerden oluşan süslemeler vardır. Eser yıpranmış olduğundan tığların bir kısmı silinmiştir. Köşelerde tığı andıran çizgilerden oluşturulmuş motifler görülür. Bazı köşelerde bu motif tamamen kaybolmuştur. Atınla çekilmiş ikisi kalın biri ince cetvelleri bulunur. Eserin başlangıç sayfası tezhiplidir. Siyah mürekkeple yazılmıştır. Sayfa kenarlarına kırmızı mürekkeple cetvel çekilmiştir.

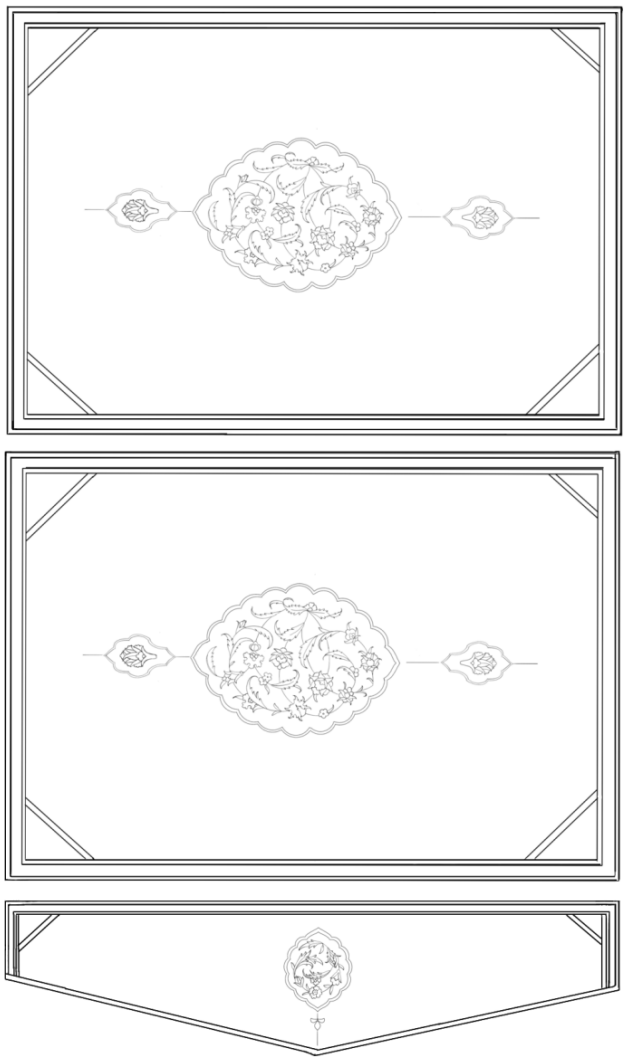
3.22 K.İ.H.K/ 2305 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.22 K.H.K. 2305 numaralı eser

Eserin Adı: El- Misbah. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2305. Geldiği Yer: Münire Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 215x150, 115x85. Yazı: Nestalik. Varak (Yaprak) Sayfa: Yok. Ketebesi (Tarih): 980 (1571). Malzeme ve Rengi: Kahverengi, deri. Cilt Tasarımı: Salbekli şemse motifinin içinde hançeri yaprak ve hatailerden oluşan bitkisel bir bezemesi vardır. Soğuk şemse tekniği ile yapılmıştır. Bugünkü Durumu: Mıklepte yer alan muhat payı bölümleri iyice yıpranmış. Sırt kısmındaki cilt ortadan ikiye yarık oluşacak şekilde ayrılmış durumdadır.[25]

[25] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

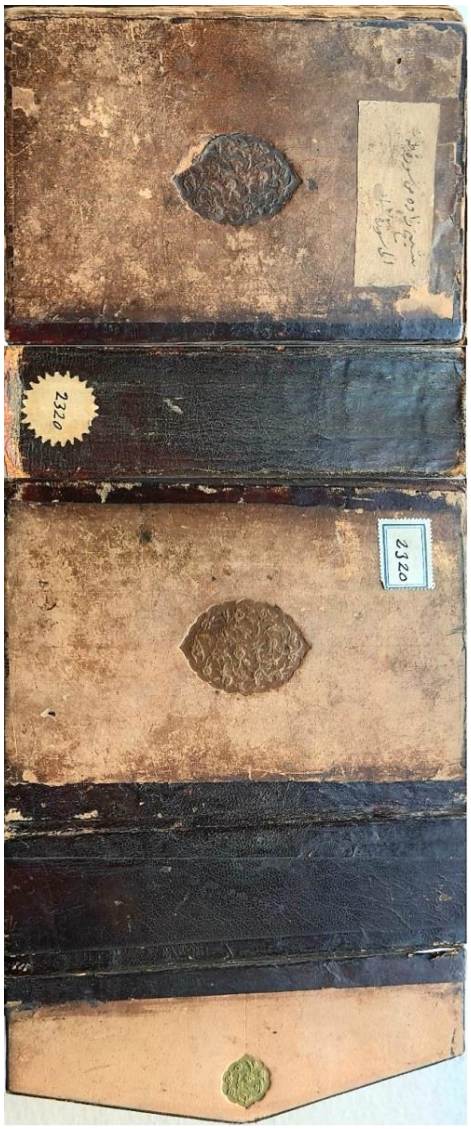

Çizim 3.22 K.H.K.2305 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında salbekli ve birbirinin aynısı şemse motifi kullanılmıştır. 22 dendandan oluşan bir şemse formunun içinde bitkisel bezeme usulü ile süsleme yapılmıştır. Bezemede kullanılan hatai motifleri ayrıntılı olarak tasarlanmış olup yapraklar hançeridir. Salbek içerisinde bir hatai motifi kullanılmıştır. Şemseyi çevreleyen dendanların iç ve dış kısımlarına altın çekilmiştir, içteki altın daha kalın sürülmüştür. Salbeklerde de aynı şekilde altın kullanılmıştır. Salbekteki hatai motifinin bir kısmında da altın kullanılmıştır. Kenarlarında ve köşelerde bir desen bulunmaz. Eserin kenarlarında bir sıra altın cetvel ve ince bir zencerek motifi kullanılmıştır.

Mıklepte yuvarlak formda bitkisel bir desen kullanılmıştır. Desenin etrafı iki sıra altın ile çevrelenmiştir. Mıklebin kenarları altın ile cetvel çekilmiştir.

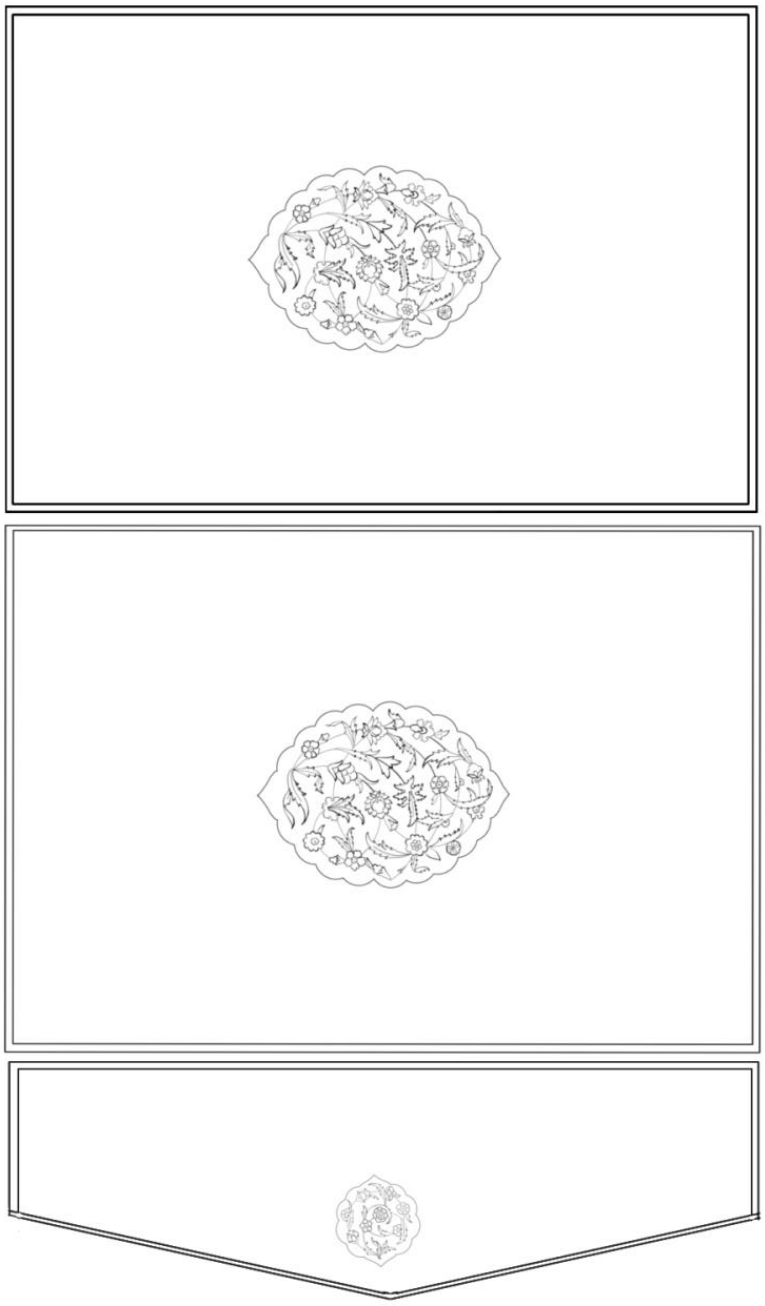
3.23 K.İ.H.K/ 2320 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.23 K.H.K. 2320 numaralı eser

Eserin adı: Haşiye Ala Envâri't-Tenzîl ve Esrâri't-Te'vîl. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2320. Geldiği yer: Muradiye Medresesi. Ölçüler: cild ve kâğıt: 212x115 mm. Yazı: 160x100 mm. Varak (yaprak) sayfa: Yok. Ketebesi (tarih): 973 (H) 1565(M). Müellifi: Muhyiddin Mehmed B. Mustafâ Kocevî. Malzeme ve rengi: Krem rengi deri. Cild tasarımı: Mülemma gömme şemseli. Bugünkü durumu: Yıpranmış koyu kahve rengi yapılan şemse bölümünde ön kapakta kopma olmuş. Cilt süslemesi yıpranmıştır.[26]

[26] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.23 K.H.K.2320 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında salbeksiz ve köşebentsiz beyzi formda bir şemse motifi bulunur. Şemse kısmı kapaktan farklı renkte koyu kahverengi deri ile mülemma tekniğiyle yapılmıştır. Bitkisel formda oldukça ayrıntılı bir bezemesi vardır. Mıklebinde ise yuvarlak formda bitkisel bir bezeme görülmektedir. Mıklepteki bitkisel motifte yeşil renk kullanılmıştır. Bezemelerde kullanılan motiflerde hançeri yapraklar dairesel hatlar üzerinde hatai motifleri ile buluşturularak bir kompozisyon elde edilmiştir. Eserin mıklep ve sırt kısmı tamir görmüştür

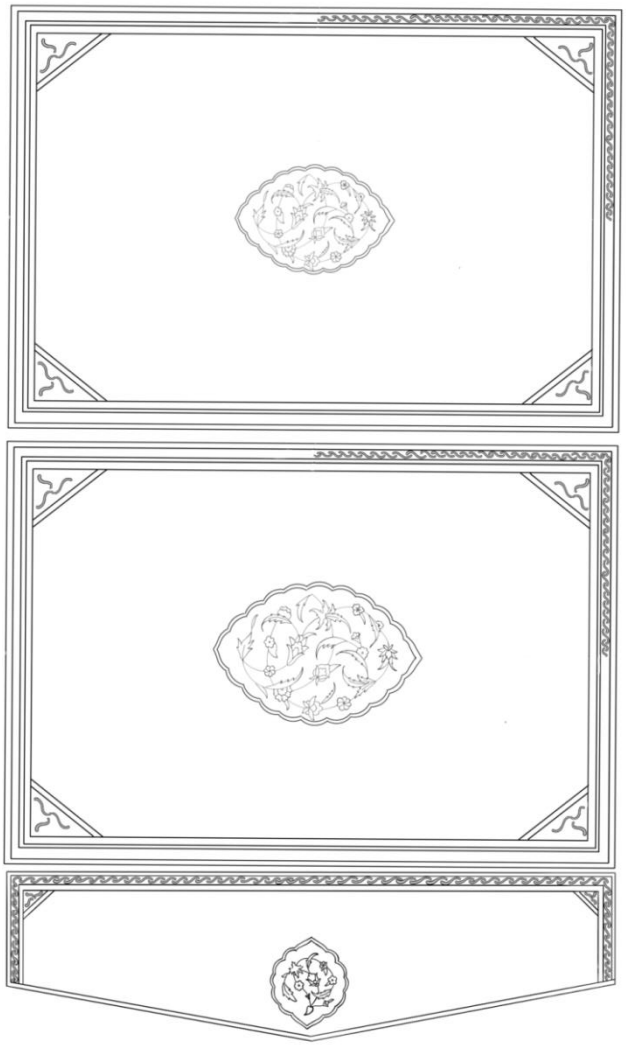
3.24 K.İ.H.K/ 2327 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.24 K.H.K. 2327 numaralı eser

Eserin adı: Ukûdü'l-Akaid.Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu yer / env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2327. Geldiği yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve kâğıt: 213x155 mm. Yazı: 135x90 mm. Varak (yaprak) sayfa: 55 yk. Ketebesi (tarih): 560 (1164). Müellifi: İmâm-Zâde Eş-Sargî Muhammed B. Ebî Bekr El-Buhârî. Malzeme ve rengi: Kahverengi deri. Cild tasarımı: Yalın şemse deseni. Bugünkü durumu: Oldukça yıpranmış, kurt yenikleri mevcut, mıklep kopmak üzere.[27]

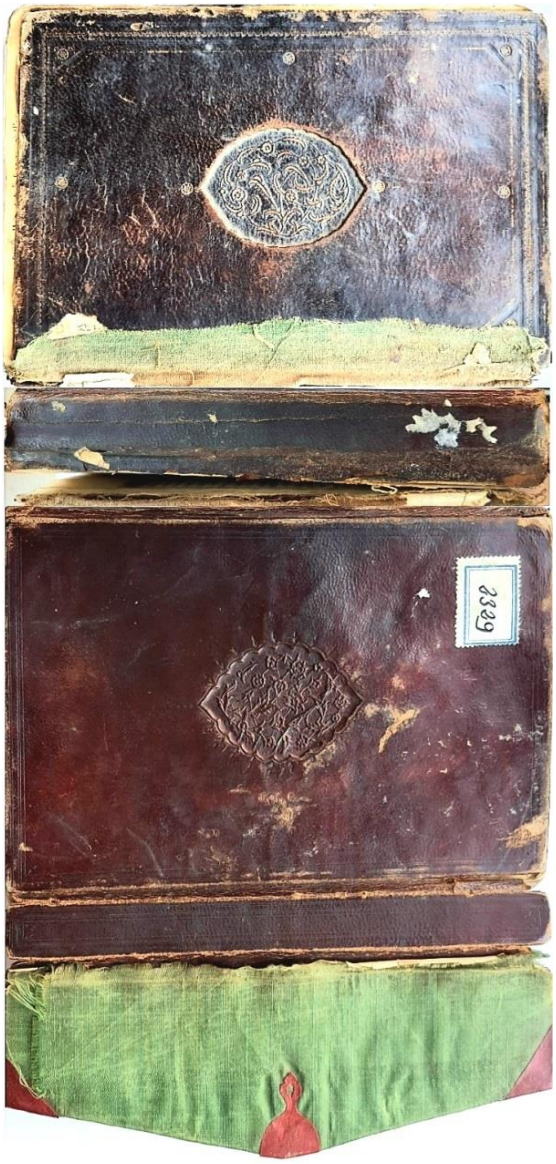
[27] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.24 K.H.K.2327 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen soğuk baskı usulü ile cilde işlenmiştir. Şemse deseni kıvrılan dallar üzerinde hatai, penç, hançeri yapraklar gibi bitkisel motiflerle tasarlanmıştır. Salbek ve tığ bulunmaz. Köşelerde köşebent yerine cetvelle oluşturulmuş üçgen bölümler içerisinde ‘s’ formunda desenler bulunur. Kenarlarında cetvel ve ince bir kenar suyu bulunmaktadır. Cilt kapağı kahverengi olup çok yıpranmış vaziyettedir. Mıklep kopma durumuna gelmiştir. Mıklepte bulunan desen de kapaktaki gibi kıvrımlı dallar üzerindeki bitkisel motiflerden oluşturulmuştur.

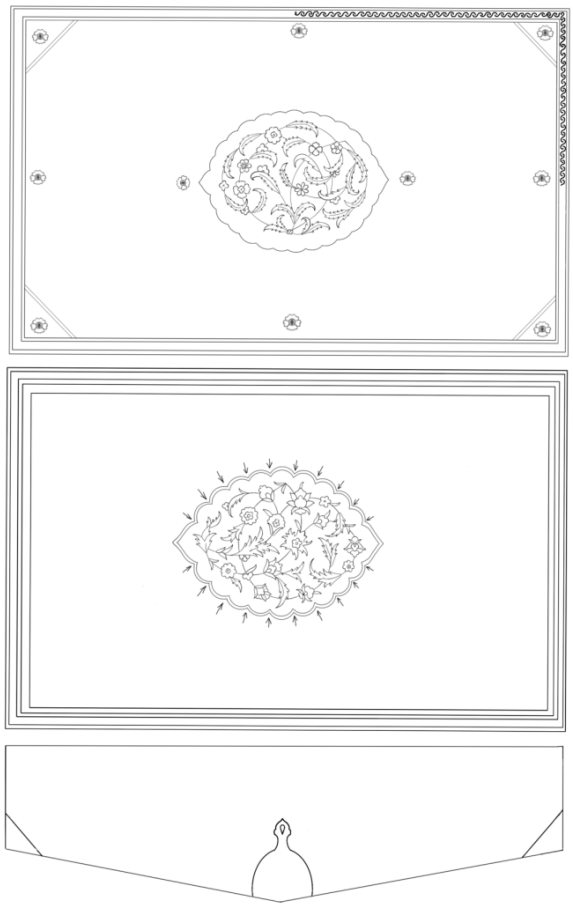
3.25 K.İ.H.K/ 2329 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.25 K.H.K. 2329 numaralı eser

Eserin adı: Durerü'l-Hukkâm Fî Şerhi Gureri'l-Ahkâm. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu yer / env. No: Kastamonu yazma eserler kütüphanesi /2329. Geldiği yer: yok. Ölçüler: Cild ve kâğıt: 215x150 mm. Yazı: 140x80 mm. Varak (yaprak) sayfa: 337 yk. Ketebesi (Tarih): 883 (1478). Müellifi: Mollâ Husrev Muhammed B. Ferâmurz Tarsusî. Malzeme ve rengi: Koyu kahverengi meşin. Cild tasarımı: Çiçek motifli, gömme kabartma şemseli. Bugünkü durumu: Yıpranmış zarar görmüş.[28]

[28] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

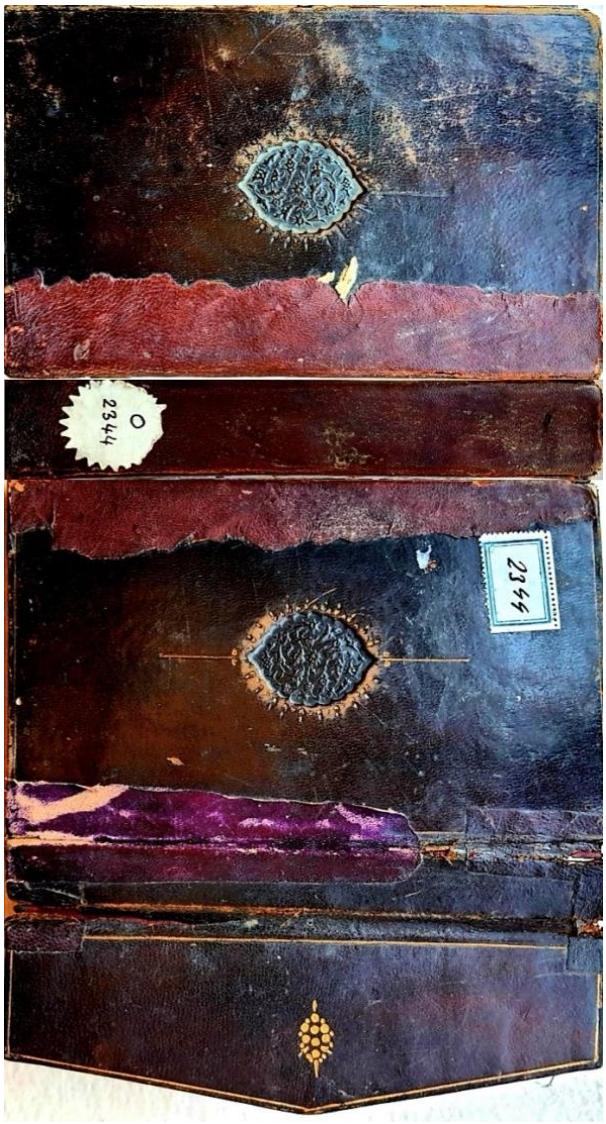
Çizim 3.25 K.H.K. 2329 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapakları farklı derilerden yapılmıştır. Üst kapak koyu kahverengi, arka kapak, sırt ve mıklep bordo deriden oluşur. Üst kapak bu kitaba ait değilmiş de sonradan eklenmiş gibi durmaktadır. Kitabın mıklebi yeşil ipekli bir kumaş ile kaplıdır. Mıklebin orta ucu ve köşeleri kırmızı bir deri ile detaylandırılmıştır.

Eserin üst kapağında sarmal dallar üzerinde bolca hançeri yaprak ve penç motiflerinden müteşekkil bir tasarım vardır. Salbek bulunması gereken yerlerde birer penç bulunmaktadır. Bu pençler yekşah ile kapağa işlenmiştir. Aynı pençler kapağın kenarlarında ve köşelerinde de görülmektedir. Kitabın kenarında cetvelin yanısıra ince bir kenar suyu bulunur. Süslemede altın kullanılmıştır fakat çoğu silinmiş durumdadır.

Eserin alt kapağında salbek ve köşebent bulunmaz. Çizgilerden oluşan tığlar dendanların arasından silik de olsa görülmektedir. Sarmal dallar üzerinde detaylı hatai, penç ve hançeri yapraklardan oluşan bir bezeme ve ince bir cetvel bulunur.

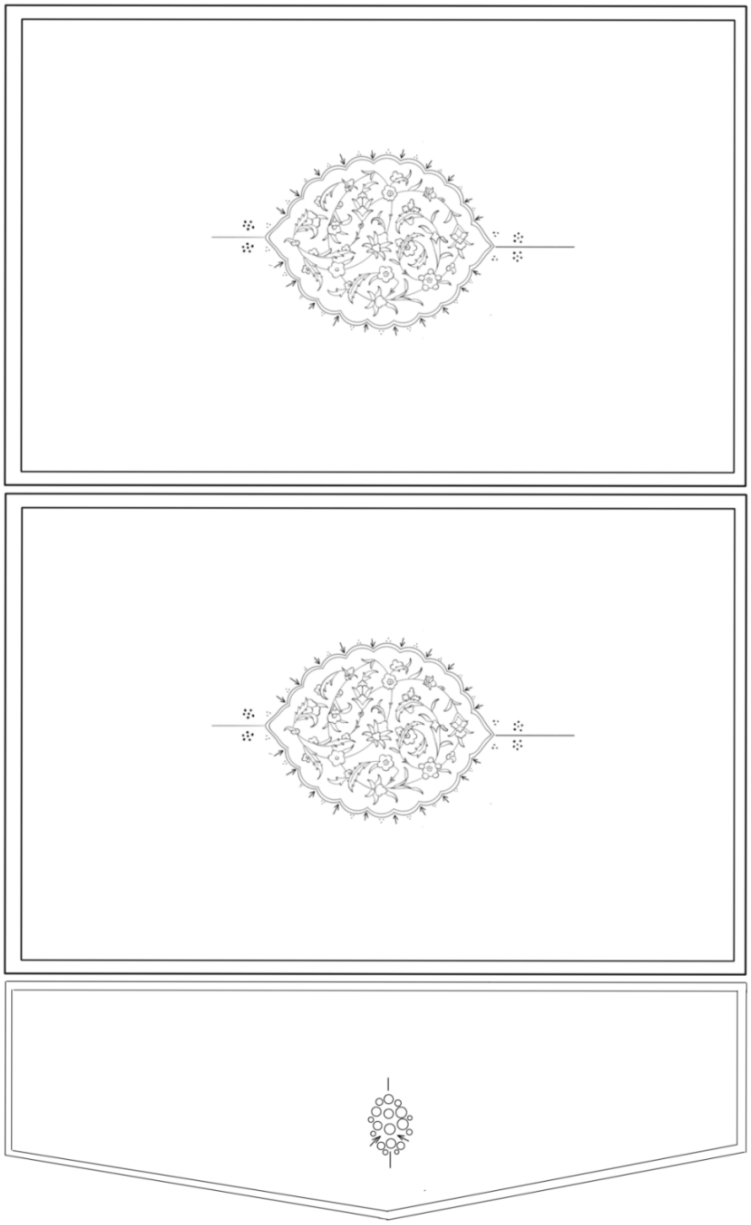
3.26 K.İ.H.K/ 2344 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.26 K.H.K. 2344 numaralı eser

Eserin adı: İthafu Fuzala'i'l-Beşer Bi'l-Kıra'âti'l- Erba'a Aşer. Dil/Konu: Arapça Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2344. Geldiği yer: Merdiye Medesesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 210x125 mm. Yazı: 135x70 mm. Varak (yaprak) sayfa: 326 yk. Ketebesi (tarih): 1177 (1762). Müellifi: Şemseddin Ahmed B. Muhammed B. Ahmed Ed-Dimyatî. Malzeme ve rengi: Kahverengi meşin. Cild tasarımı: Yaldız gömme şemse ve salbekli, zencirekli. Bugünkü durumu: Yıpranmış tamir görmüştür.[29]

[29] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.26 K.H.K. 2344 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen helezonik dallar üzerindeki hatai, penç ve hançeri yapraklardan oluşan bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Şemse motifi yalın haldedir salbek ve köşebent bulunmaz. Tığlar çizgi şeklindedir ve altınla işlenmiştir. Kenarlarda bulunan cetvel yıpranmaktan kaynaklı oldukça silik durumdadır.

Mıklebinde altın ile noktalar koyarak oluşturulmuş bir desen bulunmaktadır. Sertabı mor renk bir deri ile sırt ise bordo renk bir deri ile tamir görmüştür.

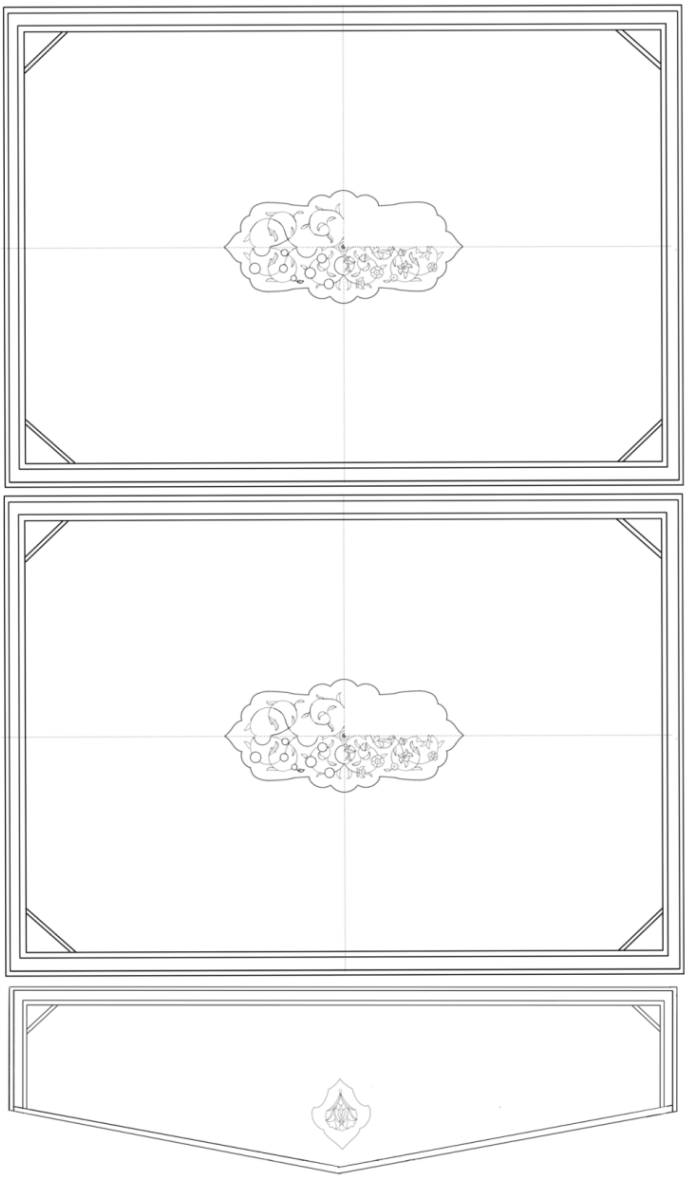
3.27 K.İ.H.K/ 2346 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.27 K.H.K. 2346 numaralı eser

Eserin Adı: Et-Tavzîh Fî Hâlli Gavâmizi't-Tenkîh. Dil / Konu: Arapça Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2346. Geldiği Yer: Halidiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 210x140 mm. Yazı: 150x75 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 208 yk. Ketebesi (Tarih): 1115 (1702). Müellifi: Sadr Eş-Şerî'a Es-Sânî Ubeyd-Allâh B. Mesud El-Buhârî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi Meşin. Cild Tasarımı: Çiçek motifli gömme, kabartma şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüştür.[30]

[30] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.27 K.H.K. 2346 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen ¼ formunda simetrik olarak tasarlanmıştır. Tasarımda bitkisel motifler kullanılmıştır. Tasarımda kullanıla bitkisel öğelerin ince detaylı oldukları göze çarpmaktadır. Salbek, tığ ve köşebent kullanılmamıştır. Arka kapakta yer alan şemsenin kenarlarında kurt yenikleri bulunmaktadır. Ciltte kullanılan derinin rengi kahverengi olup sırt ve sertab kısmından farklı renkte bir deri ile tamir edilmiştir.

Mıklebinde tek hatainin yer aldığı bir desen bulunur. Eserin iç kapağı ebruludur. Eser günümüze yıpranmış vaziyette ulaşmıştır.

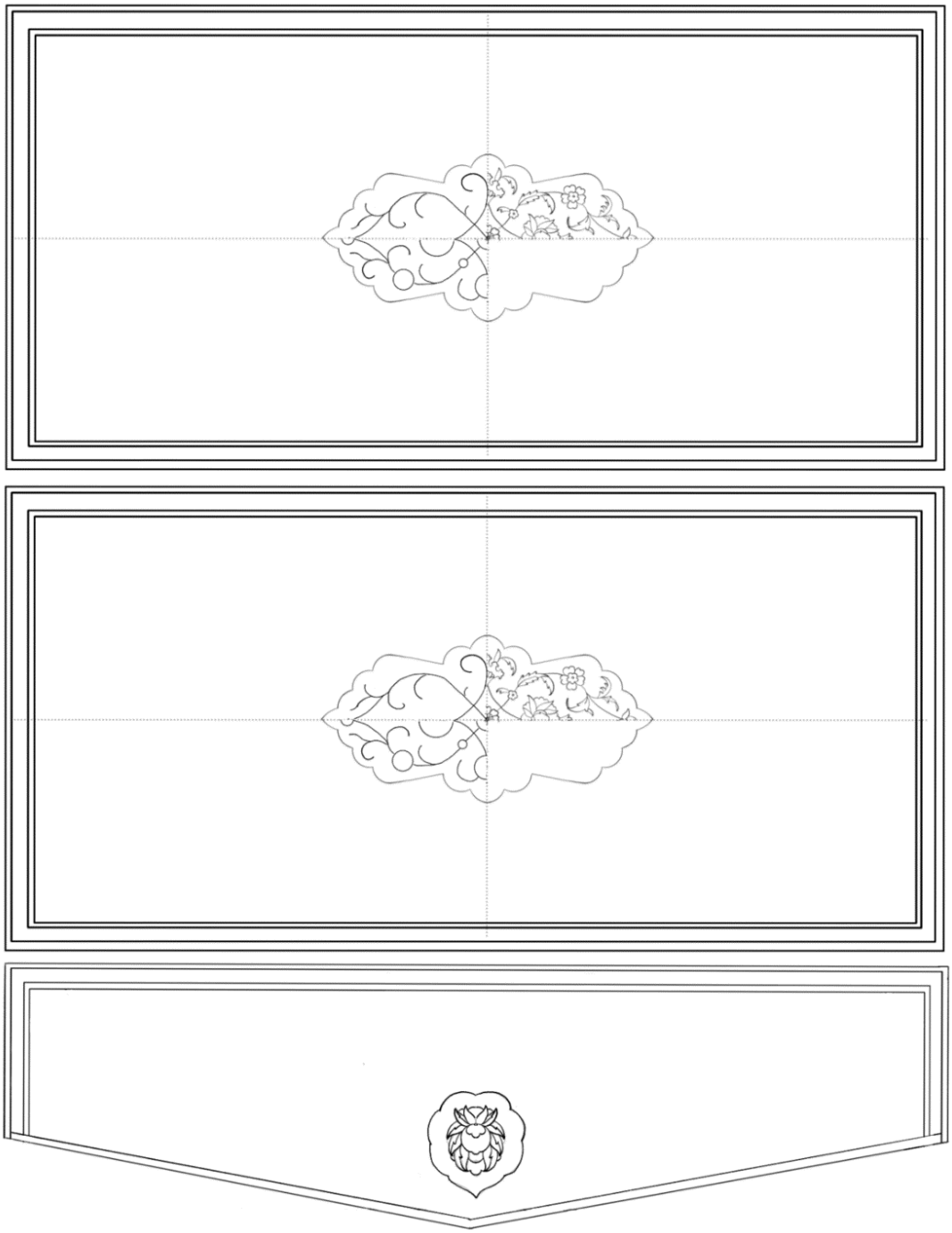
3.28 K.İ.H.K/ 2349 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.28 K.H.K. 2349 numaralı eser

Eserin Adı: Et-Tarîkatü'l-Muhammediye. Dil/ Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/ Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2349. Geldiği Yer: Halidiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 208x103mm. Yazı: 105x60 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 181 yk. Ketebesi (Tarih): 1171(1756). Müellifi: Birgili Mehmed Efendî B. Pîr Alî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin ciltli. Cild Tasarımı: Gömme şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüş.[31]

[31] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.28 K.H.K. 2349 numaralı cilt çizimi

İnce ve uzun dikdörtgen yapısı göze çarpan eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Şemse beyzi formda ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Tasarımda bitkisel formlar kullanılmıştır. Mıklebinde bulunan desen tek bir hataiden oluşmaktadır. Kitabın sertab ve sırt kısımları tamir görmüş ve günümüze yıpranmış vaziyette ulaşmıştır

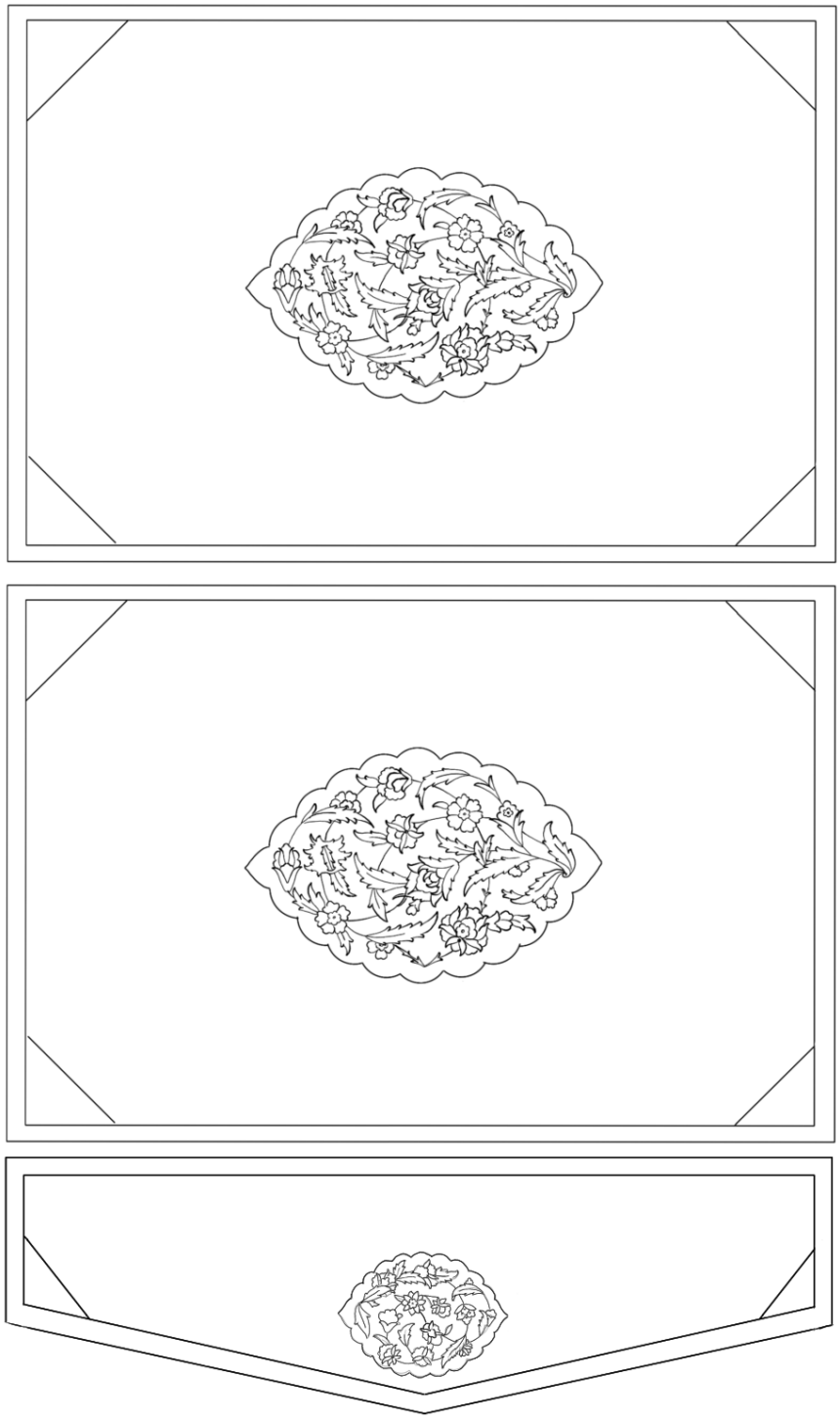
3.29 K.İ.H.K/ 2364 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.29 K.H.K. 2364 numaralı eser

Eserin Adı: Târîh-İ Âl-i Osmân. Târîh-i Kostantiniye. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2364. Geldiği Yer: Halidye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 210x150 mm. Yazı: 145x100 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 141 yk. Ketebesi (Tarih): 1031 (1621). Müellifi: Ramazân-Zâde Nişâncı Mehmed Paşa. Malzeme ve Rengi: Kahverengi Meşin. Cild Tasarımı: Gömme Yalın Şemseli. Bugünkü Durumu: Biraz Yıpranmış Durumda.[32]

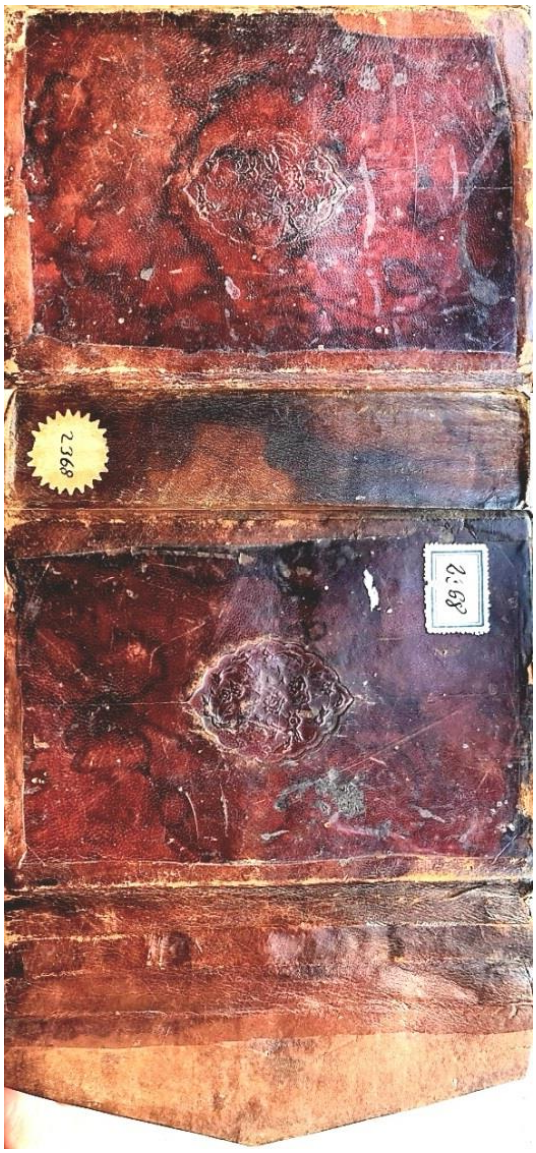
[32] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.29 K.H.K. 2349 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Kıvrımlı dallar üzerine yerleştirilmiş bitkisel motifler ile tasarlanmış bir desen görülür. Tasarımdaki öğeler hatai, penç ve dilimli yapraklar şeklindedir. Kapaklarda salbek, köşebent ve tığ bulunmaz. Mıklebinde küçük beyzi formda bi şemse daha bulunur ve o da serbest formda tasarlanmıştır.

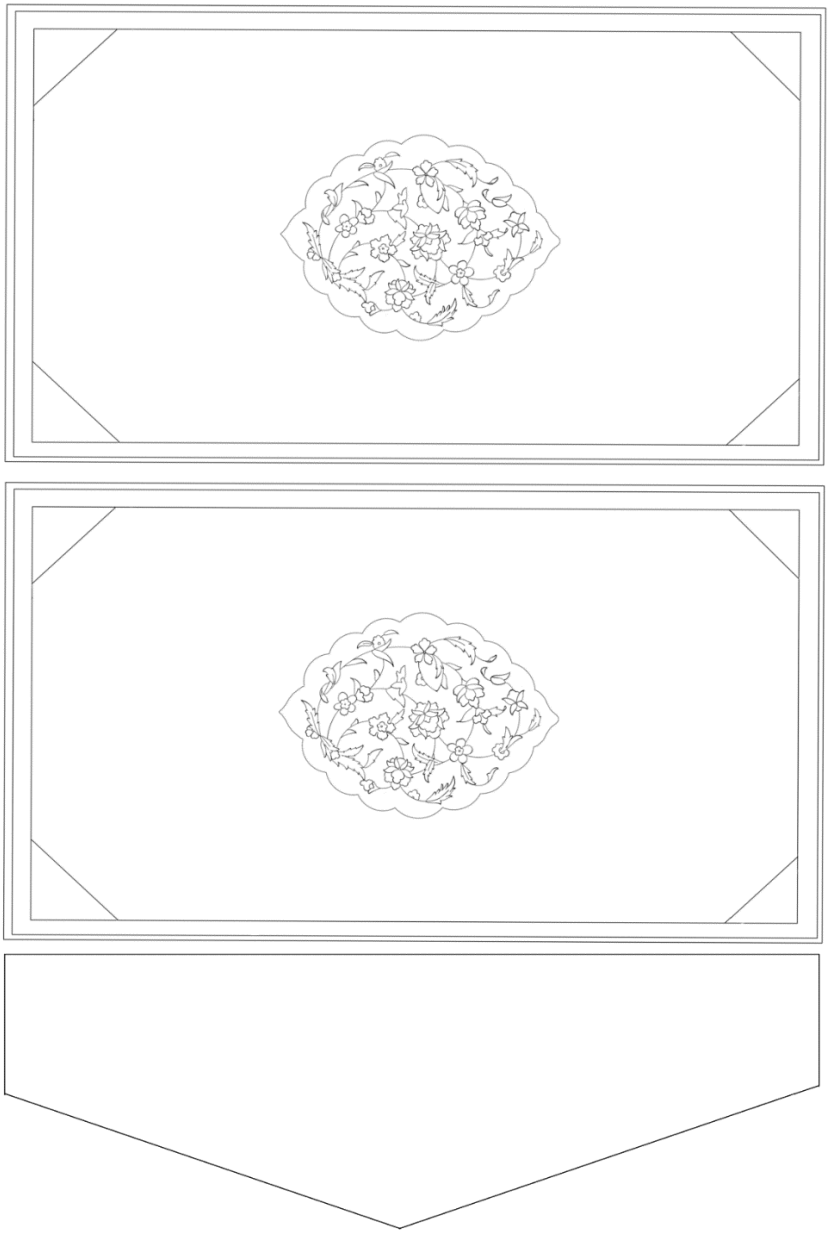
3.30 K.İ.H.K/ 2368 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.30 K.H.K. 2368 numaralı eser

Eserin Adı: Muhtasaru's-Sihâh. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2368. Geldiği Yer: Münire Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 205x150 mm. Yazı: 155x75 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 314 yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Muhammed B. Ebû Bekr B. Abd El-Kâdir Er-Râzî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi Meşin. Cild Tasarımı: Yalın gömme şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüş durumdadır.[33]

[33] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

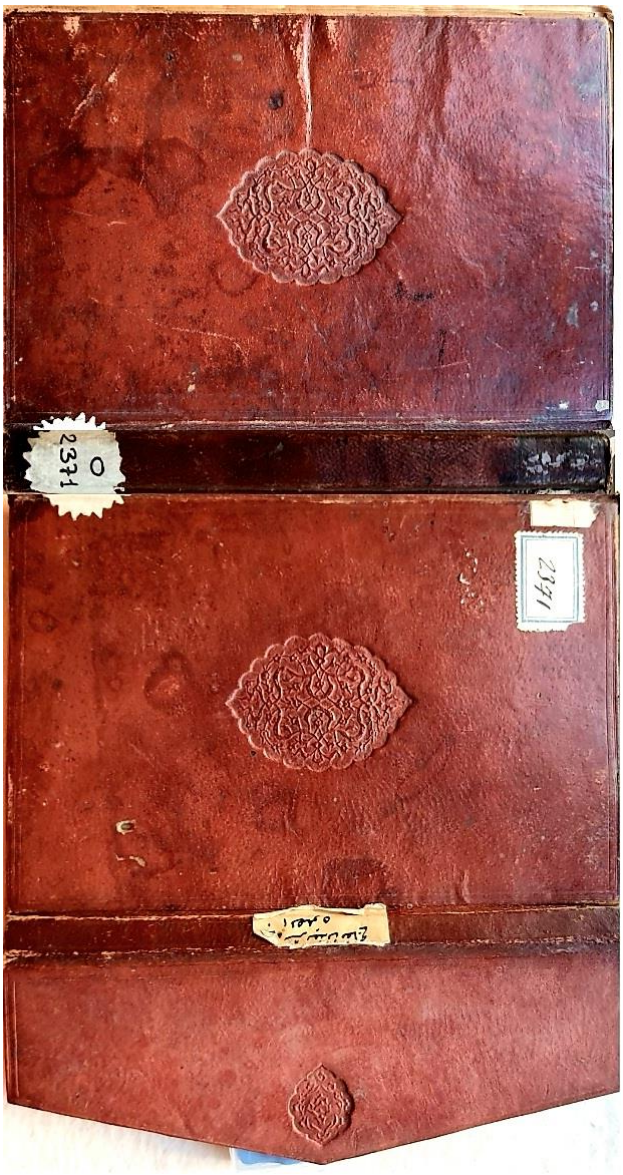

Çizim 3.30 K.H.K.2368 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Kıvrımlı dallar üzerine yerleştirilmiş bitkisel motifler ile tasarlanmış bir desen görülür. Tasarımdaki öğeler hatai, penç ve dilimli yapraklar şeklinde olup eserin yıpranmış olmasından ötürü silik durumdadır. Kapaklarda salbek, köşebent ve tığ bulunmaz. Mıklebinde de desen bulunmamaktadır.

İç kapaklar ebruludur. Sırt ve mıklep bölümleri tamir görmüş olup eserin oldukça yıprandığını söylemek mümkündür.

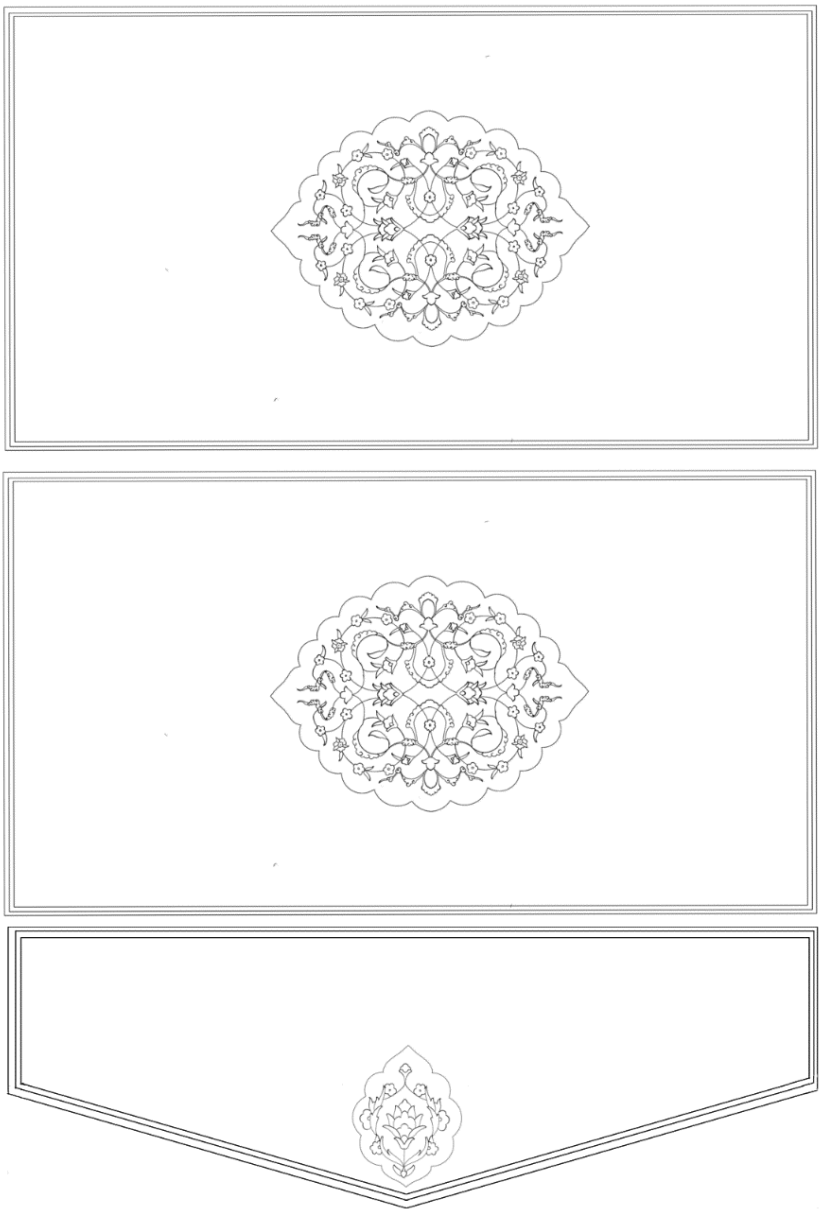
3.31 K.İ.H.K/ 2371 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.31 K.H.K. 2371 numaralı eser

Eserin Adı: Mefâtihü's-Salât ve Yenabihü'l-Hayât. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi/2371. Geldiği Yer: Semhiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 210x145 mm. Yazı: 140x65 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 123 Yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Malzeme ve Rengi: Kırmızı Meşin. Cild Tasarımı: Gömme şemseli. Bugünkü Durumu: Biraz yıpranmış fakat iyi durumdadır.[34]

[34] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

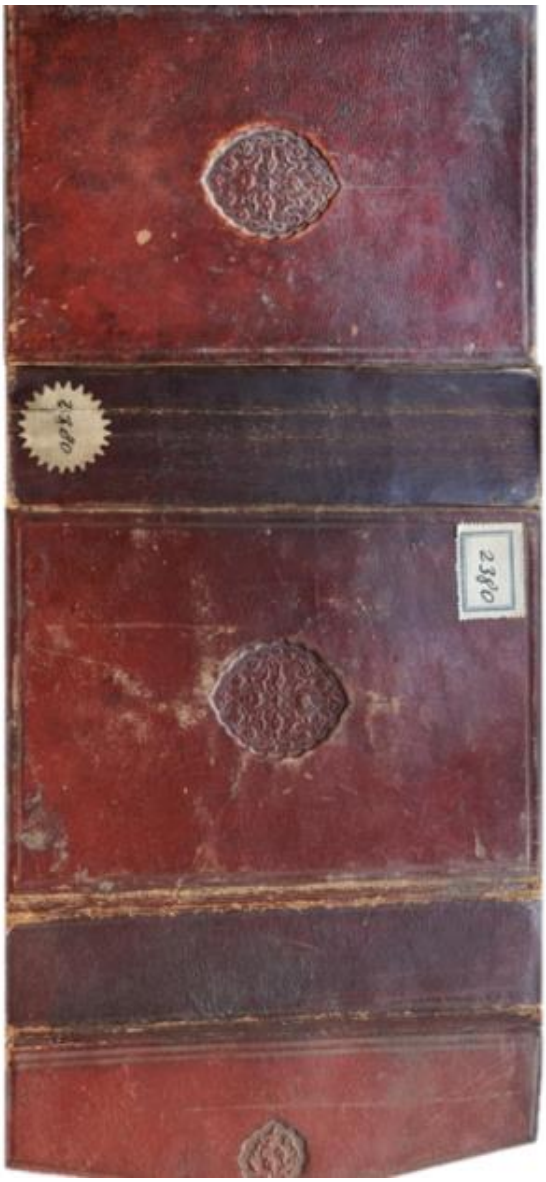

Çizim 3.31 K.H.K.2371 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapakları aynı şemse deseni ile bezenmiştir. Desen ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Tasarımda bulut ve bitkisel motifler kullanılmıştır. Bezemede kullanılan motiflerin inceliği dikkat çeker. Tasarım yalın şemseden oluşur. Yani tığ, salbek, köşebent bulunmaz. Mıklebinde küçük bir şemse deseni daha bulunur. Bu desende sadece bitkisel motifler görülür. Desen, hatainin etrafını çevreleyen bir dalın üzerindeki yaprak ve çiçeklerle oluşturulmuştur.

Kapaklarda kullanıla derinin rengi kırmızıdır. Bazı noktalarda kurt yenikleri bulunur. Günümüze yıpranmış olarak ulaşmıştır.

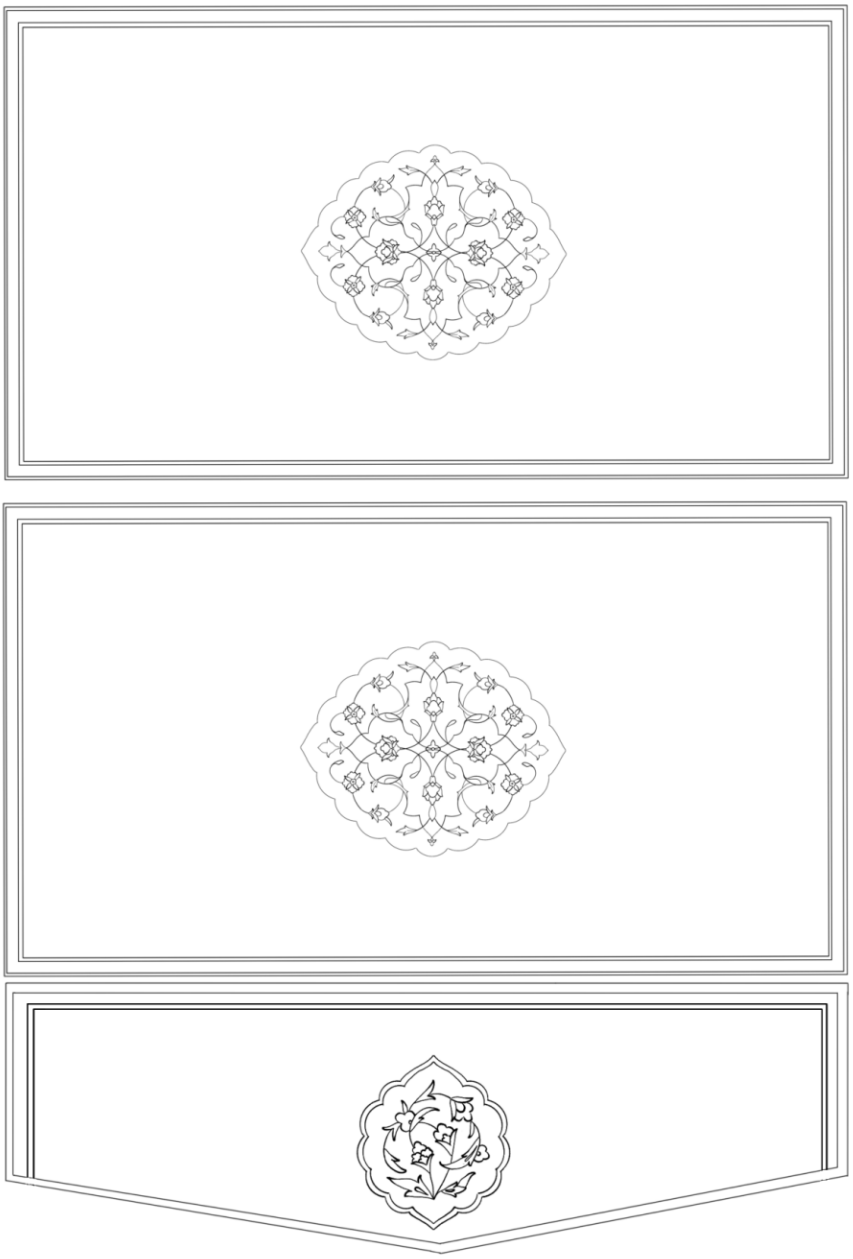
3.32 K.İ.H.K/ 2380 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.32 K.H.K. 2380 numaralı eser

Eserin Adı: Haşiye Ala Düreri'l-Hukkâm Fî Şerhi Gureri'l-Ahkâm. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2380. Geldiği Yer: Belirtilmemiş. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 205x145 mm. Yazı: 155x90 mm. Varak (Yaprak) Sayfa:Yok. Ketebesi (Tarih): Belirtilmemiş. Müellifi: Azmî-Zâde Mustafâ B. Mehmed Haletî. Malzeme ve Rengi: Bordo meşin. Cild Tasarımı: Yalın gömme şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış fakat iyi durumdadır.[35]

[35] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.32 K.H.K. 2380 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı desen kullanılmıştır. Bezeme ¼ oranında simetrik olarak tasarlanmıştır. Rumiler ve bitkisel motiflerden oluşmuş tasarımın ince bir şekilde işlendiği gözlenmektedir. Mıklepte de iki kıvrımlı dal üzerinde hatai, penç ve yapraklardan uluşan bir tasarım ile küçük bir şemse daha bulunur. Salbek, tığ ve köşebent kullanılmamıştır. Kapağın kenarlarında ince bir cetvel bulunmaktadır.

Bordo deri üzerine soğuk baskı ile uygulanmış eser oldukça kalındır. Günümüze ulaşana kadar yıpranmış fakat bütünlüğü bozulmadan muhafaza olmuştur.

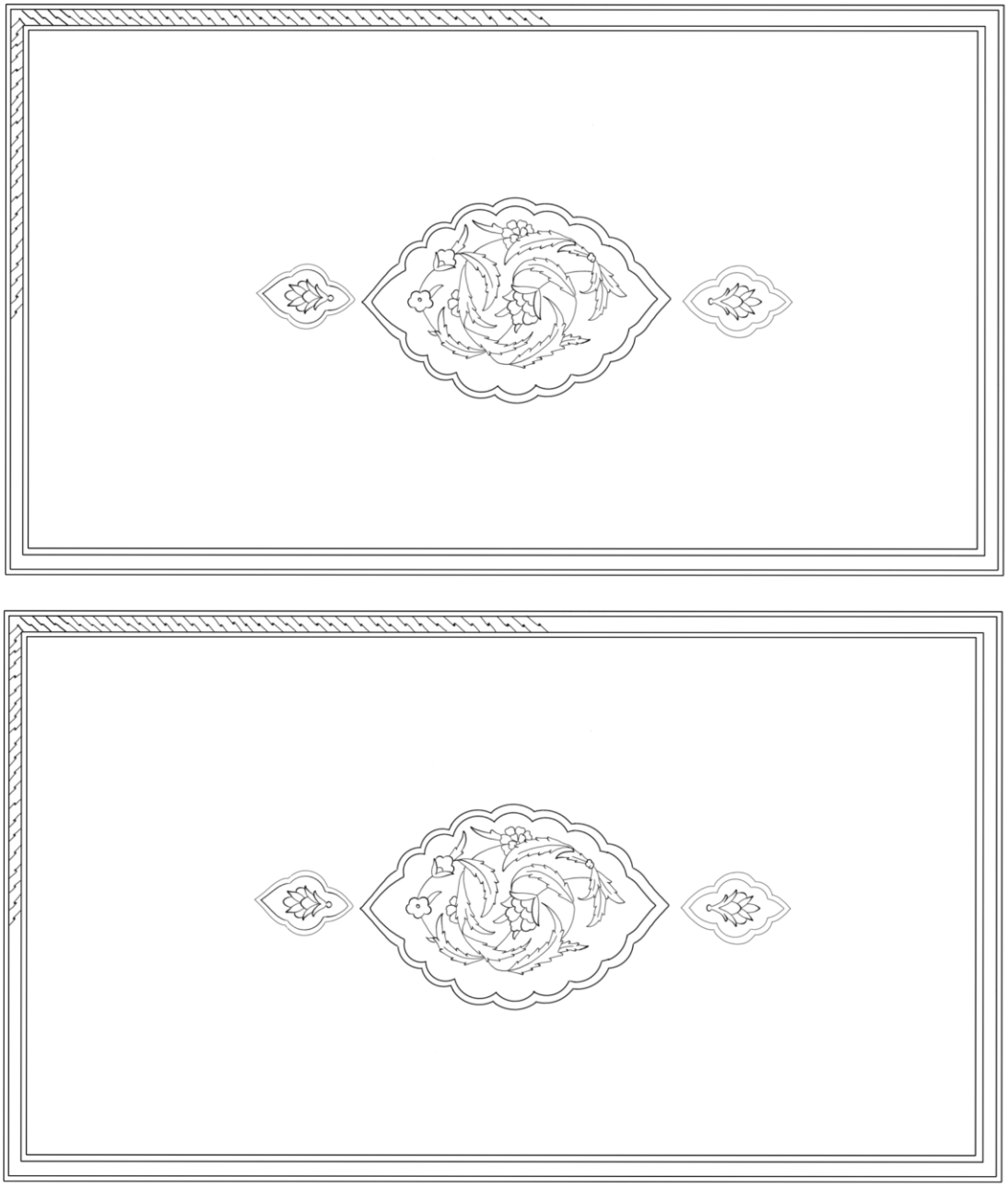
3.33 K.İ.H.K/ 2382 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.33 K.H.K. 2382 numaralı eser

Eserin Adı: Mülteka'l-Ebhur. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2382 Geldiği Yer: Yok. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 210x125 mm. Yazı: 150x65 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 130 yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: İbrâhîm B. Muhammed El-Halebî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin. Cild Tasarımı: Salbek şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüş.[36]

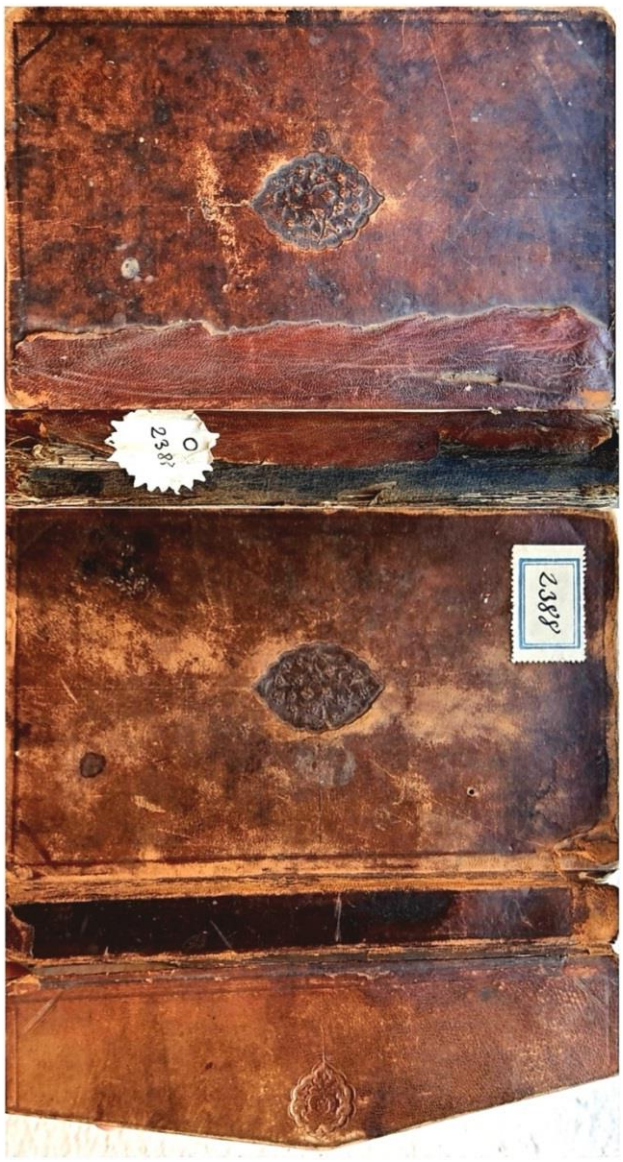
[36] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.33 K.H.K. 2382 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni bulunmaktadır. Desen kıvrımlı dallar üzerinde yerleştirilmiş hatai, penç ve yapraklardan oluşan bitkisel motiflerden müteşekkildir. Salbekde bir adet hatai motifi bulunur. Köşebent ve tığ yoktur. Mıklebi kopmuş vaziyettedir. Kahverengi deri kullanılarak yapılan cilt kapakları oldukça yıpranmış sırt kısmından tamir görmüştür.

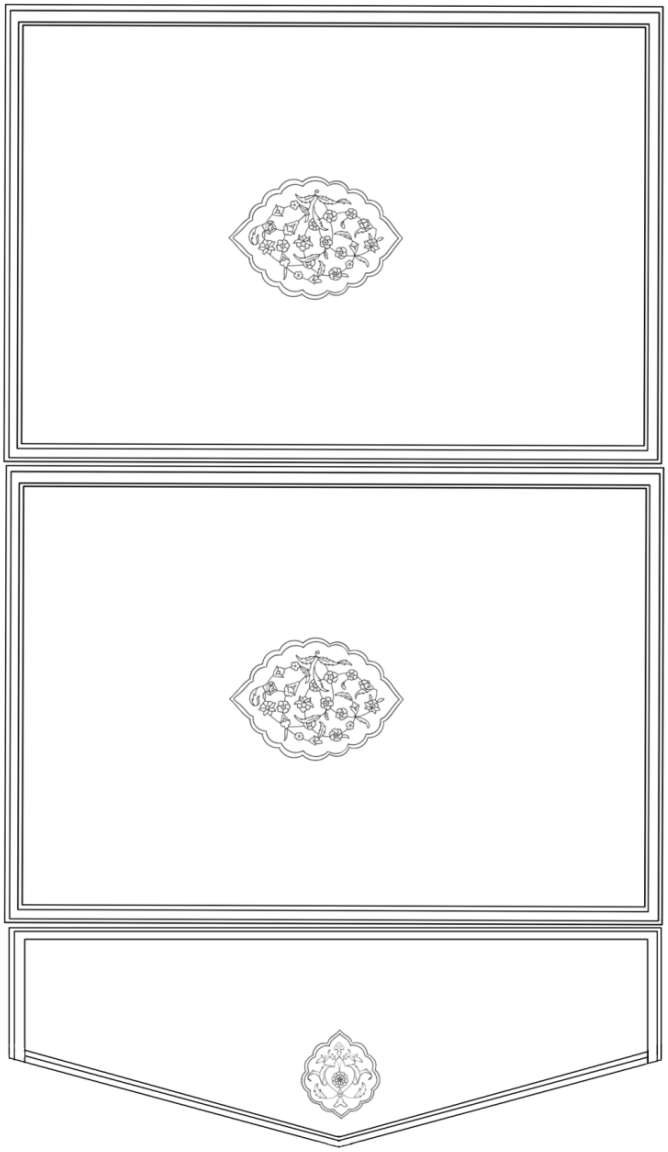
3.34 K.İ.H.K/ 2388 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.34 K.H.K. 2388 numaralı eser

Eserin Adı: El-Yenabi Fî Marifeti'l-Usûl Ve't-Tefari. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2388. Geldiği Yer: Yok. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 205x130 mm. Yazı: 140x70 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 229 yk. Ketebesi (Tarih): 991 (1582). Müellifi: Ebû Abdullah Muhammed B. Mahmûd B. Ramazân. Malzeme ve Rengi: Kahverengi Deri. Cild Tasarımı: Gömme yalın şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüş.[37]

[37] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

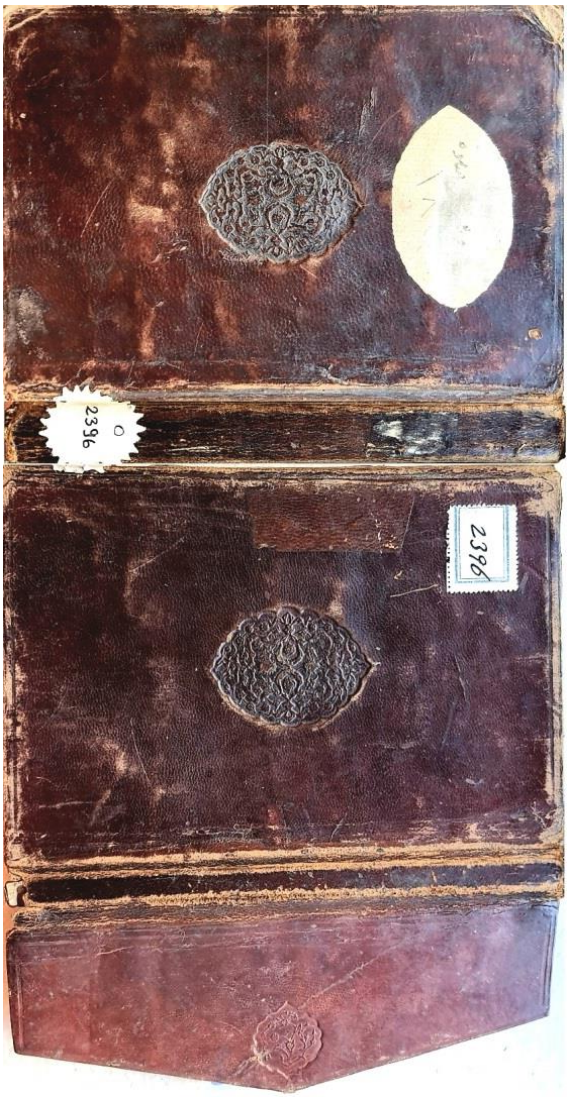

Çizim 3.34 K.H.K. 2388 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen serbest ve kırılan dallar üzerine yerleştirilmiş hatai, penç ve yaprakların kullanılmasıyla, bitkisel motifler ile oluşturulmuştur. Şemse yalın halde bulunur; tığ, salbek, köşebent bulunmaz. Kenarlarında cetvel ile kapak tasarımı sonlanır. Mıklebinde de bir küçük şemse bulunur. Şemsedeki desen ½ oranında simetriktir. Kanatlı rumiler, hatai ve hançeri yapraklardan oluşan bir desendir.

Şemse kahverengi deri üzerine soğuk baskı ile uygulanmıştır. Mıklebin bir kısmı kapaktan ayrılmış durumdadır. Eser oldukça yıpranmış ve zarar görmüş olarak günümüze ulaşmıştır.

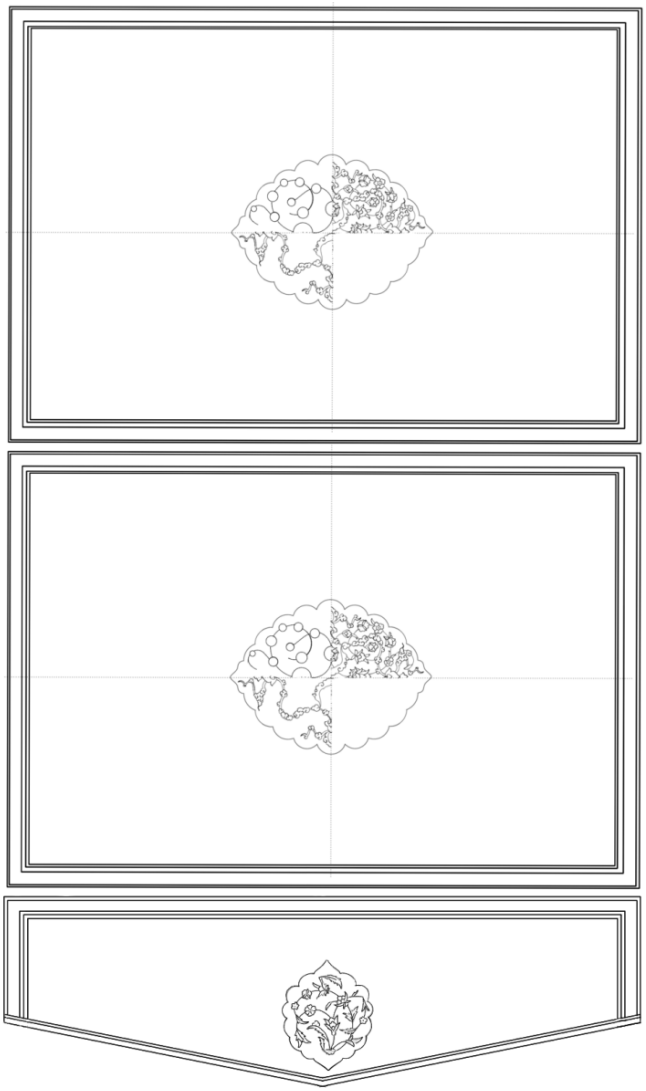
3.35 K.İ.H.K/ 2396 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.35 K.H.K. 2396 numaralı eser

Eserin Adı: Şerhu Şurûti's-Salât, Risâle Fî Tergibi'n-Nasi'l-Müteallimin İle'l-İlm ve'l-Amel, Risâle Fî's-Sarf. Dil /Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2396. Geldiği Yer: Halidiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 210x150 mm. Yazı: 140x80 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: Yok. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Birgili Mehmed Efendî B. Pîr Alî. Malzeme ve Rengi: Koyu Kahverengi Meşin. Cild Tasarımı: Çiçek motifli gömme kabartma şemse. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüştür.[38]

[38] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

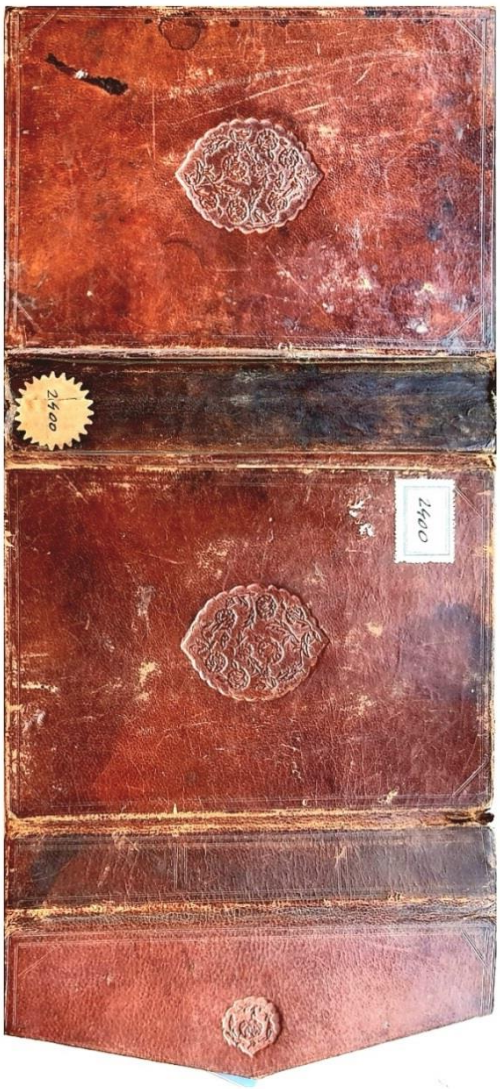

Çizim 3.35 K.H.K. 2396 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen ¼ oranında simetrik bir tasarımdır. Tasarımda bulutların etrafında dolandırılmış dalların üzerinde bitkisel motifler kullanılmıştır. Kullanılan motiflerin inceliği göze çarpmaktadır. Kapağın tasarımında şemse yalın olarak kullanılmıştır, tığ, salbek ve köşebent kullanılmamıştır. Kapağın etrafına cetvel çekilerek tasarım tamamlanmıştır.

Mıklepte de küçük bir şemse kullanılmıştır. Bu desen serbest ve kırılmış dallar üzerinde bitkisel motiflerin kullanılması ile oluşturulmuştur. Ayrıca mıklebin arkasına gelen iç kapağında ebrulu kâğıt kullanılmıştır. Sırt kısmından başka bir deri ile tamir görmüştür. Bordo deri üzerine soğuk baskı ile işlenen kapakların yıpranmış olduğu görülmektedir.

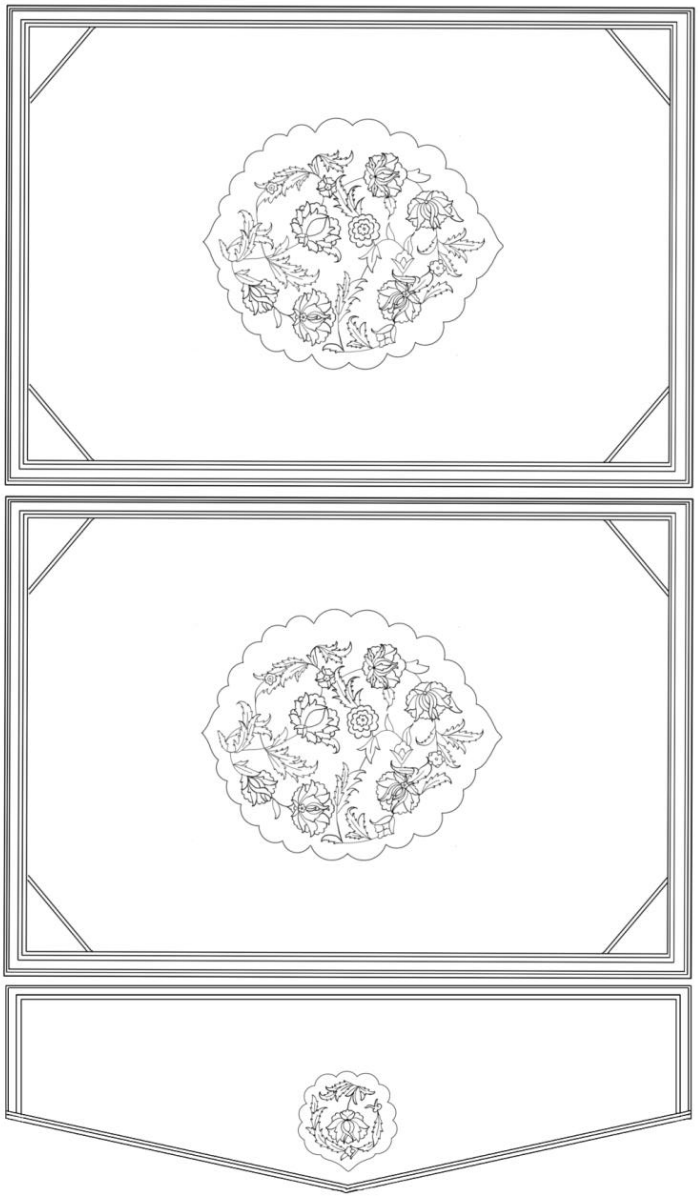
3.36 K.İ.H.K/ 2400 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.36 K.H.K. 2400 numaralı eser

Eserin Adı: Terceme-i Vikâyetu'r-Rivâye Fî Mesâ'ili'l-Hidâye. Dil / Konu: Osmanlıca. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2400. Geldiği Yer: Halidye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 210x150 mm. Yazı: 160x90 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 275 yk. Ketebesi (Tarih): 990 (1581). Müellifi: Kurd Efendî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin cilt. Cild Tasarımı: Göme kabartmalı yalın şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış, kurt yenikleri bulunmaktadır.[39]

[39] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.36 K.H.K. 2400 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen dairesel dallar üzerindeki bitkisel motiflerden oluşur. Desende kullanılan hatailerin iri ve detaylı oluşları göze çarpar. Tığ, salbek veya köşebent kullanılmamıştır. Mıklebinde de iri bir hatainin çevresini saran tek bir dal üzerinde yaprakların olduğu bir tasarım bulunur. Buradaki şemse damla formundadır. Kapağın kenarlarındaki ince cetvel ile bezeme tamamlanmıştır.

Kahverengi deri üzerine soğuk baskı ile uygulanmış olduğu görülen cilt, günümüze ulaşana dek yıpranmış fakat kalın olmasına rağmen bütünlüğü bozulmamıştır.

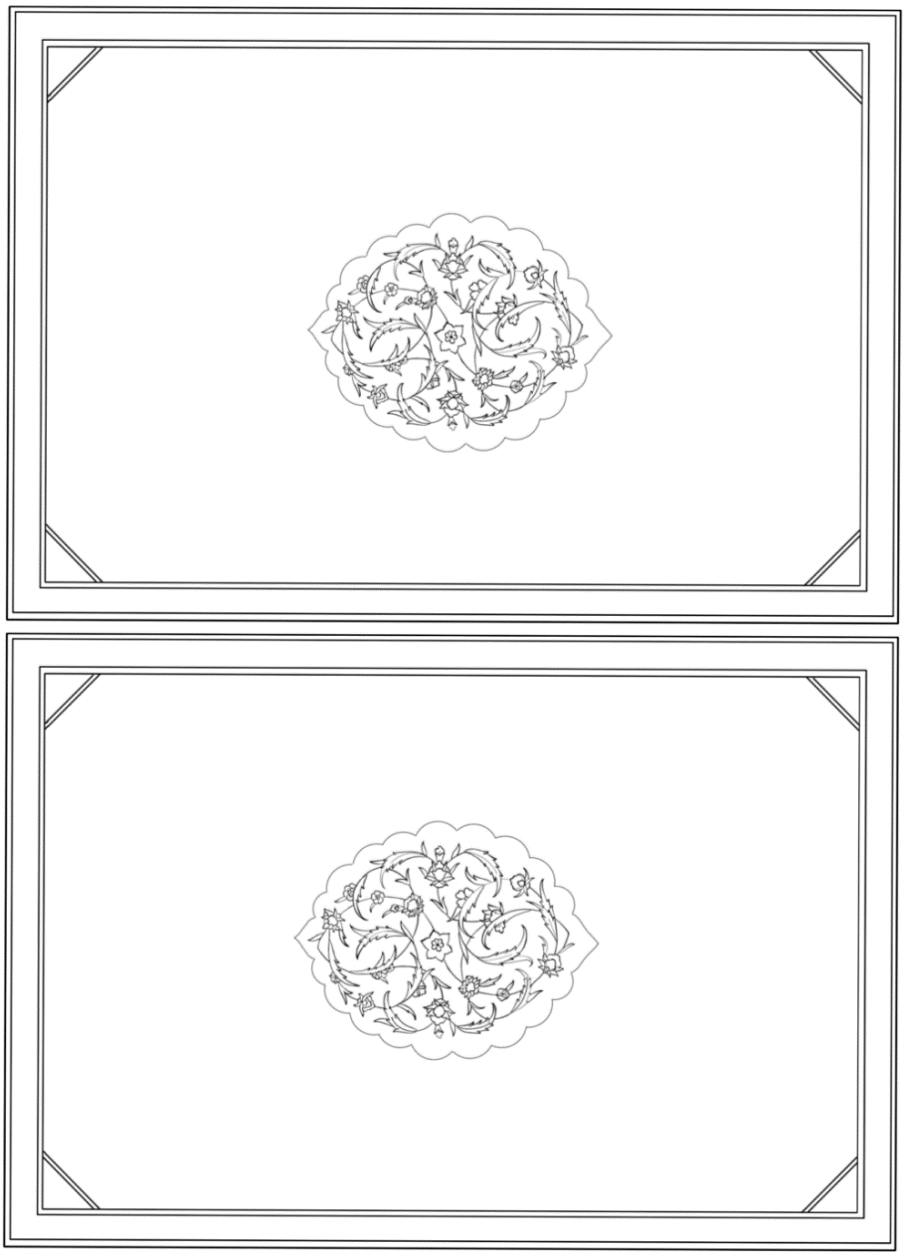
3.37 K.İ.H.K/ 2404 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.37 K.H.K. 2404 numaralı eser

Eserin Adı: Talika Alâ'l-Keşşâf Ala Sûretil Araf. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer /Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2404. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 200x140 mm. Yazı: 135x75 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 96 yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Zekerîyâ B. Bayram Ankaravî. Malzeme ve Rengi: Bordo Meşin. Cild Tasarımı: Gömme Şemseli. Bugünkü Durumu: Mıklebi ve sırtın bir kısmı kopuk ve yıpranmış durumdadır.[40]

[40] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

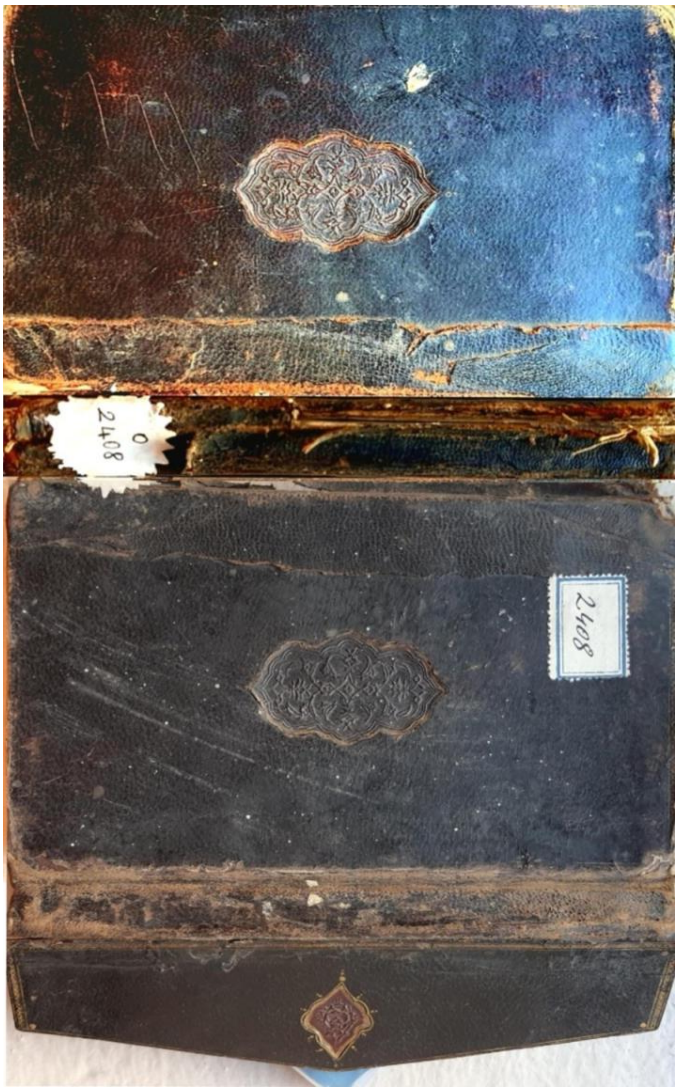

Çizim 3.37 K.H.K. 2404 numaralı cilt çizimi

Eserin her iki kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Şemse ters simetrik dallar üzerinde hatai, penç, dilimli yapraklardan oluşan bitkisel öğelerin yer aldığı bir bezeme olarak dikkat çeker. Dallar iki noktada kırılmaktadır. Şemse yalın halde bulunur. Tığ, salbek ve köşebent gibi unsurlar süslemede yer almamıştır. Kapaktaki bezeme kenarlara çekilmiş ince bir cetvel ile son bulur.

İç kapakta ebru kullanılmıştır. Mıklebi kopuktur. Eserin sırt kısımıda yarısına kadar ayrılmıştır. Yıpranmış olarak bugüne ulaşmıştır.

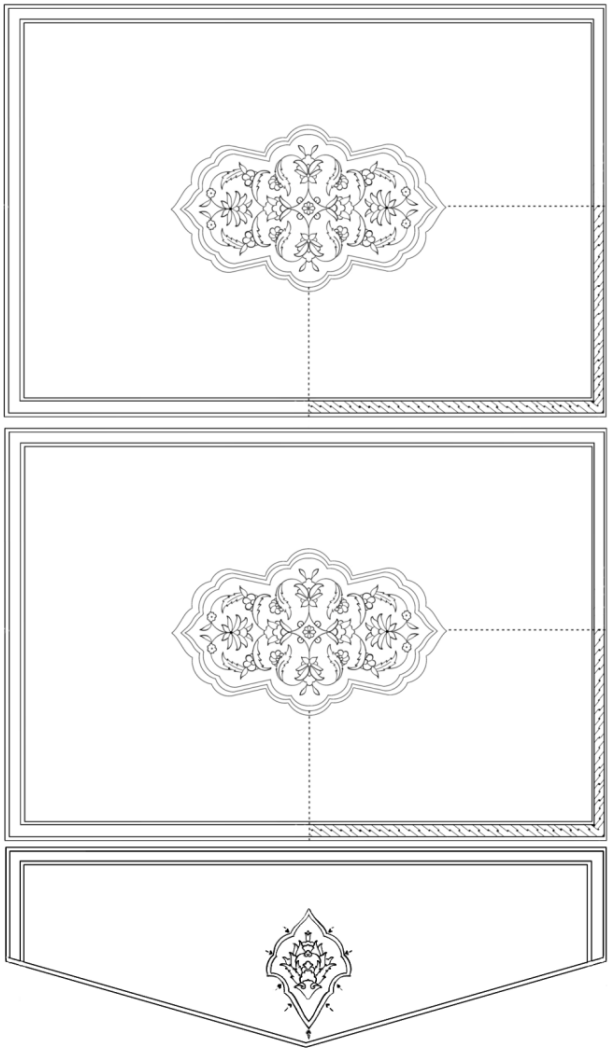
3.38 K.İ.H.K/ 2408 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.38 K.H.K. 2408 numaralı eser

Eserin Adı: Mülteka'l-Ebhur. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2408. Geldiği Yer: Semhiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 202x115 mm. Yazı: 145x55 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 184 yk. Ketebesi (Tarih): 923 (1517). Müellifi: İbrâhîm B. Muhammed El-Halebî. Malzeme ve Rengi: Siyah Meşin. Cild Tasarımı: Yalın gömme şemseli, mıklebinde mülevven şemse görülmektedir. Bugünkü Durumu: Yıpranmış ve sırt kısmından tamir görmüştür.[41]

[41] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.38 K.H.K. 2408 numaralı cilt çizimi

Her iki kapağında da aynı şemse deseni bulunmaktadır. Desen ¼ oranında simetrik bir şekilde tasarlanmıştır. Tasarımda bitkisel öğeler yani hatai, penç ve hançeri yapraklar kullanılmıştır. Tığ, köşebent ve salbek bulunmaz. Kapağın kenarındaki zencerek ve cetvel altınla işlenmiş fakat çoğu silinmiştir. Mıklepte detaylı bir hatai motifi görülür. Hataiden oluşan küçük şemsenin kenarları altınla çekilmiştir.

Cilt tasarımında soğuk baskı yöntemi kullanılmıştır. Mıklebinde ise mülevven bir tasarım karşımıza çıkar. Mıklepte bulunan şemsede kapağın genelinde kullanılan siyah renk değil bordo rengi görülmektedir.

Eserin iç kapağında ebrulu kağıt kullanılmıştır. Eser günümüze yıpranmış ve sırt kısmı tamir olarak ulaşmıştır.

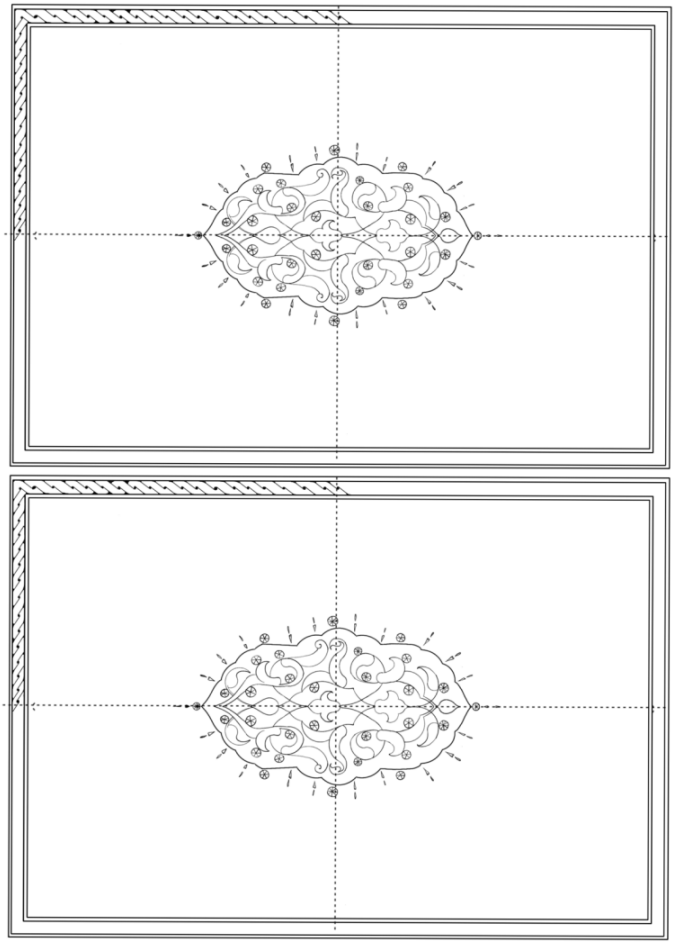
3.39 K.İ.H.K/ 2412 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.39 K.H.K. 2412 numaralı eser

Eserin Adı: Câmi'u'd-Daavi Ve'l-Beyyinat. Dil / Konu: Osmanlıca /Fıkıh Kitabı. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2412. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 203x140 mm. Yazı: 140x75 Mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 195. Ketebesi (Tarih): 1102 (1690). Müellifi: Mustafâ B. Şeyh Muhammed. Malzeme ve Rengi: Deri/ Koyu Kahverengi. Cild Tasarımı: Rumili Kompozisyon. Bugünkü Durumu: Cildin sırt kısmı kahverengi deri ile onarılmış, kapak kenarları yıpranmış ve deforme olmuştur.[42]

[42] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

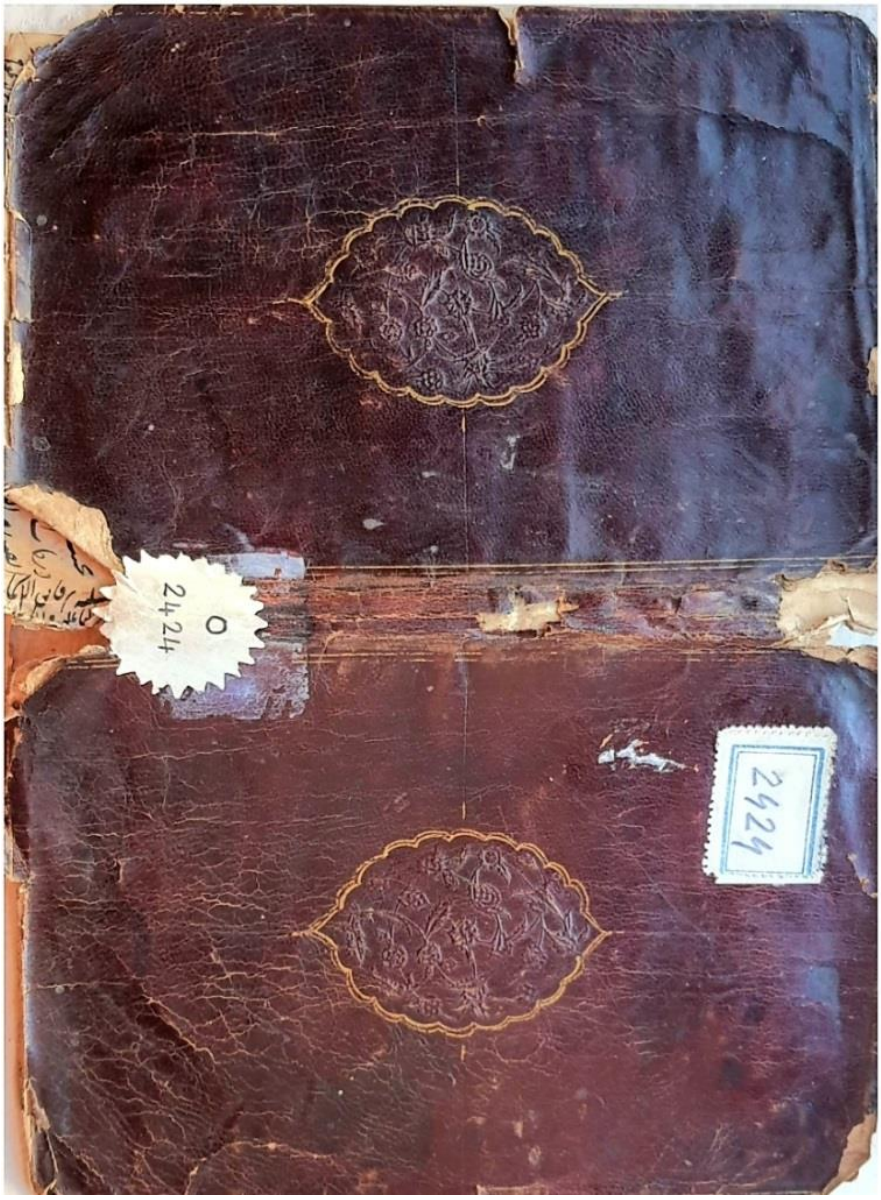
Çizim 3.39 K.H.K. 2412 numaralı cilt çizimi

Eserin her iki kapağında aynı şemse motifi bulunur. Şemsenin formu dikdörtgene yakın kıvrımlı dikey elipstir. Şemse deseni 1/2 oranında tam simetrik yalın ve kanatlı rumilerden oluşturulmuş ve altınla işlenmiştir. Rumiler arasındaki kıvrımlı dallar üç orta bağ motifi ile birbirlerine bağlanırlar. Rumiler kaba ve küttür.

Şemsenin kenarlarında basit kısa tığlar bulunur. Salbek yerine altınla çalışılmış yuvarlak küçük motifler yer alır. Kapağın kenar ortalarında cetvele dayalı, altın ile işlenmiş noktalar vardır.

Kenarda cetvel çizgileri arasında sarmal zencerek motifleri bulunur. Cetvel ve zencerek altınla yapılmıştır. Köşebent yoktur. Sayfaların kenar yüzleri bitkisel motiflerle ve altınla işlenmiştir. Eserin açıkta kalan üç sayfa kenarı da bu şekilde süslüdür. Eser kırmızı ve siyah mürekkep kullanılarak yazılmış tezhipsizdir ve sayfa kenarlarına cetvel çekilmemiştir.

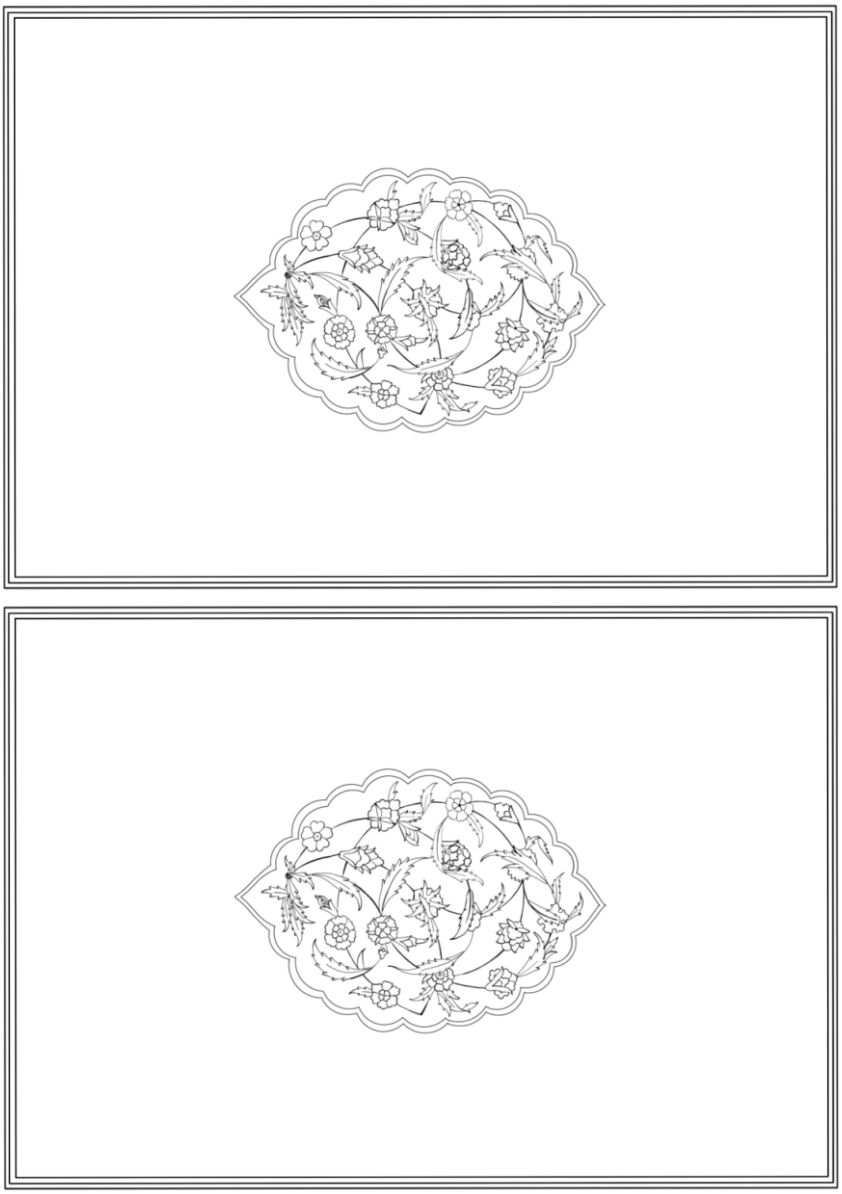
3.40 K.İ.H.K/ 2424 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.40 K.H.K. 2424 numaralı eser

Eserin Adı: Risâle Fî'l-Ferâ'iz. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2424. Geldiği Yer: Yok. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 185x125 mm. Yazı: 110x65 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: Yok. Ketebesi (Tarih): Yok. Malzeme ve Rengi: Bordo Meşin. Cild Tasarımı: Çiçek motifli kabartma şemseli. Bugünkü Durumu: Yapraklar şirazeden ayrılmış, yıpranmış.[43]

[43] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

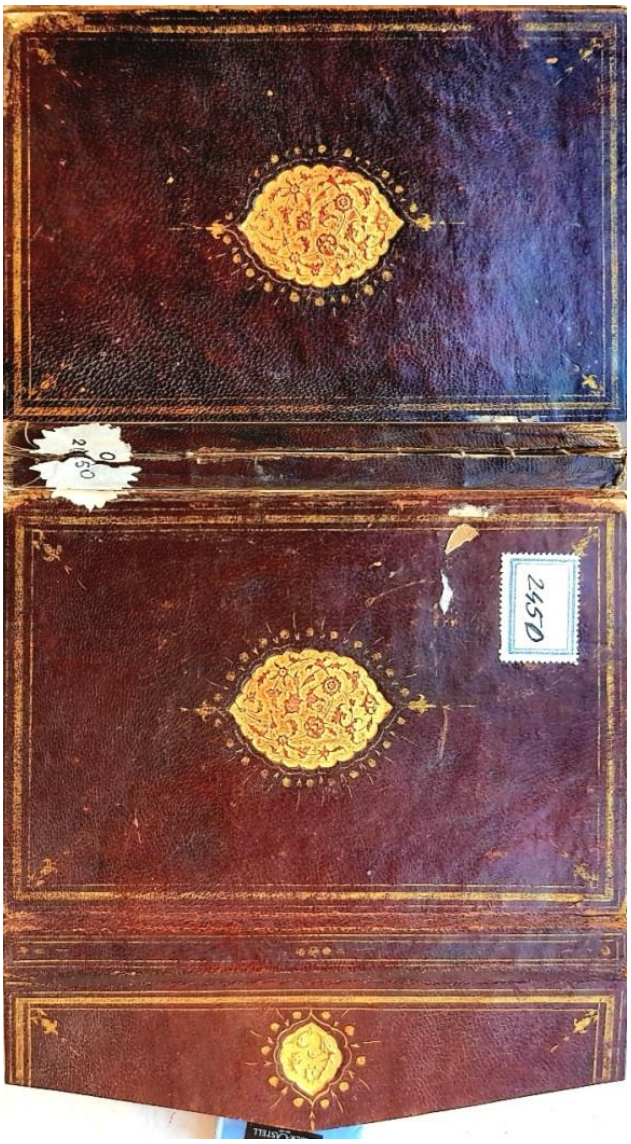

Çizim 3.40 K.H.K. 2424 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen helezonik ve bir noktada kırılan dallar üzerindeki bitkisel motiflerden oluşmuştur. Salbek, tığ ve köşebent tasarımda kullanılmamıştır. Şemseyi saran dendanlar altın ile çizilmiştir. Kapağın etrafı iki sıra altınla çekilmiş cetvel ile çerçevelenmiştir.

Eserin cildi bordo renk deri üzerinde kabartma çiçekler ile süslenmiştir. Kapak gövdesinden tamamen ayrılmış ve bağımsız haldedir. Sırt kısmı her iki ucundan yırtılmıştır.

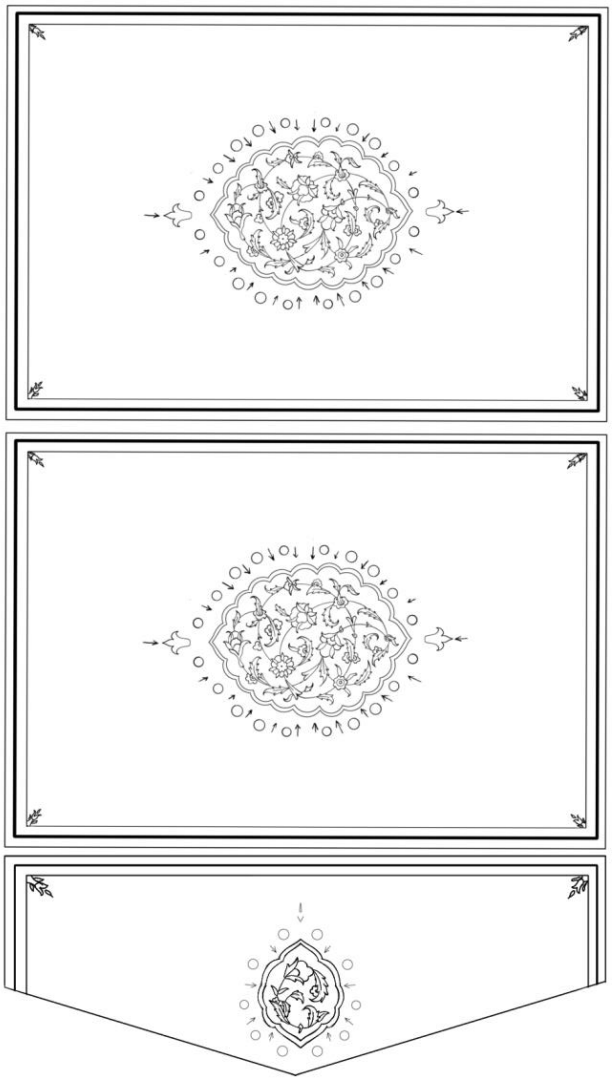
3.41 K.İH.K/ 2450 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.41 K.H.K. 2450 numaralı eser

Eserin Adı: Et-Tarikatü'l-Muhammediye. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2450. Geldiği Yer: Merdiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 200x135 mm. Yazı: 140x65 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 219 Yk. Ketebesi (Tarih): 1122 (1709). Müellifi: Birgili Mehmed Efendî B. Pîr Alî. Malzeme ve Rengi: Koyu vişne renkli meşin. Cild Tasarımı: Gömme mülemma şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış ve sırtı boydan boya yarılmış durumdadır.[44]

[44] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

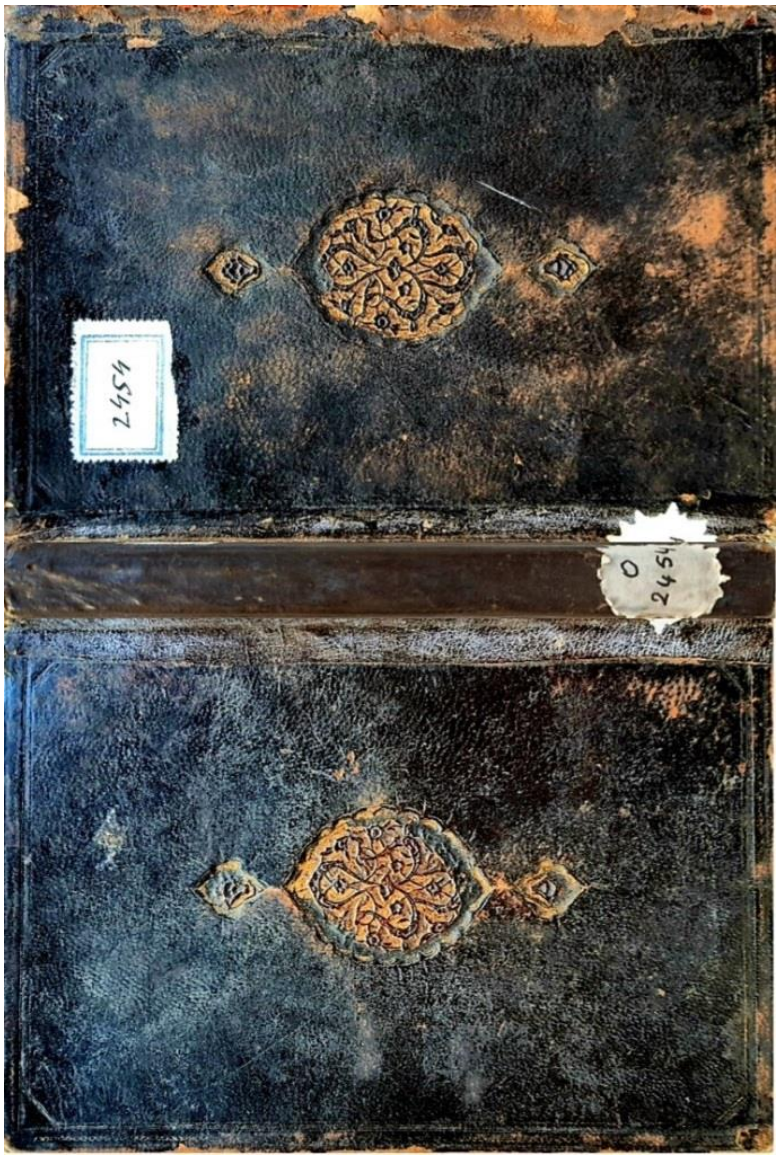

Çizim 3.41 K.H.K. 2450 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Şemsenin içerisinde kıvrılan dallar ve üzerindeki bitkisel motifler bu tasarımın öğeleri arasında yer alır. Mıklepte de aynı bitkisel öğeler tek dal üzerindedir. Şemseyi saran dendanlar altın ile geçilmiştir. Tığlar altınla işlenmiş kısa çizgiler olarak görülmektedir. Salbek yerine altınla çizilmiş küçük lale motifi görülür. Kapağın köşelerinde de aynı lale motifi mevcuttur. Kapağı çevreleyen cetveller altınla çekilmiştir.

Kitabın kapağında kahverengi deri kullanılmıştır. Şemse kısmında bordo deri bulunur. Cilt mülemma ve mülevven olarak tasarlanmıştır. Kitabın sırt kısmı boydan boya yarılmış fakat bütünlüğü bozulmamıştır. Eser günümüze bir miktar yıpranmış olarak ulaşmıştır.

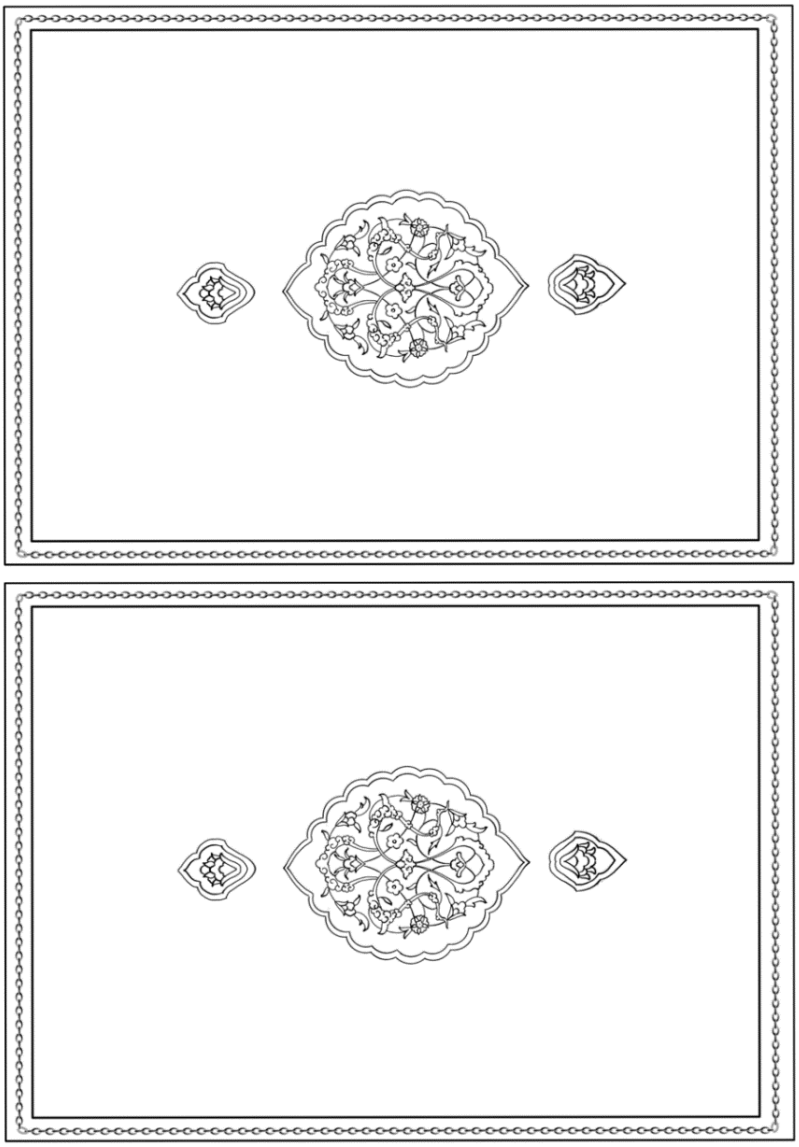
3.42 K.İ.H.K/ 2454 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.42 K.H.K. 2454 numaralı eser

Eserin Adı: Tavzîhu'l-Fatiha. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi/2454. Geldiği Yer: Yok. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 150x80 mm. Yazı: 150x80 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 117 yk. Ketebesi (Tarih): 1039 (1629). Müellifi: Alî B. Şeyh Yahyâ Güzelhisârî. Malzeme ve Rengi: Siyah Meşin. Cild Tasarımı: Alttan ayırma yöntemiyle süslenmiş salbekli şemse. Bugünkü Durumu: Yıpranmış ve mıklebi kopmuştur.[45]

[45] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.42 K.H.K. 2454 numaralı cilt çizimi

Eserin her iki kapağında kullanılan şemse deseni aynıdır. Şemse ½ oranında simetrik tasarlanmıştır. Tasarımda bulut öğesi kullanılmıştır. Bitkisel motifler bulutun etrafından dönen dallar üzerinde görülür. Şemse salbeklidir. Salbekte kullanılan desen bir hatai motifidir. Cilde alttan ayırma tekniği ile işlenmiş olan desenlerde altın kullanılmıştır. Tığ yerine kısa çizgiler kullanılmıştır. Eserin kenarlarında sadece cetvel bulunur. Köşebent bu cilt kapağında kullanılmamıştır.

Eser yıpranmış ve mıklebi kopmuş vaziyettedir. Şemsede kullanılan altın yer yer dökülmüştür.

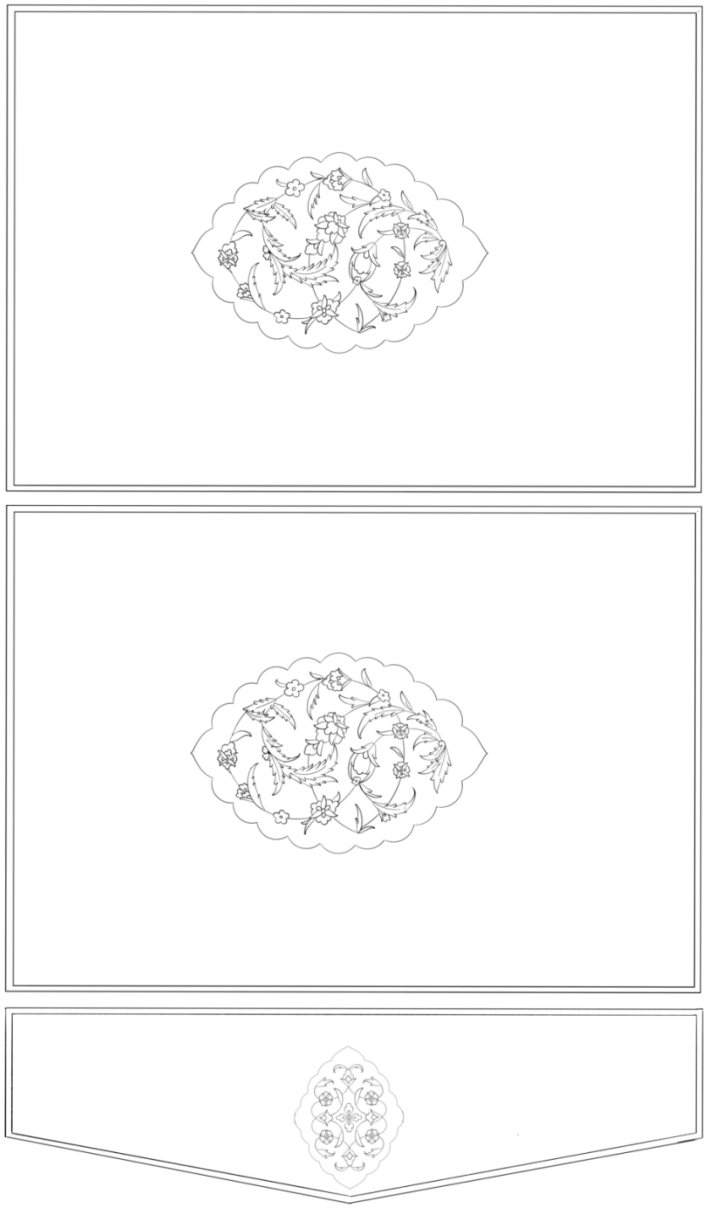
3.43 K.İ.H.K/ 2459 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.43 K.H.K. 2459 numaralı eser

Eserin Adı: Şerhu'ş-Şafîye. Dil /Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/ Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2459. Geldiği Yer: Münire Medresesi.Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 195x137 mm. Yazı: 145x80 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 138 yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Cemâleddin Abdullah B. Muhammed Nokrakâr. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin. Cild Tasarımı: Üstü Yıpranmış Ebru Kağıt Kaplı Gömme Şemseli. Bugünkü Durumu: Yıpranmış, tamir görmüş ve ebrulu kağıt solmuştur.[46]

[46] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.43 K.H.K. 2459 numaralı cilt çizimi

Cildi oluşturan üst ve alt kapakta aynı şemse deseni kullanılmıştır. Tığ, salbek ve köşebent bulunmaz; şemse yalın haldedir. Tasarım helezonik dallar üzerine bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Mıklepte de bitkisel motifler kullanılmıştır. Mıklepteki desen ¼ oranında simetriktir.

Kapakların üzeri ebrulu kâğıtla kaplanmıştır. Ön ve arka kapaktaki ebru deseni yıprandığı için neredeyse görünmez. Mıklepteki ebru deseni kapaklara nazaran daha iyi durumdadır. Eser yıpranmış, sertab kısmından tamir görmüştür.

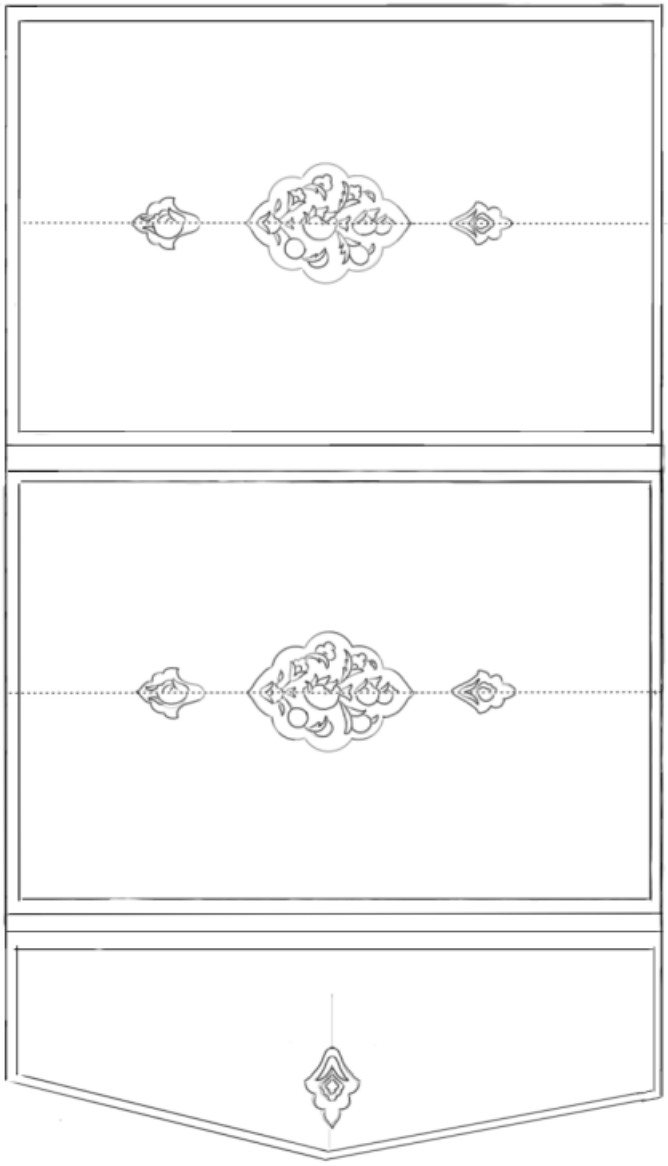
3.44 K.İ.H.K/ 2468 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.44 K.H.K. 2468 numaralı eser

Eserin Adı: Merahü'l-Ervâh, El-İzzî Fî't-Tasrîf, El-Maksûd, El-Emsiletü'l-Muhtelife. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi/2468. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 195x115 mm. Yazı: 127x57 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: Yok. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Ahmed B. Alî B. Mesud. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin. Cild Tasarımı: Gömme salbekli şemse. Bugünkü Durumu: Yıpranmış tamir görmüş durumdadır.[47]

[47] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

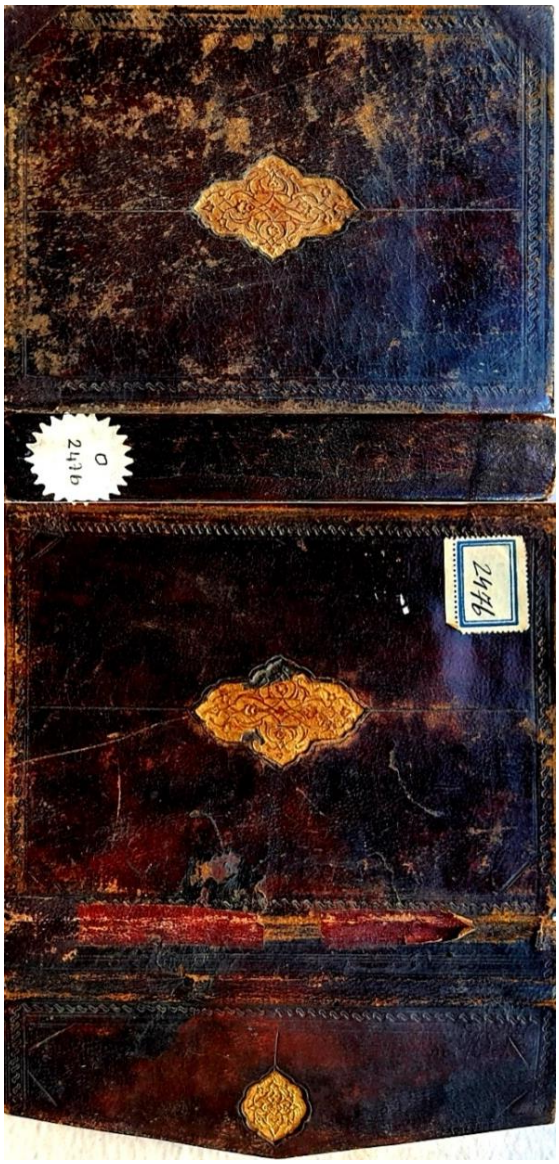

Çizim 3.44 K.H.K. 2468 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen ½ oranında simetriktir. Deseni oluşturan unsurlar bitkisel motiflerden seçilmiştir. Şemse salbeklidir. Salbekte bir hatai motifi kullanılmıştır. Köşelik ve tığ kullanılmamıştır. Kenarda ince tek bir hattan oluşan cetveli bulunur. Mıklebinde bulunan desen salbekdeki desen ve formla aynıdır.

Eser yıpranmış ve renginde değişiklik olduğu gözlenmektedir. Kurt yenikleri ve sırt kısmında yıpranmalar göze çarpmaktadır.

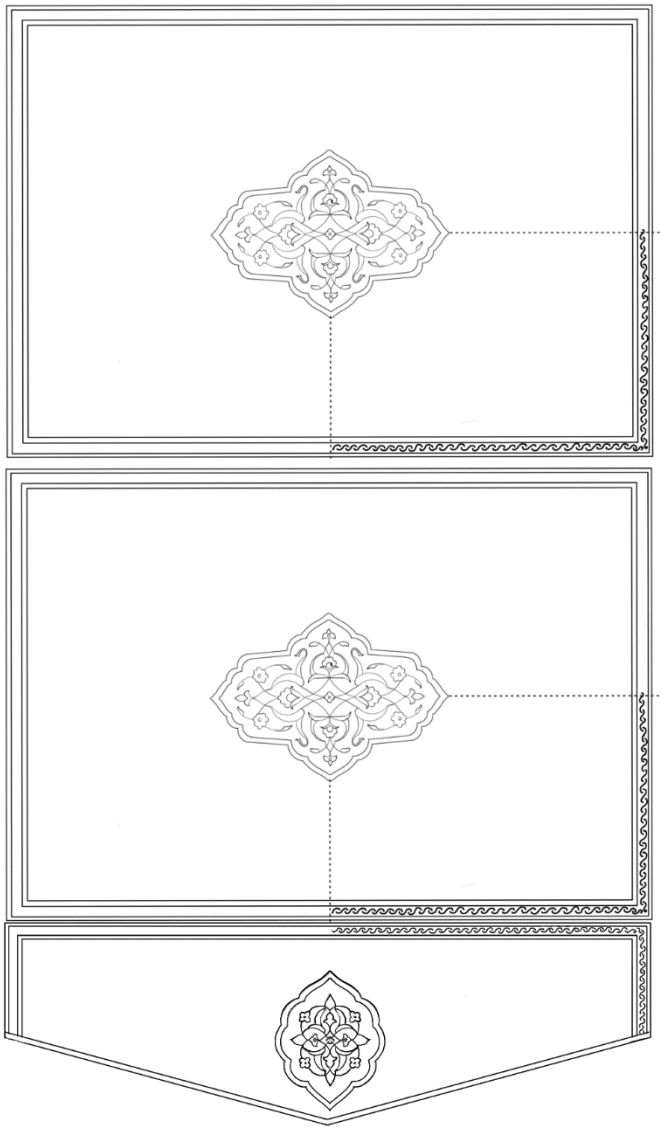
3.45 K.İ.H.K/ 2476 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.45 K.H.K. 2476 numaralı eser

Eserin Adı: Mecma'u'z-Zamânat. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2476. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 198x145 mm. Yazı: 150x85 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: Yok. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Ebû Muhammed Ganim B. Muhammed El-Bagdâdî. Malzeme ve Rengi: Siyah Deri. Cild Tasarımı: Mülevven yalın şemseli. Bugünkü Durumu: Tamir görmüş, yıpranmış.[48]

[48] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.45 K.H.K.2476 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağındaki şemse deseni aynıdır. 1/4 oranında simetriktir. Desen yalın rumi ve bitkisel motiflerden meydana gelmiştir. Mülevven şemse tekniği ile cilde işlenmiştir. Tığ, salbek ve köşebentin olmadığı şemse motifi yalın haldedir. Kenar suyu “S” formunda yekşah ile yapılmıştır. Mıklebında de yuvarlak formda bulunan şemse de yalın rumi ve bitkisel motiflerde tasarlanmıştır. Mıklepteki şemsenin ¼ oraında simetrik olduğu görülür.

Eser yıpranmıştır. Alt kapakta bulunan şemsedeki altınların bir kısmı dökülmüştür. Sertap ile alt kapağın birleşiminde bulunan kısım bordo renk bir deri ile tamir görmüştür.

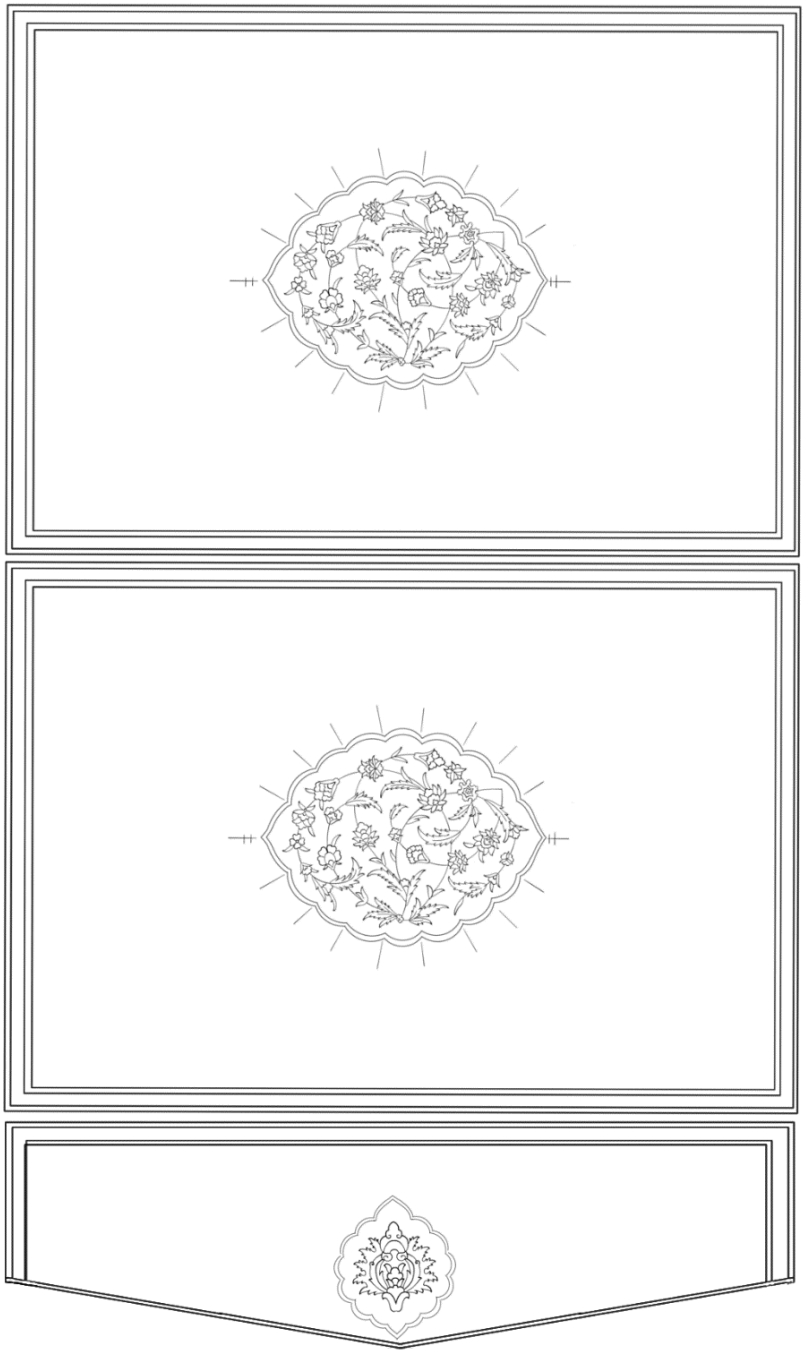
3.46 K.İ.H.K/ 2480 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.46 K.H.K. 2480 numaralı eser

Eserin Adı: Kasidetü'l-Bûrde, Şerhu Kasideti'l-Bürde. Dil /Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2480. Geldiği Yer: Merdiye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 195x130 mm. Yazı: 155x85 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 138 yk. Ketebesi (Tarih): 1004 (1595). Müellifi: Şerefeddin Ebû Abdullah Muhammed B. Sa'îd El-Bûsîrî, Lalî Ahmed Çelebî B. Mustafâ Sârûhânî. Malzeme ve Rengi: Siyah Deri Cild. Cild Tasarımı: Gömme Yalın Şemseli. Bugünkü Durumu: Sertabı tamir görmüş, deri aşınmış ve yıpranmış, kurt yenikleri bulunmaktadır.[49]

[49] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.46 K.H.K. 2480 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı şemse deseni kullanılmıştır. Desen helezonik dallar üzerinde oldukça detaylı bitkisel motiflerden müteşekkildir. Hatai, penç ve aynı dal üzerinde birden fazla hançeri yapraklar tasarımın öğelerini oluşturur. Şemseyi saran dendanların kenarlarında görünen kısa çizgiler tığ olarak karşımıza çıkar. Salbek yerinde de aynı çizgiler görülür.

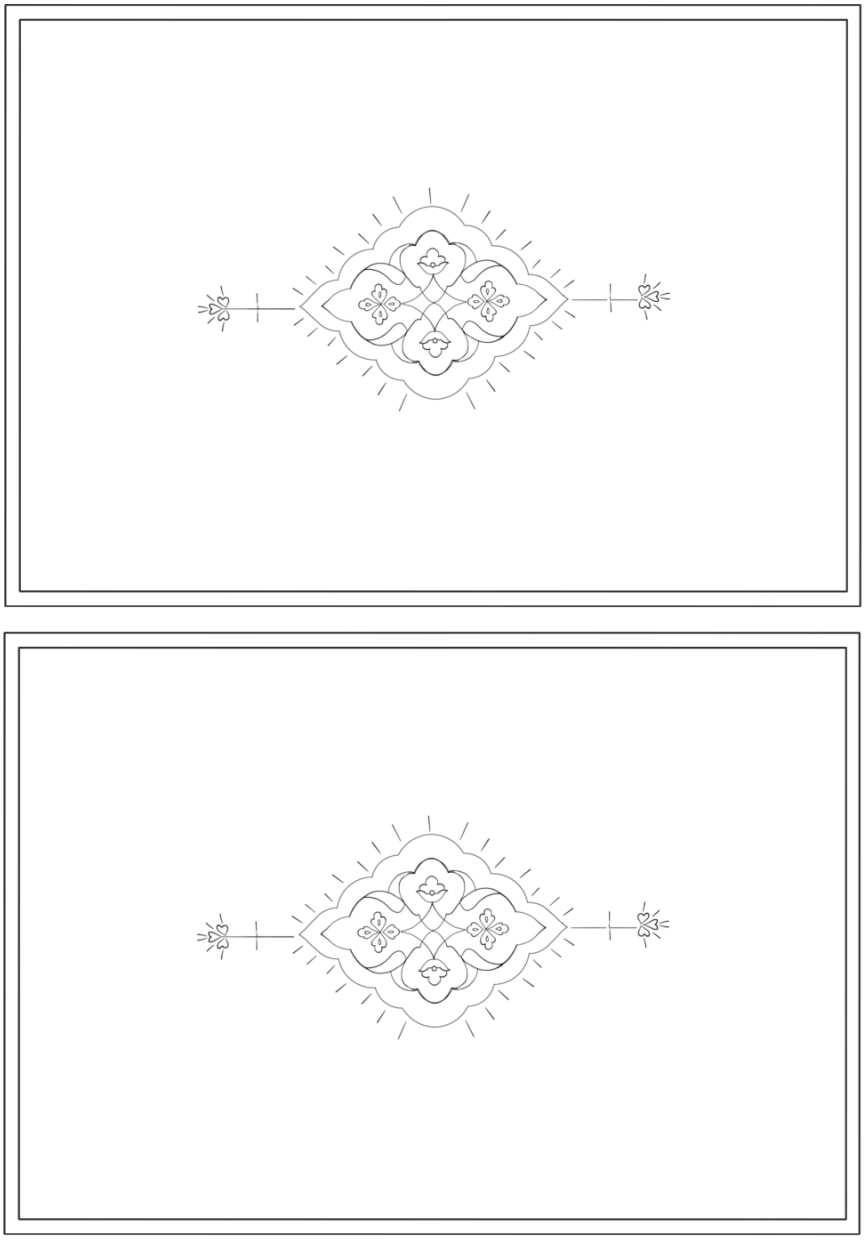
3.47 K.İ.H.K/ 2537 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.47 K.H.K. 2537 numaralı eser

Eserin Adı: Lübbü'l-Elbâb Fî İlmi'l-i'râb. Dil /Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi/2537. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 180x130 mm. Yazı: 105x75 mm.Varak (Yaprak) Sayfa: 60 yk. Ketebesi (Tarih): Yok. Müellifi: Muhammed B. Muhammed B. Ahmed El-Esferayînî. Malzeme ve Rengi: Kırmızı Meşin. Cild Tasarımı: Rumili ve Bitkisel Motifli Şemse. Bugünkü Durumu: Mıklebi kopuk, deri aşınmış ve yıpranmış durumdadır.[50]

[50] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.47 K.H.K. 2537 numaralı cilt çizimi

Eserin üst ve alt kapağında aynı desen bulunur. Şemse ¼ tam simetrik, rumili ve bitkisel motifli bir desenden oluşur. Şemsenin etrafını çeviren dendanlar, salbek yerinde bulunan cetvel ve yarım penç motifi, kenar cetvelleri ve kısa çizgilerden ibaret tığlar altınla çekilmiştir.

Soğuk baskı tekniği ile yapılmış olan desen bordo renk deri üzerine işlenmiştir. Kitabın mıklebi kopuk ve yıpranmış vaziyettedir.

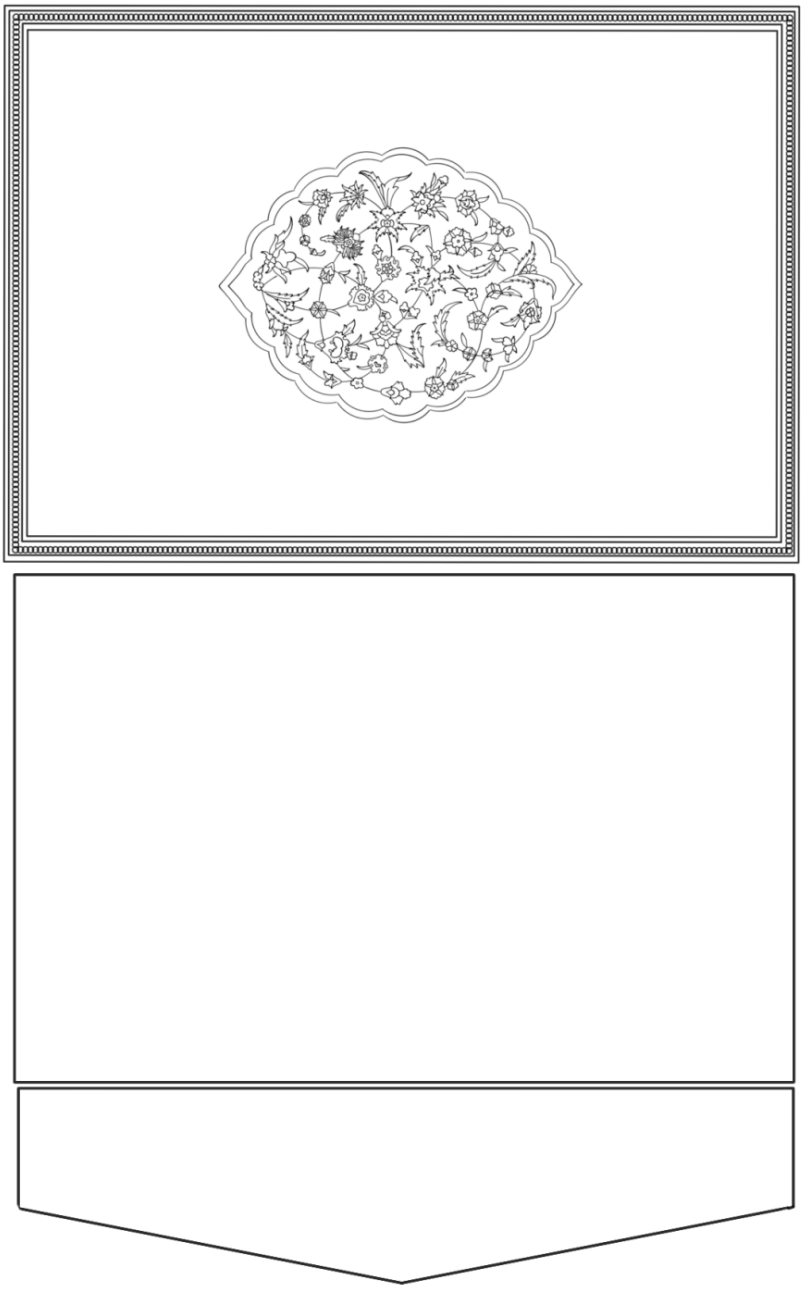
3.48 K.İ.H.K/ 2505 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.48 K.H.K. 2505 numaralı eser

Eserin Adı: El-Ferâ'izü's-Sirâcîye. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2505. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 195x115 mm. Yazı: 115x47 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 89 yk. Ketebesi (Tarih): 1022 (1612). Müellifi: Sirâceddin Muhammed B. Muhammed Es-Secâvendî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin. Cild Tasarımı: Detaylı bitkisel motifli gömme şemse. Bugünkü Durumu: Çok yıpranmış, kurt yenikleri bulunmaktadır.[51]

[51] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.48 K.H.K.2505 numaralı cilt çizimi

Eserin üst kapağında detaylı bitkisel motiflerden oluşan serbest tasarım ile oluşturulmuş şemse bulunmaktadır. Şemsenin etrafını saran dendanlar altınla çizilmiştir. Salbek ve tığ yerine altınla çekilmiş kısa çizgiler bulunur. Kenar suyu ve cetveller altın ile yapılmıştır. Alt kapakta ise desen bulunmaz. Mıklebi ve iç kapağı yeşil kumaş ile kaplıdır. Sırt kısmı farklı derilerle tamir görmüş ve yıpranmıştır. Sırt kısmındaki derinin tamamına yakını kopuk vaziyettedir.

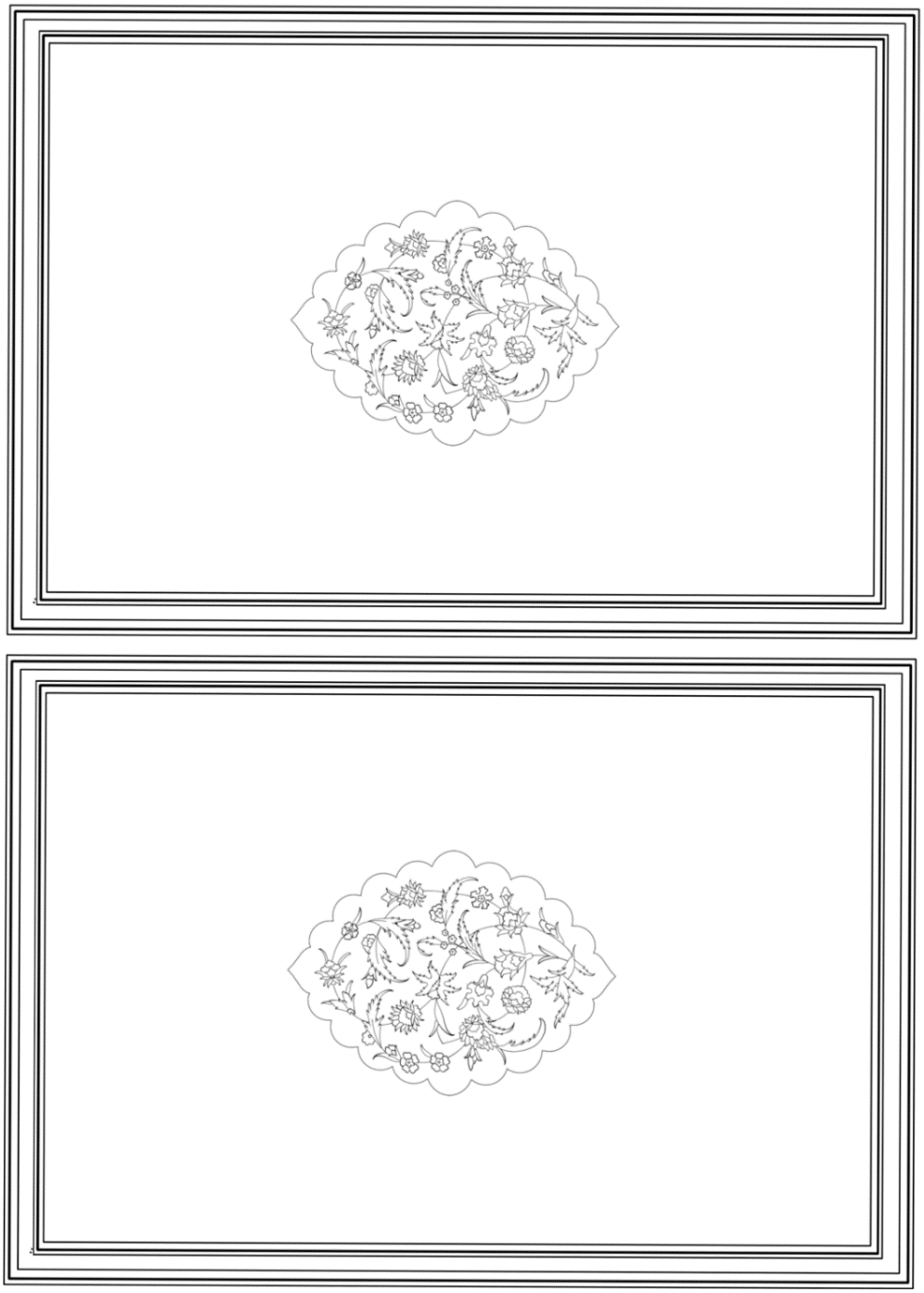
3.49 K.İ.H.K/ 2588 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.49 K.H.K. 2588 numaralı eser

Eserin Adı: Haşiye ala şerhi't-tecrîd. Dil / Konu: Arapça. Bulunduğu Yer / Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi /2588. Geldiği Yer: Numaniye Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 183x130 mm. Yazı: 140x85 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 284 yk. Ketebesi (Tarih): 740(1340). Müellifi: el-Cürcânî, Ebü'l-Hasan Seyyid Şerif Ali b. Muhammed b. Ali el-Hüseyni eş-Şirazi el-Hanefi. Malzeme ve Rengi: Vişneçürüğü meşin. Cild Tasarımı: Soğuk baskı ile şemse. Bugünkü Durumu: Çok yıpranmış, kurt yenikleri bulunmaktadır.[52]

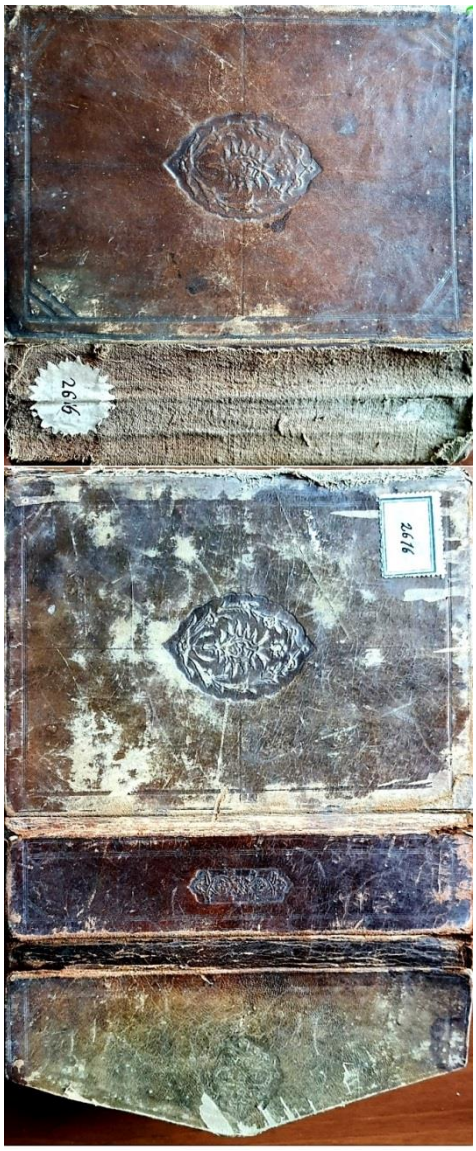
[52] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.49 K.H.K.2588 numaralı cilt çizimi

Eserin her iki yüzünde yer alan şemse deseni birbirinin aynıdır. Şemse beyzi formda olup içerisinde hatai, penç, dilimli yapraklar gibi bitkisel unsurlar yer alır. Köşebent, salbek ve tığ motiflerinin yer almadığı kapakta tasarım cetvellerle son bulmaktadır. Eserin mıklebi gövdeden ayrılmış ve bazı tamir izleri ile beraber yıpranmış halde günümüze ulaşmıştır.

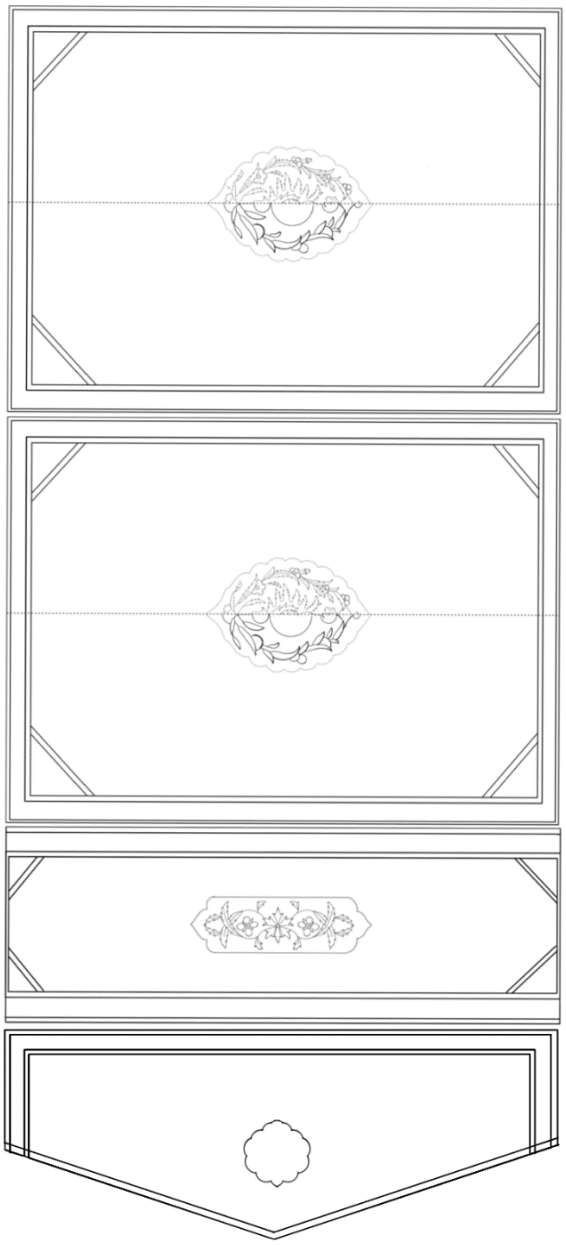
3.50 K.İ.H.K/ 2616 Envanter Numaralı Eser

Fotoğraf 3.50 k.h.k. 2616 numaralı eser

Eserin Adı: el-Makasıdü'l-hasene. Dil/Konu: Arapça. Bulunduğu Yer/Env. No: Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi/2616. Geldiği Yer: Münire Medresesi. Ölçüler: Cild ve Kâğıt: 180x135 mm. Yazı: 125x95 mm. Varak (Yaprak) Sayfa: 244 yk. Ketebesi (Tarih): 831(1427). Müellifi: Muhammed b. Abdürrahman es-Sahâvî. Malzeme ve Rengi: Kahverengi meşin. Cild Tasarımı: Soğuk baskı ile şemse. Bugünkü Durumu: Çok yıpranmış, kurt yenikleri bulunmaktadır.[53]

[53] http://ktp.isam.org.tr/?url=ktpgenel/findrecords.php

Çizim 3.50 K.H.K. 2616 numaralı eser

Eserin her iki kapağında da aynı şemse motifi kullanılmıştır. Şemse ½ oranında tam simetriktir. Beyzi formdaki şemsenin ortasında bir hatai motifi onu iki yanından çevreleyen daların üzerinde bitkisel motifler bulunur. Mıklebindeki desen tam olarak görünmemektedir fakat bulut motifini andıran motifler bulunur. Sertabında ½ simetrik bitkisel bir bezeme bulunmaktadır.

4. YÖNTEM

Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesinde korunmakta olan ciltleri içeren bu çalışmada tarama modeli ile alan yazın taraması yapılmış, kütüphanedeki el yazması eserler taranarak içerisinden 50 tanesi çalışmaya dahil edilmiştir. Seçilen eserlerin şemseli olması, deri ile kaplı olması, farklı desen ve formlara sahip olması, tasarım özelliklerinin farklı olması ve yıpranmış olması gibi özellikleri ortaktır. Eserler yerinde incelenerek ve betimleme yöntemiyle analiz edilmiştir. Seçilen eserler kütüphane ortamında sırayla incelenmiştir. Bu incelemeler için yazılı izine ihtiyaç duyulmuş ve kütüphane dışına çıkılmama şartı ile müsaade alınmıştır. Eserler fotoğrafları çekildikten sonra üst kapak, sırt, alt kapak, sertap ve mıklep sırasına göre fotoğraf düzenleme programında düzenlenerek çalışmanın içerisine alınmıştır. Daha sonra ibis paint isimli uygulama ile fotoğraf üzerinden şemse üzerindeki motifler çizilmiştir. Araştırma konusu hakkında literatür taraması, dolaylı ve doğrudan alıntılar yaparak ilgili konular tez çalışmasına dahil edilmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünde kuramsal çerçeveye yer verilirken el yazması eserin tanımı, bölümleri, Türk Cilt Sanatı ve tarihi gelişimi, cilt yapımında kullanılan teknikler ve cilt çeşitleri de bu bölümde ele alınmıştır. İkinci bölümde Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesine kısaca değinilmiş ve üçüncü bölümde seçilen elli el yazmasının incelenmesi ve çizimlerinin yapılmasına yer verilmiştir. Bu kısımda yer alan çizimler ibis paint adlı bir uygulama ile dijital ortamda çizilerek çalışmaya eklenmiştir. Dördüncü bölümde yöntem anlatılmıştır. Beşinci bölümde araştırmadan ilham alınarak üretilen sanatsal çalışmalar bulunmaktadır. Değerlendirme ve sonuç kısmı ise altıncı bölümü oluşturmaktadır.

5. SANATSAL ÇALIŞMALAR

Kastamonu Yazma Eser kütüphanesinden seçtiğimiz 50 adet el yazması eserin cilt süslemelerinden etkilenerek ve incelenen tasarımlardan yola çıkarak on iki adet özgün çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan ilki Fotoğraf 5.1'de yer alan Saz yolu üslubu ile şemse tasarımıdır. Murassa ciltlerden esinlenerek bezemenin bazı noktalarına küçük taşlar yerleştirilmiştir.

Fotoğraf 5.1'de Saz yolu üslubunda cilt kapağı tasarımı yer almaktadır. İncelenen cilt kapakları çoğunlukla deri üzerine yapılmıştır. Bundan yola çıkarak zeminde kâğıt yerine orijinal deri kullanılmıştır.

Fotoğraf 5.3'de yer alan çalışma koyu renk üzerine serbest tasarım olarak yapılmıştır.

Fotoğraf 5.4 ve 5.6'da ise ve bulutlu şemse tasarımları yer almaktadır. İncelenen eserler arasında bulunan ¼ oranında simetrik şemselerden esinlenilmiştir.

Fotoğraf 5.2'de ise mülevven ciltlerden yola çıkılarak ortasına kahverengi deriden lazerle kesilmiş bir parçanın aynı usulle açılmış olan yuvasına yerleştirilmesi suretiyle yapılmıştır. Lazer kesim deri üzerine rumili şemse tasarımı ½ oranında simetriktir.

Fotoğraf 5.7 ve 5,8'de Deri üzerine bulutlu bitkisel cilt tasarımı yapılmıştır. İşlenmiş kahverengi deri üzerine şemse tasarımı yapılmıştır.

Fotoğraf 5.9'da ise klasik üslupta rumili ve bitkisel bir tasarım mevcuttur.

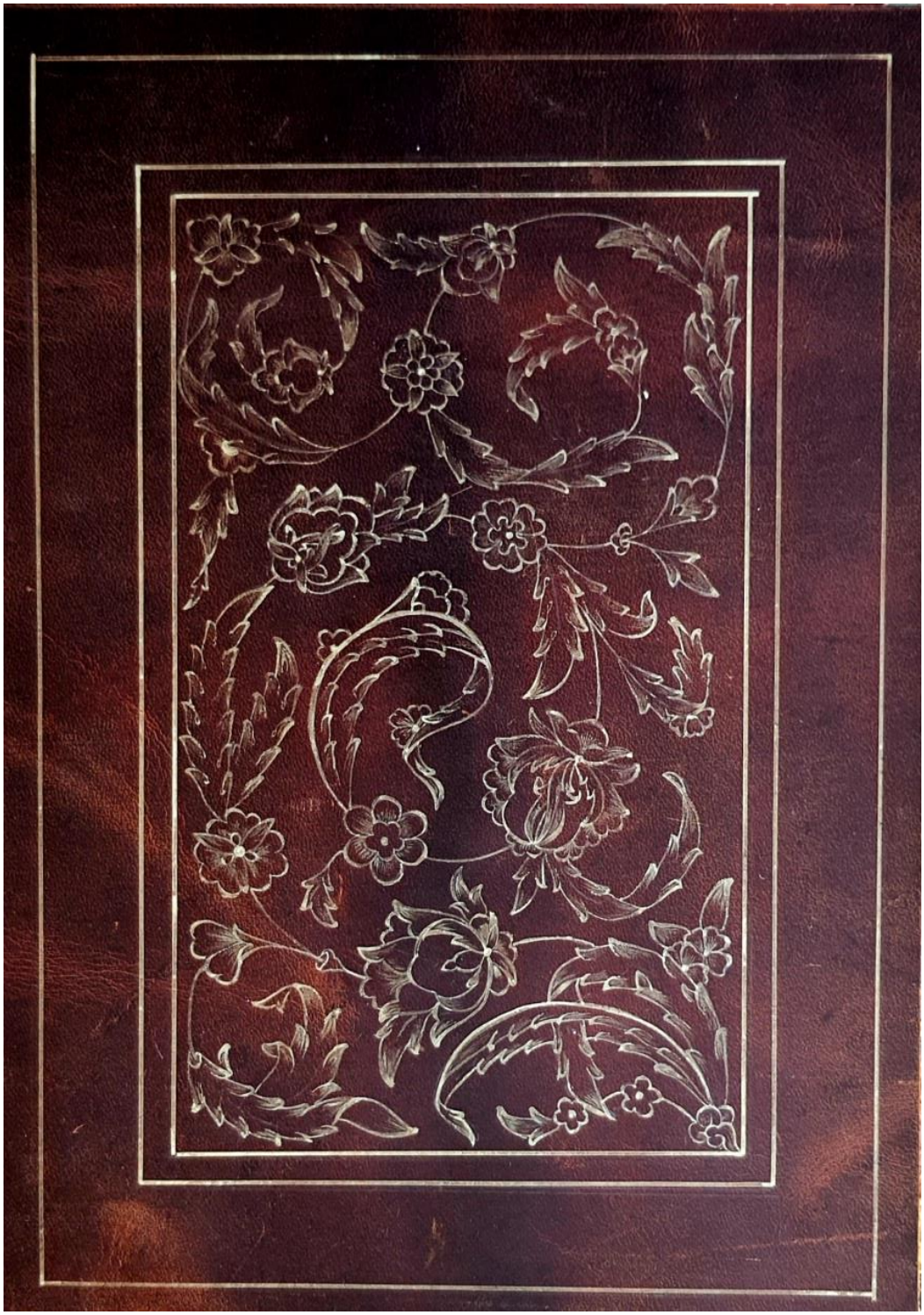
Fotoğraf 5.10'da siyah deri üzerine ¼ oranında simetrik rumi ve bitkisel motiflerin bir araya getirilerek yapıldığı bir tasarım bulunmaktadır. Rumiler kırmızı akrilik ile renklendirilmiştir. Deri üzerine altın ile çalışma yaparken derinin altını almaması üzerine deri sütü denilen bir malzeme ile deri terbiye edilmeye çalışılmış fakat iyi sonuç alınamamıştır.

Fotoğraf 5.11’da uygulanan tasarım mıklep sırt, sertap kısımlarıyla tasarlanmış tam boy bir cilt kapağıdır. Tez çalışmasına konu olan şemselerin 8 tanesinin formu bu çalışmadaki gibiydi. Onlardan ilham alınarak bu çalışma yapılmıştır.

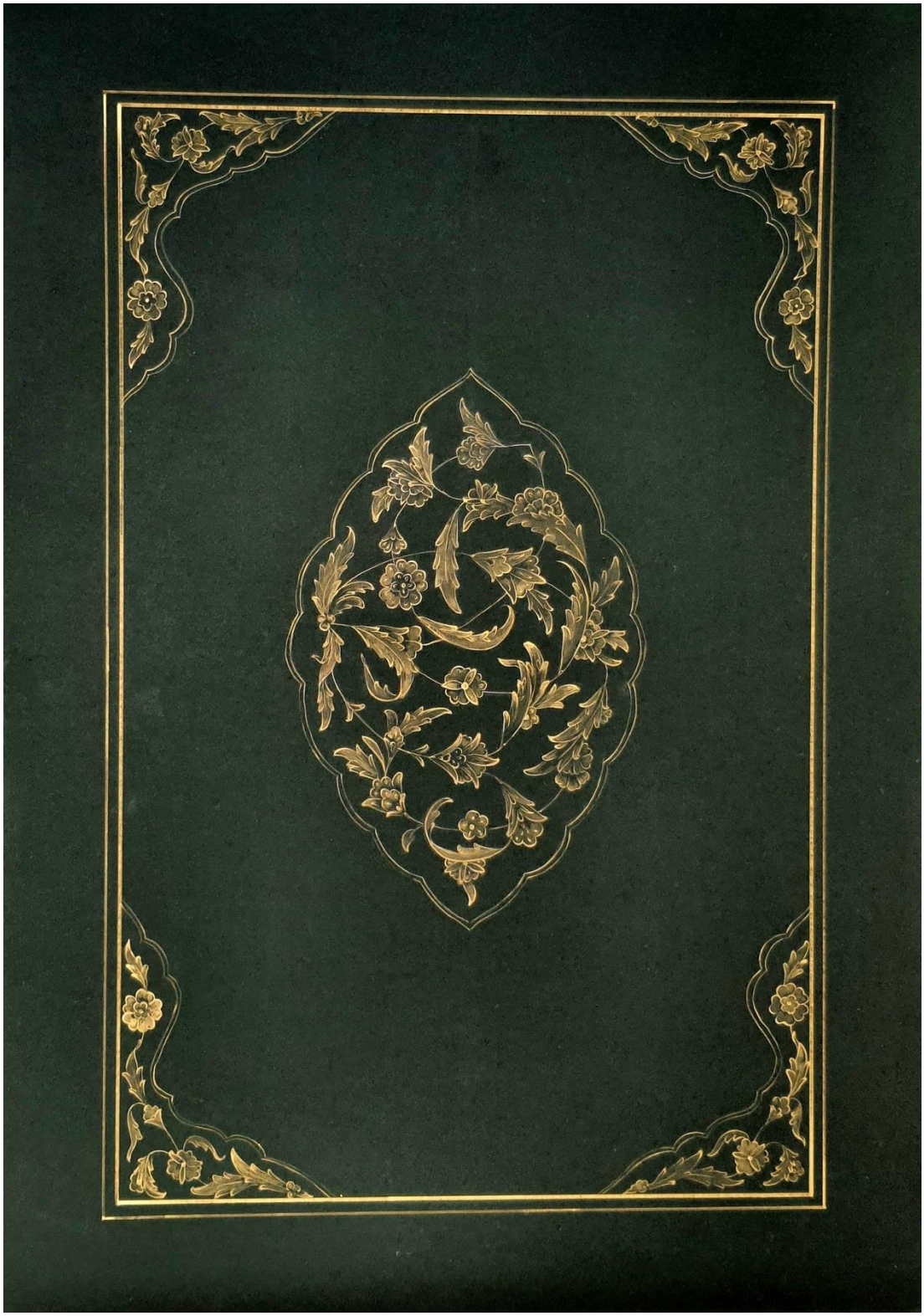
Fotoğraf 5.12’da sülüs yazılı bir levha bulunmaktadır. İncelenen şemselerdeki bitkisel motiflerden ilham alarak tasarlamıştır.

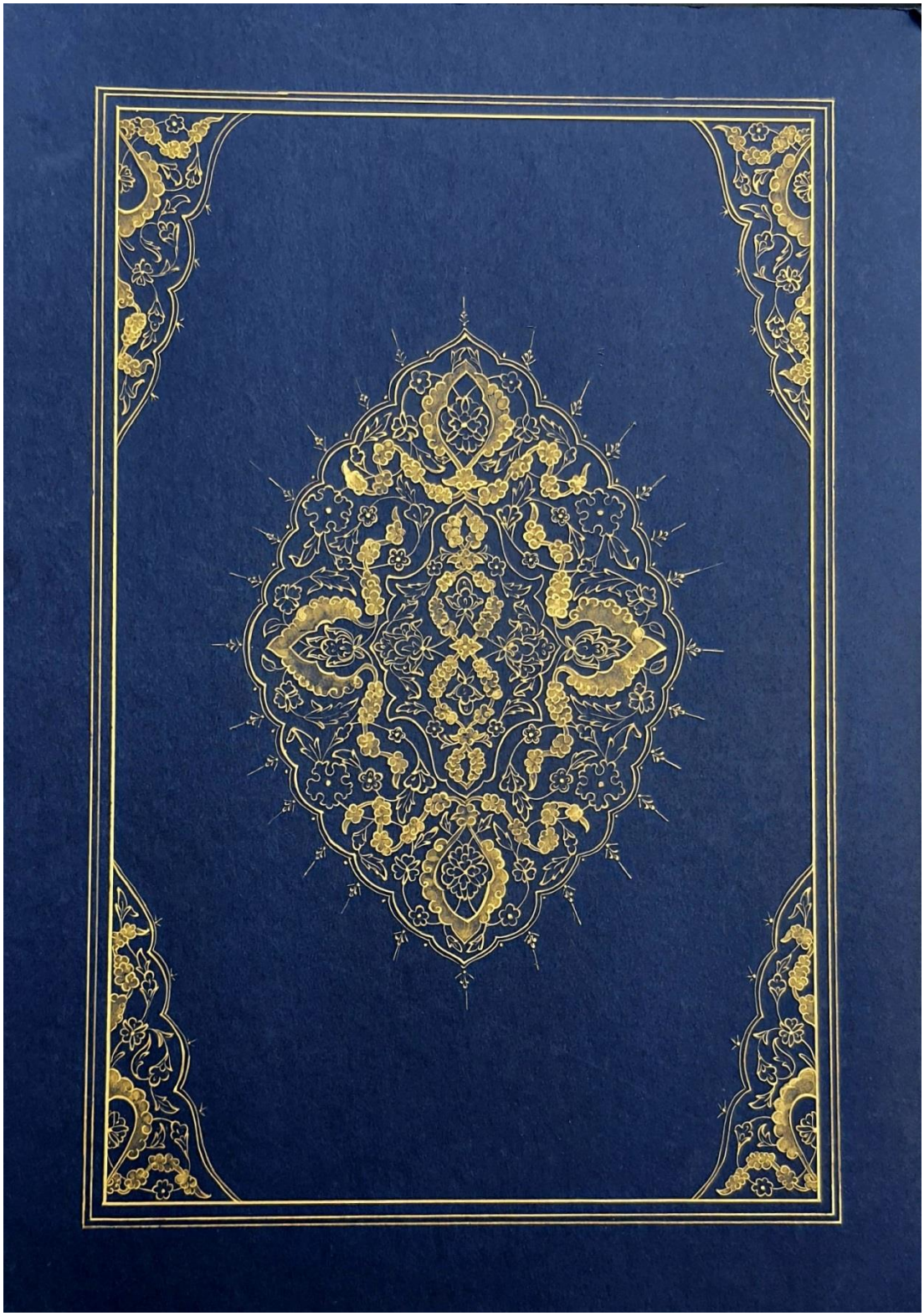
Fotoğraf 5.1 Sazyolu üslubu ile şemse tasarımı

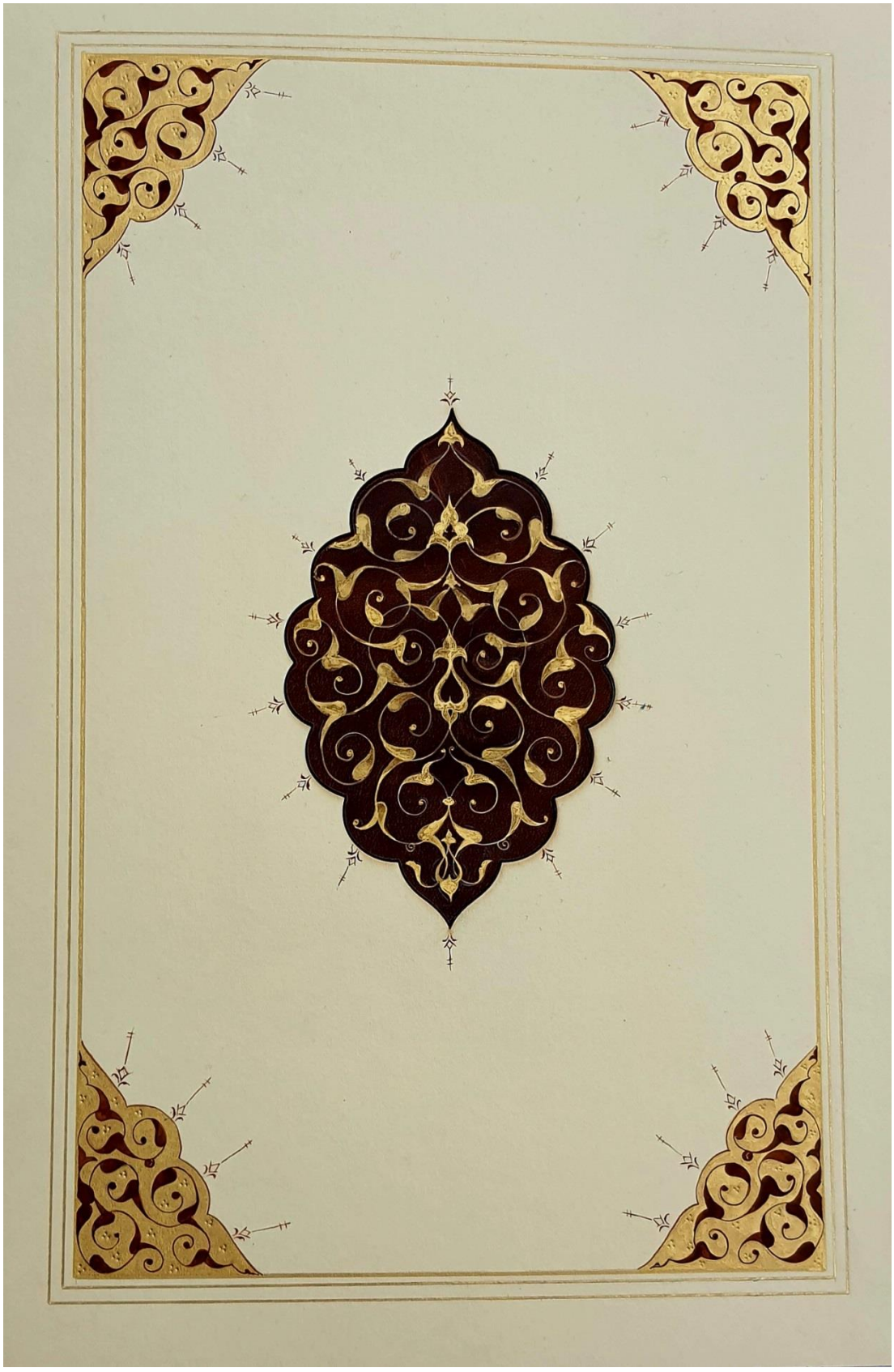
Fotoğraf 5.2 Sazyolu üslubunda cilt kapağı

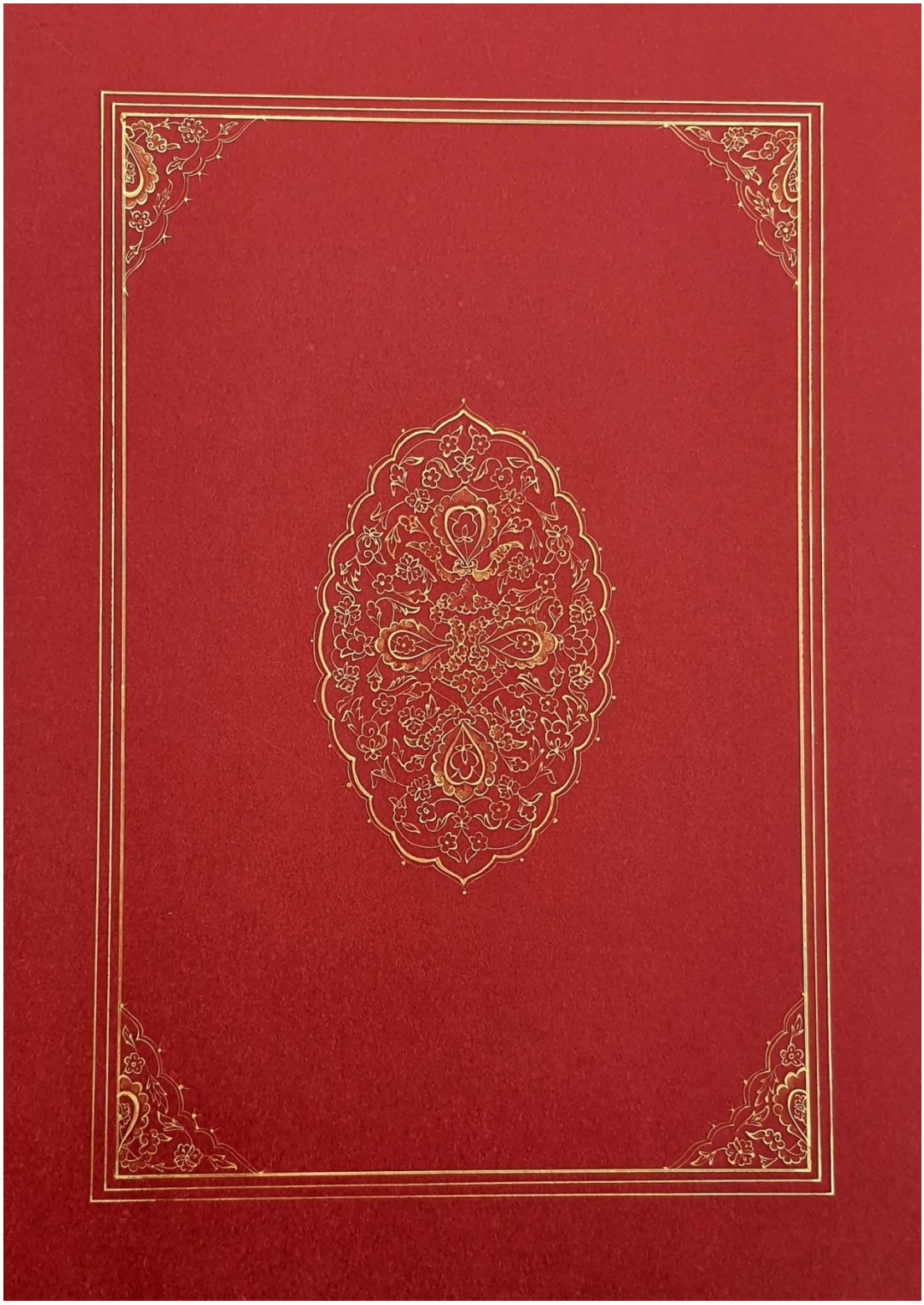
Fotoğraf 5.3 Cilt kapağı

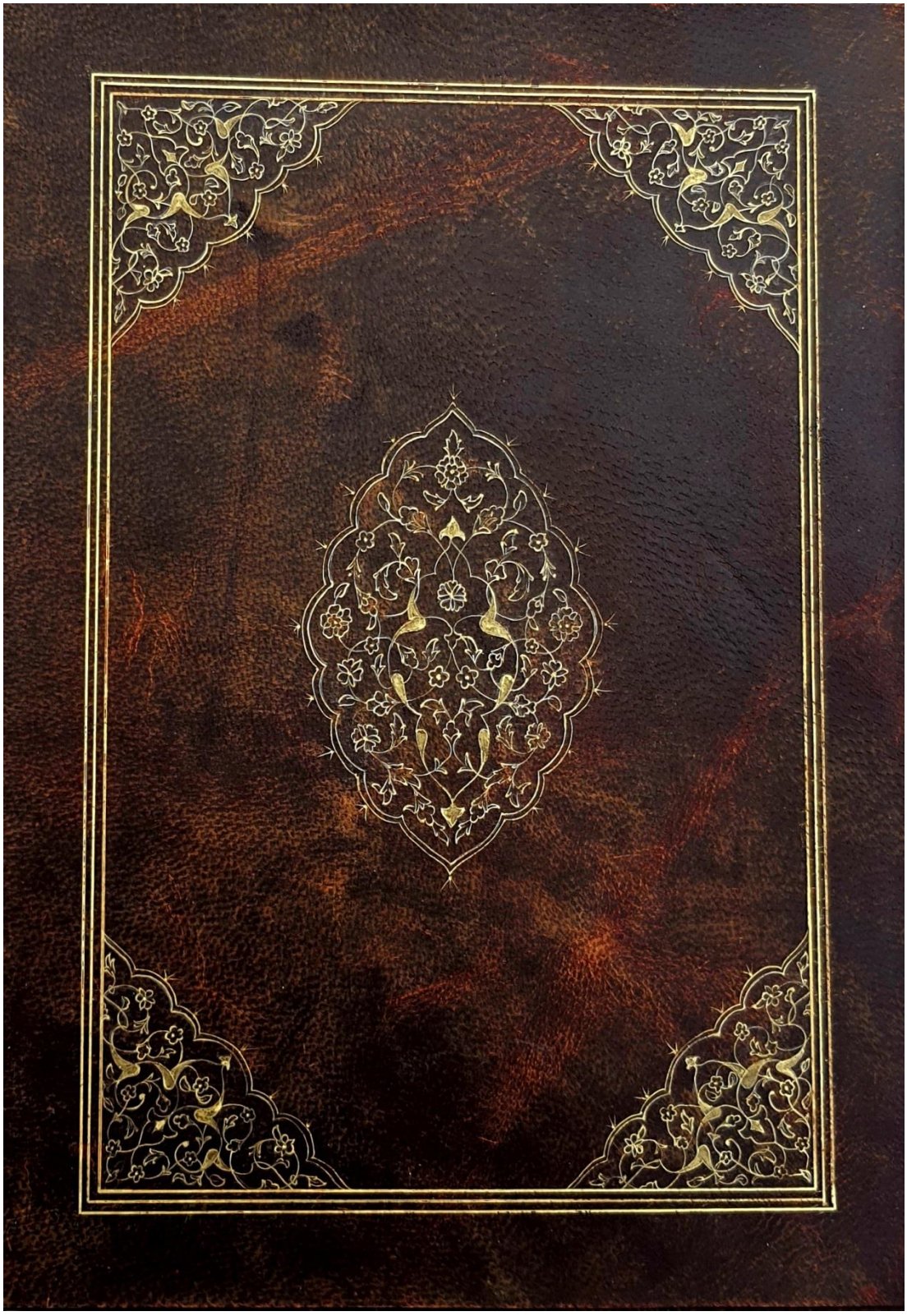
Fotoğraf 5.4 Bulutlu cilt kapağı tasarımı

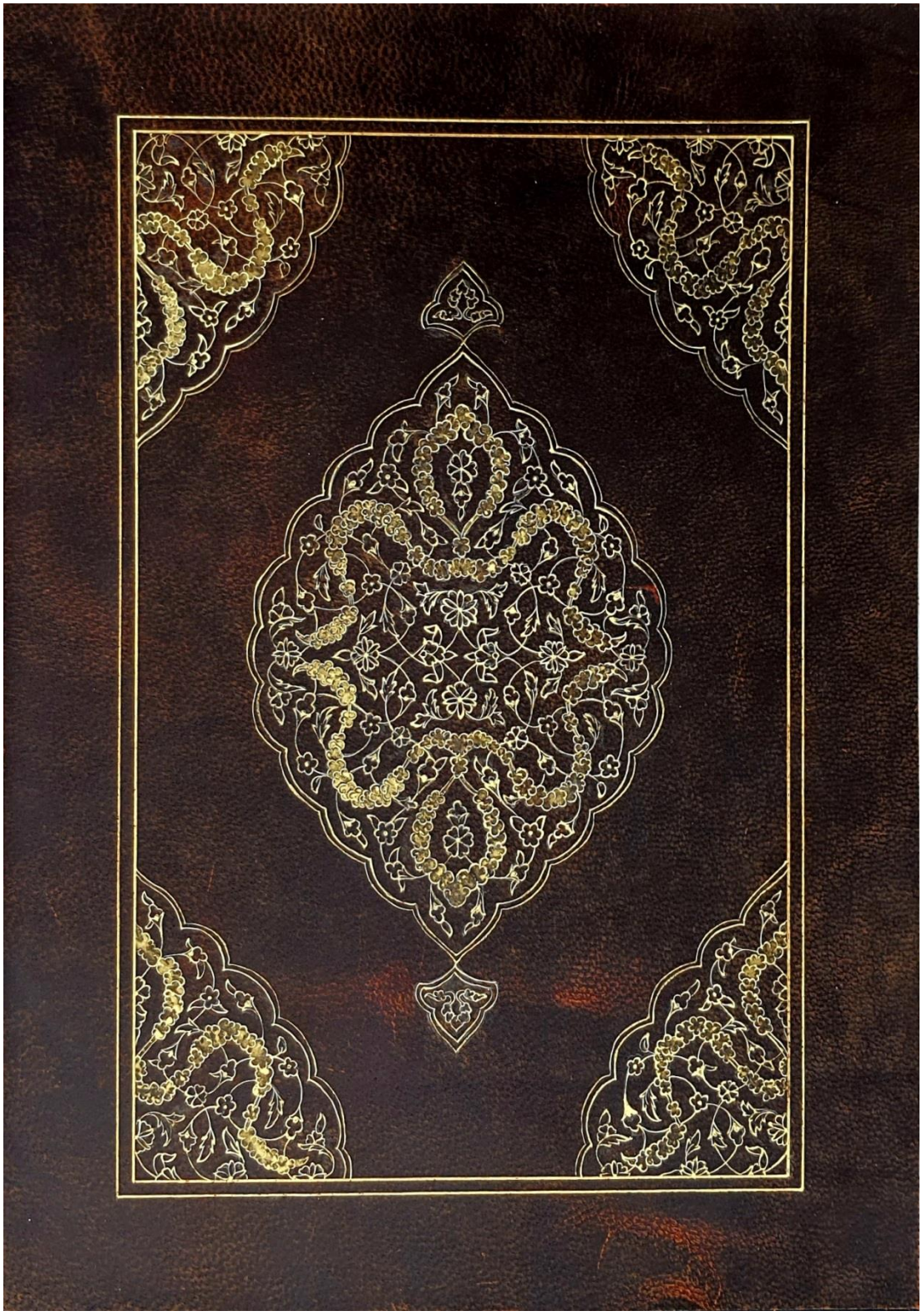
Fotoğraf 5.5 Lazer kesim deri üzerine rumili şemse tasarımı

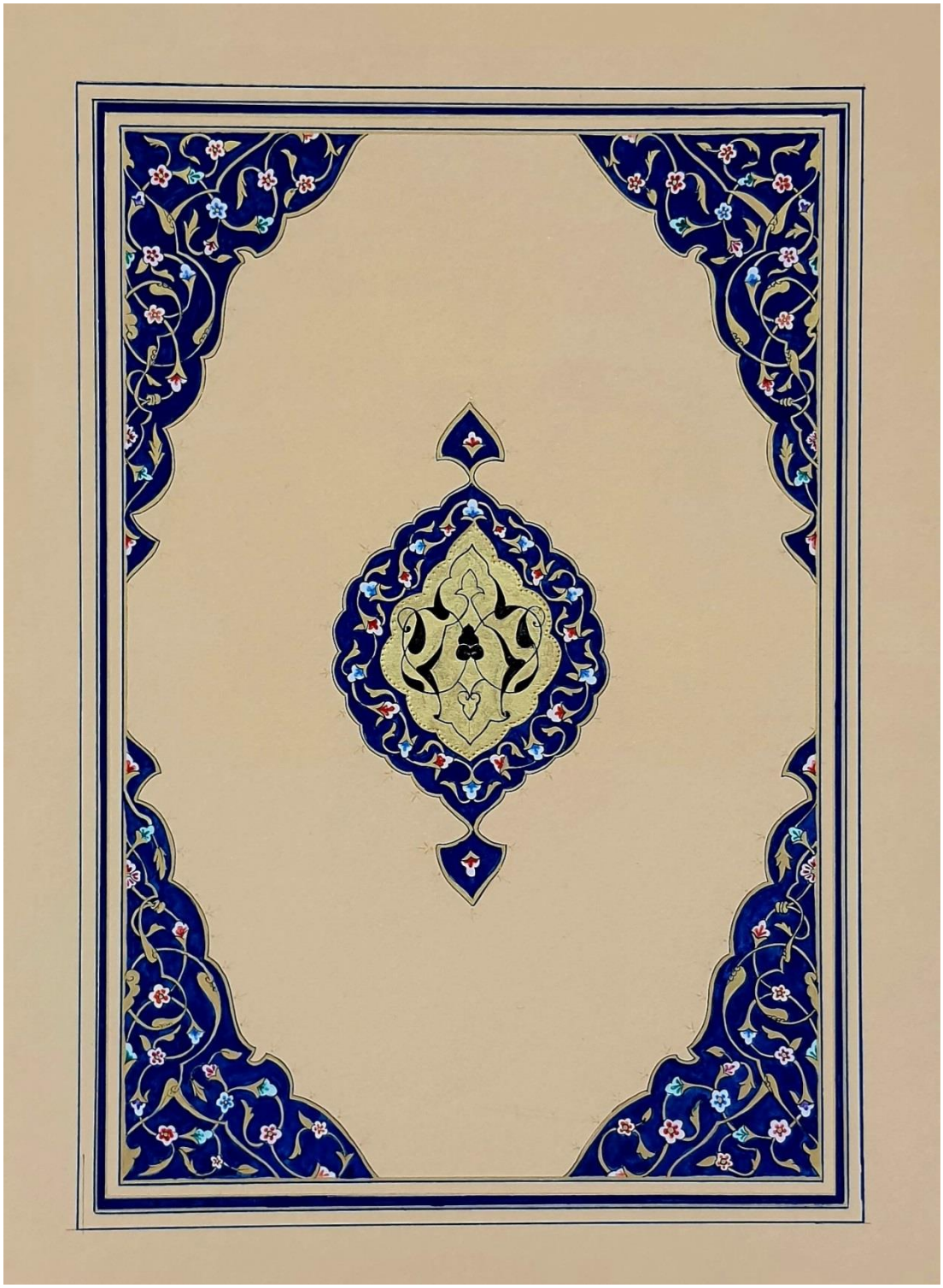
Fotoğraf 5.6 Bulutlu cilt kapağı tasarımı

Fotoğraf 5.7 Deri üzerine rumili bitkisel cilt tasarımı

Fotoğraf 5.8 Deri üzerine bulutlu bitkisel cilt tasarımı

Fotoğraf 5.9 Cilt kapağı

Fotoğraf 5.10 Deri üzerine şemse tasarımı

Fotoğraf 5.11 Deri üzerine cilt kapağı tasarımı

Fotoğraf 5.12 Sülüs levha

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk cilt sanatının tarihi gelişimine baktığımızda Uygurlardan başlayarak günümüze dek uzanan bir süreç ile karşılaşırız. Türklerin yazıya verdikleri önem yazının bulunduğu eserlerdeki sanatlarla ortaya konmaktadır. Kitabı ciltlemekte bu sanatlardan sadece bir tanesidir. Tarihi seyir içerisinde günümüze ulaşan ve incelenen eserler bu sanatın gelişimi ile ilgili birinci elden bilgi kaynağı sunmaktadırlar.

Yapılan tez çalışması ile Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesinden seçilerek tezin konusunu teşkil eden elli adet şemseli cildin korunma durumları belgelenmiş olurken çizimlerinin yapılması ile de tasarımları belgelenmiştir. Çalışma esnasında tek tek incelenen eserlerin her ne kadar korunsalar da yıpranma ve zamana bağlı bozulmaların devam ettiği ve tahribata maruz kaldıkları gözlenmiştir. Gözlemlenen bu bozulmaların daha da ilerlememesi için sayfa aralarına esere zarar vermeyen özel kağıtların konması, mevcut kağıtların artırılması gerekebilir. Ciltlerin olası sürtünmelerle oluşabilecek hasarları en aza indirmek için özel kumaşlarla muhafaza altına alınması büyük önem arz etmektedir.

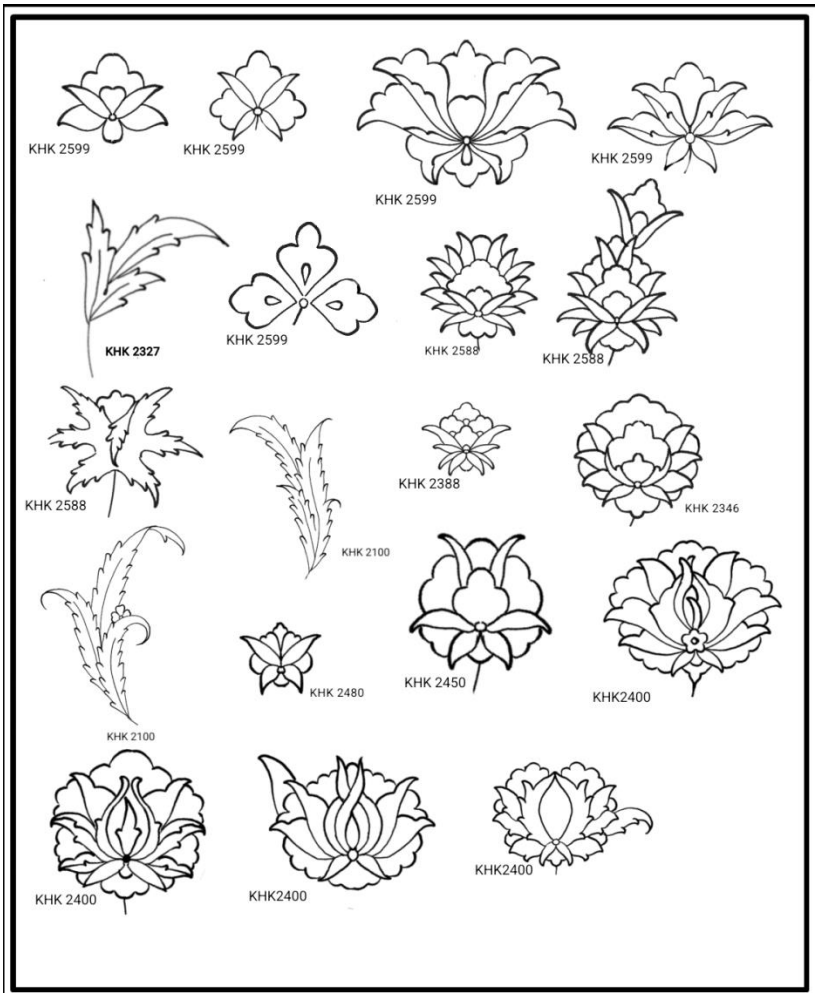
Bu çalışmanın bir örneği kütüphaneye bırakılmıştır. İncelenen eserlerin korunmasına yardımcı olmak için, bu eserlerin cilt desenleri üzerine çalışan araştırmacılar ilk aşamada kütüphaneye teslim edilen bu tezi inceleyerek çalışmalarını yürütebilirler. Bu şekilde orijinal eserler daha az müdahaleye maruz kalacağından korunmalarına katkı sağlanmış olacaktır.

Bu araştırma Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesinde korunmakta olan 50 adet el yazması eserin cilt süslemelerini içerir. Tez çalışmasına dâhil edilecek olan ciltler Kastamonu yazma eser kütüphanesi dijital arşivinden seçilerek incelenmiştir. Seçilen eserler daha öne başka çalışmalara konu olmayan şemse tasarımlı cilt kapaklarıdır. Eserler kütüphaneye gidilerek gerekli izinler alındıktan sonra inceleme gözlem yaparak ve fotoğraflayarak kayıt altına alma şeklinde çalışılmıştır. Fotoğraflanan eserler uygun programlarda düzenlenmiş ve tez çalışmasına eklenmiştir. Ayrıca şemse tasarımları dijital ortamda sanal bir uygulama programında çizilmiştir.

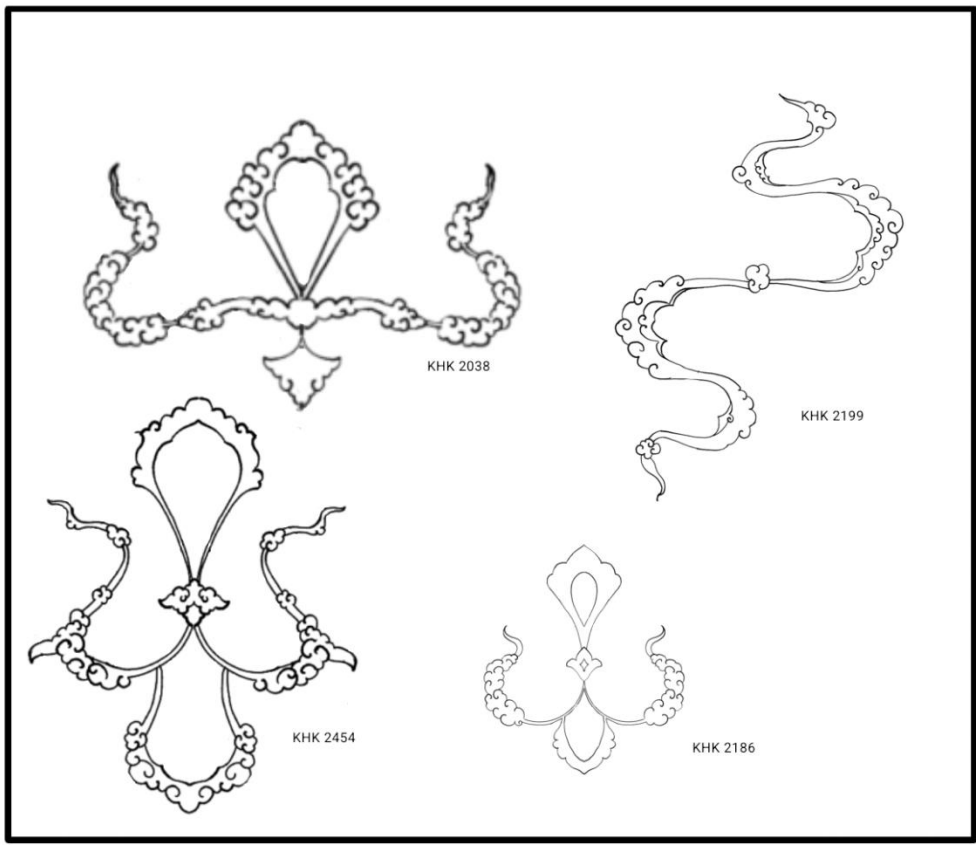
Günümüze ulaşan bu el yazmalarının genel durumu hakkında ise yıpranmış olduklarını söyleyebiliriz. Örneğin KHK/2018, KHK/2088, KHK/2505 numaralı eserin formaları ayrılmış durumdaydı. KHK/2151, KHK/2199, KHK/2277, KHK /2382, KHK/2388, KHK/2404, KHK/2412, KHK/2454, KHK/2280, KHK/2288, KHK/2002, KHK /2199, KHK/2280, KHK/2588 envanter numaralı ciltlerin mıklebi kopmuş, KHK/2305 KHK/2404, KHK/2424, KHK/2505, KHK/2545 ve KHK/2450 envanter numaralı ciltlerin sırt kısmı boydan boya ayrılmış durumda olduğu gözlenmiştir. Eserlerin pek çoğunda kurt yenikleri mevcuttur. Renklerinde solma ve deri üzerinde aşınmaya bağlı yıpranmalar gözlenir. Altın kullanılan bazı ciltlerden sürtünmeye ve zaman bağlı olduğu tahmin edilen dökülmelere rastlanmıştır. Formalarından tamamen ayrılmış yazma eserlerin sayfalarının kaybolmaması için bir zarf içerisinde muhafaza edildiğini ve bu şekilde korunduğunu gözlemledik. Eserlerin zaman zaman tamirattan geçtiği üzerinde bulunan farklı renkteki derilerden ve yapıştırma izlerinden anlaşılmaktadır. Örneğin KHK/2505, KHK/2476, KHK/2589, KHK/2599, KHK/2454, KHK/2459 envanter numaralı ciltler başka renk derilerle tamir edilmiştir.

İncelenen eserlerde kullanılan deri renklerine baktığımızda 25 adet kahverengi, 5 tane vişne rengi, 10 adet bordo ve 6 tanesi siyah, renkte iken bunlardan KHK/2023 ve KHK/2320 envanter numaralı eserler krem rengi, KHK/2217, KHK/2371 ve KHK /2337 envanter numaralı eserler kırmızıdır. Eserlerin süsleme tekniklerine baktığımızda KHK/7, KHK/2002, KHK,2099, KHK/2018, KHK/2026, KHK/2035, KHK/2038, KHK/2088, KHK/2089, KHK/2130, KHK/2155, KHK/2186, KHK/2189, KHK/2217, KHK /2548 KHK/2277, KHK,/2305, KHK /2327, KHK /2329, KHK /2344, KHK/ 2346, KHK/ 2349, KHK/ 2364, KHK /2368, KHK /2371, KHK/ 2380, KHK /2382, KHK /2388, KHK /2396, KHK /2400, KHK /2404, KHK /2408, KHK /2468, KHK /2480, KHK /2337, KHK /2505, KHK /2588, KHK /2616 envanter numaralı eserlerin soğuk baskı tekniği ile yapıldığı gözlenmiştir. Bu teknik incelenen eserler içerisinde en çok kullanılan teknik olarak karşımıza çıkar. KHK /2100, KHK /2280 ve KHK /2454 envanter numaralı eserler alttan ayırma tekniği ile yapılmıştır. KHK/2476 numaralı eser mülevven tekniği ile yapılmıştır. KHK/2151, KHK/2320 ve KHK/2450 numaralı eserler mülemma tekniği ile yapılmıştır. KHK/2023 numaralı eser çarkuşe tekniği ile yapılmıştır. KHK/2412 envanter numaralı eser yekşah tekniği ile yapılmıştır. Eserlerde genel olarak bitkisel motifler kullanılmıştır sırasıyla

KHK/07, KHK/2002, KHK/2018, KHK/2089, KHK/2100, KHK/2130, KHK/2151, KHK/2155, KHK/2189, KHK/2217, KHK/2305, KHK/2320, KHK/2327, KHK/2329, KHK/2344, KHK/2346, KHK/2349, KHK/2364, KHK/2368, KHK/2382, KHK/2388, KHK/2400, KHK/2404, KHK/2408, KHK/2424, KHK/2450, KHK/2459, KHK/2468, KHK/2480, KHK/2505, KHK/2448, KHK/2588, KHK/2549, KHK/2616 envanter numaralı eserlerdir (Bkz. Çizim 5.1). Bazı eserlerde bezeme unsuru olarak rumi deseni görülürken bazılarında bulut motiflerinin olduğu görülmüştür. Bunlardan rumili olanlar KHK/2023, KHK/2026, KHK/2088, KHK/2277, KHK/2280, KHK/2380, KHK/2412, KHK/2476 ve KHK /2537 envanter numaralı eserlerdir. Bulutlu olanlar ise KHK/2035, KHK/2038, KHK/2186, KHK/2199, KHK/2371, KHK/2396, KHK/2454 envanter numaralı eserlerdir (Bkz. Çizim 5.2).

Çizim 6.1 Bitkisel motifler

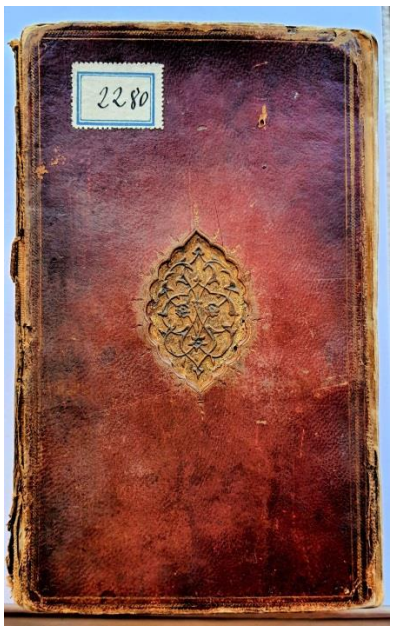
Çizim 6.2 Bulut motifleri

Eserlerin desen tasarımları çoğunluka serbest tasarım uygulamalarından oluşur. Serbest tasarımlı ciltler, KHK/2089, KHK/2100, KHK/2130, KHK/2151, KHK/2155, KHK/2189, KHK/2305, KHK/2320, KHK/2327, KHK/2329, KHK/2344, KHK/2364, KHK/2368, KHK/2382, KHK/2388, KHK/2400, KHK/2412, KHK/2450, KHK/2459, KHK/ 2480, KHK/2505, KHK/ 2548, KHK/ 2588, KHK/2599’ dur.

Fotoğraf 6.1 Serbest tasarım cilt örneği

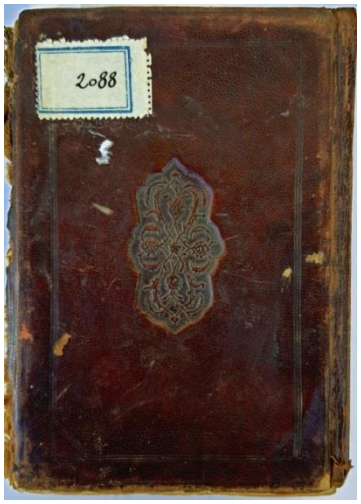
Çalışmaya dahil olan altı adet cilt kabı 1/2 tasarımlıdır. Bunlar ise KHK/2002, KHK/2280, KHK/2412, KHK/2454, KHK/2468 ve KHK/2616 envanter numaralı ciltlerdir.

Fotoğraf 6.2 1/2 Tasarımlı cilt örneği

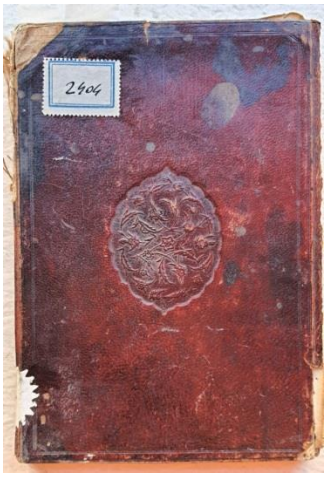
Çalışma konusunun içindeki eserlerden 1/4 tasarımlı 17 tane cilt kapağı bulunur, bunlar ise; KHK/7, KHK/2023, KHK/2026, KHK/2035, KHK/2038, KHK/2088,

KHK/2186, KHK/2217, KHK/2277, KHK/2346, KHK/2349, KHK/2371, KHK/2380, KHK/2396, KHK/2408, KHK/2476 ve son olarak KHK/2357'dir.

Fotoğraf 6.3 ¼ Simetrik cilt örneği

KHK/2018, KHK/2199 ve KHK/2404 envanter numaralı el yazmalarının tasarımları ise ters simetrik şeklindedir.

Fotoğraf 6.4 Ters simetri cilt örneği

Sonuç olarak günümüze ulaşan bu elli eserin çoğunluğunun renginin kahverengi olduğu, bezemelerinde en çok bitkisel motiflerin kullanıldığı yapım tekniği olarak ise en çok soğuk baskı tekniğinin tercih edildiğini söyleyebiliriz (Bkz Tablo 2). Yapılan bu çalışma ile incelenen elli eserin şemse bezemeleri çizilerek ve eserler tek tek fotoğraflanarak kayıt altına alınmıştır. Yapılan çalışmanın yeni araştırmalar için bir katkı sağlamasını temenni ediyoruz.

Tablo 6.1 Kastamonu yazma eser kütüphanesinde yer alan eserlerin yapımında kullanılan teknikler, motifler ve cilt renkleri

Envanter Numaraları	Kullanılan Motifler				Kullanılan Teknikler					Kullanılan Derinin Rengi						
	Rumi	Bulut	Bitkisel	Soğuk Baskı	Alttan Ayırma	Üstten Ayırma	Mülevven	Mülemma	Çarkuşe	Yekşah	Bordo	Kahverengi	Siyah	Vişne	Kırmızı	Krem
KHK/7			x	x								x				
KHK/2002			x	x									x			
KHK/2599			x	x							x					
KHK/2018			x	x							x					
KHK/2023	x		x						x							x
KHK/2026	x		x	x								x				
KHK/2035		x	x	x								x				
KHK/2038		x	x	x										x		
KHK/2088	x		x	x							x					
KHK/2089			x	x								x				
KHK/2100			x		x							x				
KHK/2130			x	x								x				
KHK/2151			x					x			x					
KHK/2155			x	x								x				
KHK/2186		x	x	x								x				
KHK/2189			x	x							x					
KHK/2199		x		x										x		
KHK/2217			x	x											x	
KHK/2548			x	x							x					
KHK/2277	x		x	x								x				
KHK/2280	x		x		x									x		
KHK/2305			x	x								x				
KHK/2320			x					x								x
KHK/2327			x	x								x				
KHK/2329			x	x							x	x				
KHK/2344			x	x								x				

Tablo 6.1'in devamı

Envanter Numaraları	Kullanılan Motifler				Kullanılan Teknikler					Kullanılan Derinin Rengi					
	Rumi	Bulut	Bitkisel	Soğuk Baskı	Alttan Ayırma	Üstten Ayırma	Mülevven	Mülemma	Çarkuşe	Yekşah	Bordo	Kahverengi	Siyah	Vişne	Kırmızı	Krem
KHK/2346			x	x								x				
KHK/2349			x	x								x				
KHK/2364			x	x								x				
KHK/2368			x	x								x				
KHK/2371		x	x	x											x	
KHK/2380	x		x	x							x					
KHK/2382			x	x								x				
KHK/2388	x		x	x								x				
KHK/2396		x	x	x								x				
KHK/2400			x	x								x				
KHK/2404			x	x							x					
KHK/2408			x	x									x			
KHK/2412	x									x		x				
KHK/2424			x								x					
KHK/2450			x					x						x		
KHK/2454		x	x		x								x			
KHK/2459			x				X					x				
KHK/2468			x	x								x				
KHK/2476	x		x				X						x			
KHK/2480			x	x									x			
KHK/2337	x		x	x											x	
KHK/2505			x	x									x			
KHK/2588			x	x										x		
KHK/2616			x	x								x				

KAYNAKLAR

Arıtan, A. (1992*). Konya dışındaki müze ve kütüphanelerde bulunan Selçuklu ve Selçuklu üslubunu taşıyan cilt kapakları*. [Doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Arıtan, A. (1993). Anadolu Selçuklu Cild San'atı'nın Özellikleri. *I.-II. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri*. Selçuklu üniversitesi yayınları.

Arıtan, A. (1993). İslâm Ansiklopedisi: Ciltcilik. TDV yayınları.

Arıtan, A. (2008, 10-15, Eylül). *Türk Deri İşlemeciliği Bağlamında Türk Cild San'atı.* Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara, Türkiye.

Arıtan, A. (2010, Ocak). Batı Dünyasının Türk Cild Tarihine Bakışı ve Türk Cild San'atı'nın Tarih İçindeki Gelişimi. İstem, (15), 169-192. https://dergipark.org.tr/tr/pub/istem/issue/26542/279475

Ayverdi, İ. (2003). Misalli Büyük Türkçe Sözlük: Kubbealtı Yayınları.

Bilgen, M. Dilber, M., Konak, R. (2017, Nisan, 10-12). *Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesinde Bulunan Beylikler Dönemine Ait Bazı El Yazması Eserlerin Cilt Süslemeleri* [Sözlü sunum]. Kastamonu Üniversitesi ve Taşköprü Belediyesi Uluslararası Taşköprü Pompeipolis Bilim Kültür Sanat Araştırmaları Sempozyumu, Taşköprü / Kastamonu, Türkiye.

Cumbur, M. (1968). Türk Kitap Sanatlarına ve Minyatürlerine Genel Bir Bakış, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* 1:75-142.

Çığ, K. (1952). Türk kitap kapları: *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *4*,1-20. http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/740/9453.pdf 14.12.19

Dülger, F. (2008). *Süleymaniye kütüphanesi Ayasofya Yazmaları Cild Örnekleri.* [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Edis, A. (2006). *Tire Necip Paşa Kütüphanesi'ndeki Cild Örnekleri*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Erkan, M. (1994). *Osmanlı dönemi el yazması deri cilt kitap süsleme örnekleri (Ankara Milli Kütüphane Türk Tarih Kurumu ve Etnoğrafya Müzesi)*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Güleç, A. (2007). *Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki seçilmiş klasik şemse cilt kapakları.* [Yüksek Lisans Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

Gümüşhan, H. (2019). *Türk Cilt Sanatında Necmettin Okyay ve talebelerinin eserleri.* [Yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

Karpuz, H. (2009) Anadolu Selçuklu Sanatı Literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 51-66

Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi tarihçesi http://www.kastamonu.yek.gov.tr/Home/Index_?n_id=2 Adresinden 21 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.

Kaya, D. ve Ünver, N. *Yazma Kitaplar*. http://www.yazmalar.gov.tr/sayfa/yazma-kitaplar/9 adresinden 30 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.

Kaya, N. ve Bozkurt, N. (2001). *İslâm Ansiklopedisi*, İstinsah: TDV yayınları.

Kızılşafak, E. (2017). Kitabın Gelişiminden Ciltlemeye. (3)5,13-21. https://dergipark.org.tr/pub /issue

Küçük, M. (2008). *Tire Necip Paşa Kütüphanesindeki Necip Paşa Vakfına ait el yazma eserlerin çarkuşe, yekşah ve zilbahar cilt kapağı özelliklerine göre kataloglanması*. [Yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Küçük, N. (2018). *Kastamonu İl Halk Kütüphanesinde bulunan yazma eserlerdeki Selçuklu tarzı Kur'an-ı Kerim ve hadis takımları (Cüzleri).* [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Küçüktepe, Ş. (2015*). Kayseri ili "Raşit Efendi Kütüphanesi'nde bulunan deri cilt kapakları üzerine bir araştırma*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Maraşlı, S. (2005). *Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'ndeki XV. ve XVI. yüzyıl ciltleri*. [Yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.

Mavili, G. (2002). *Süleymaniye Kütüphanesinde 13 ve 14. yüzyıllara ait cilt sanatı örnekleri.* [Yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Üniversitesi.

Oral, F. Z. (2008). *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Yazmaları'ndaki bazı kat'lı cildler*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Ögel, B. (1984). İslamiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi (Orta Asya Kaynak ve Buluntularına Göre). Ankara: TTK Yay.

Özen, M. (1985). *Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü*: Prf. Dr. Nazım Terzioğlu Basım Atölyesi.

Özkeçeci, İ. ve Özkeçeci, Ş. (2014) *Türk Sanatında Tezhip* (1. Baskı), İstanbul: Yazıgen Yayıncılık.

Öztürk M. (2016, Mayıs, 6-8) *Kastamonu'da İlmi Hayat ve Kastamonu Alimleri* [Sözlü sunum]. III. Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Velî Sempozyumu, Kastamonu, Türkiye.

Seçen, İ., (2013), "Cilt", Ustalarla Buluşma Sergi Kataloğu, s. 86-91.

Şahin, B. (2013). *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki Halil Hamid Paşa Koleksiyonu'na ait Osmanlı ciltlerinden bazı örnekler*. [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Tanrıver Celasin, A. (2019). Osmanlı yazma eserlerinde murassa (mücevherli) kitap kapakları. *SDÜ Art-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 12(23),*226.

Totan Kart, A. (2017). *Konya Yazma Eser Kütüphanelerinde bulunan Anadolu Selçuklu Cildleri'nde bazı şemse analizleri*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Yazıcı, K. (2008). *Türkiye'de Elyazması Eserlerin Korunması ve Restorasyonu*. [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.